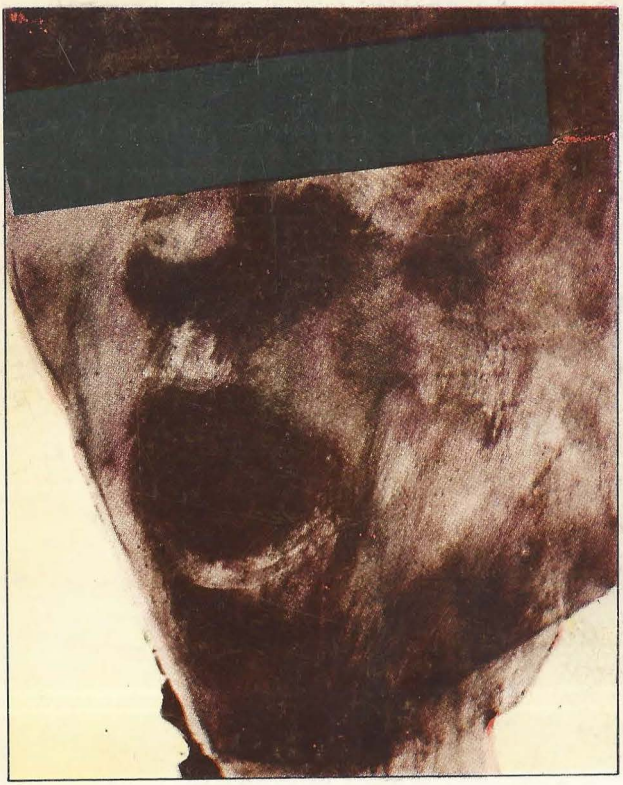
ÇÖZÜLME

A. Kadir Konuk

yeni sesler: 7

belge yayınları

2. BASKI

y.s.:7 ÇÖZÜLME A. Kadir Konuk

BELGE YAYINLARI : 57
Yeni Sesler : 7

Son günlerde «yanlış» bir edebiyat anlayışı egemen oldu. 70'li ve 80'li yıllarda ülkemiz tarihinin en yoğun toplumsal bunalımını ve çatışmalarını yaşadı. Bu dönemi ne zihinsel ne de gerçek olarak yaşamayan, ya da yaşayamayan kimileri, o günlerin çarpıcı olaylarını ve trajedilerini ucuzca kullanmak istedi. Yaşananları klişe tipler ve düzenin bakışıyla yargılayan bu yüzeysel yapıtlara büyük övgüler düzüldü.

Biz bu tür bir edebiyata karşı mütevazi bir girişimle yanıt vermek ve farklı bir 'belgesel edebiyat' anlayışı ile dayanışma içinde olmak istiyoruz. Bu amaçla geçtiğimiz dönemin deneyimlerini ve gerçeklerini bizzat yaşayanlar tarafından aktaran yapıtlara bu dizimizde yer vereceğiz. Salt eleştirinin yeterli olmadığına, yaşayanların belirli bir düzeyi tutturdukları yapıtlarıyla yanıt vermesi gerektiğine inanıyoruz.

«Yazmayı» da öğrenmek gerekiyor. Yalnız incelemelerle, araştırmalarla değil, her türlü araçla, resimle, şiirle, romanla, öyküyle, oyunla ya da sinemayla tanıklıklar, deneyimler aktarılmalı. Bir 'karşı tarih'in yaratımı, bu alanlardaki ürünlerden geçiyor. Bu çaba herkesi bekliyor.

BELGE YAYINLARI : 57
Birinci Baskı : Nisan 1988

ÇÖZÜLME/Roman/Dizgi-Baskı : Final Ofset/Kapak hazırlık : PANO Grafik/Kapak baskı : Orhan Ofset/BELGE YAYINLARI : Başınusahip sok. Talas Han 16/302, Cağaloğlu - İST.

A.Kadir Konuk

ÇÖZÜLME

Roman

Yeni Sesler : 7

İnsanlar yaşamları boyunca girdikleri bütün kavgalardan galip ayrılamazlar. Yaşamda nedeni ne olursa olsun yenilgiler de vardır. Önemli olan yenilgilerden dersler çıkarmak, yeni kavgalara girmeden önce yenilgiye neden olabilecek etkenleri yok edebilmektir. En büyük yara, en büyük silahın açtığı yara değildir. İnsanın kendi zayıflığı sonucu onurunda kendi elleriyle açtığı yara en büyük olandır ve onarılması oldukça zordur. Ama olanaksız değildir. Yeterki o yarayı onarmak için gerekli çaba sarfedilsin.

I

İçine binmeyenler, içindekilerle konuşmayanlar bu otomobillerin diğerlerinden farklı olduğunu kesinlikle anlayamazlardı. Hoş çoğu defa bu otomobillere binenler, sürücüleriyle söyleşenler de hiçbirşey anlayamazlardı ya o başka. Sıradan otomobillerdi işte.

Otomobillerin markalarının ne önemi var? Kimi defa şevrole, kimi defa murat, anadol ama çoğunlukla reno marka olur bu otomobiller. Dışarıdan bakılınca hiç bir özellik göstermeyen otomobiller... Ya sürücüleri? Onların öteki sürücülerden farklı bir yanı olur muydu sanki? Yok! Otomobilleri gibi sürücüler de sıradandırlar. Taksi damalı olan otomobillerin sürücüleri tıpkı öteki taksi sürücüleri gibi külhandırlar. Konuşurlarken ağızlarını yaya yaya «Abicim» sözünü her tümcenin başına takarlar. Elbette erkeklere derler «Abicim»i. Yaşı ne olursa olsun «Abicim».

Bütün kadınların adı da «Abla». Kendi aralarında konuşurlarken de kadınlara «At», «Otobüs» gibi adlar verir ve sulu sulu kıkırdarlar.

Bu sürücülerin insanları incelemek gibi bir huyları vardır. Alabildiğine meraklıdırlar. Alabildiğine şirin görünmeye çalışırlar. Ve yine alabildiğine konuşkandırlar. Ama bu işi öylesine ustaca sürdürenleri vardır ki hep kendisi konuşuyormuş gibi görünse de en çok arabasına binen müşterisini konuşturur. İlle de herşeyi anlatsın isterler. Sanki akraba çıkacak, sanki o anlattıkça bir dostunu bulacak gibi.

En çok gizemli tiplerden hoşlanırlar. Hep böyle tipler binsin isterler arabalarına. İlle de herşeyi anlatsın isterler. Nereye, niçin gidiyor? Paketlerde ne var? Oraya hep gider mi? «Geçinmekte zorlaştı». «Şu idareciler de işleri hep yokuşa sürüyorlar» Eşeleme sözleridir bunlar. Gözleri dikiz aynasında her sözün etkisini ölçmektedir. İki adımlık yolda bile müşterilerinin yedigöbek sülalelerini öğrenmek isterler. Merak işte. Ama sadece merak mı? Aynı zamanda da görev!

Sıradan bir taksi gibi süslerler arabalarını. Ama özünde arabaları da kendileri gibi sıradan değildir. Arabanın üstündeki renk, önündeki arkasındaki plaka sık sık değişebilir. Sürücünün giysilerinin, dilinin değişmesi gibi. Müşteri nereliyse sürücü oralara yakın bir yerlerden olur, yada oralara gitmiştir. Askerlik yapmıştır, yolcu götürmüştür, falan filan. Bukalemun gibidir bu otomobiller ve sürücüleri. Arabaların içinde istenilen değişiklik hemen yapılabilir. Örneğin koltukların sayısı azaltılıp bir adamın döşemeye

yatacağı kadar yer açılabilir. İstenirse o adam orada eşek sudan gelinceye kadar dövülebilir. Bu arada torpido gözünde kendi kendine homurdanıp duran madeni ses aygıtıyla durum başkalarına da iletilebilir. «Ötmüyor ibne!»

Bu arabalar sizin olduğunuz her yerde olabilir. Ya da onlar böyle bir imaj yaratmışlardır. Siz hep bir reno, şevrole, anadol ararken o bir skoda, bir BMC, bir TIR bir fiat olarak karşınıza çıkabilir. Çünkü onlar sizin hep birşeylerden kuşkulanmanızı, tedirgin olmanızı, korku içinde yaşamanızı isterler. Siz de her arabada bir özellik arayarak bal gibi onların istedikleri hale düşebilirsiniz. Neyse. Mesele sizin ne yaptığınız değil, arabalar...

İşte şu karşıda duran araba da onlar gibi sıradan bir arabaydı. Dün geceden beri onun evinin karşısındaki tarlanın ortasında, yağmur suyu ile yarı yarıya dolmuş, pek derin olmayan çukurun içine dalmış gibi duruyordu.

Öndeki tekerleklerden biri işte şöyle bir uzanmış çukurun içine doğru. Sanki birileri onu bile bile öyle bırakmış. Ya da tam çukura dalacakken frene basmayı akıl etmişte sadece bir teker çukuru öpercesine kalmış öyle.

Ne zaman geldi o araba oraya. Bütün bir gece boyunca hep orada öyle mi kaldı? Sürücüsü yolcusu var mıydı? Vardı elbet. Araba oraya kendiliğinden gelmedi ya. Birileri getirdi onu. Belki de benzini bitti. Belki bir arızası var. Belki de ve kuvvetli bir olasılıkla çalıntıdır. Uzak semtlerin birinden uçurdular onu buraya. Hevesleri geçince ya da işleri bitince bırakıp gittiler.

Herkesin gözünün önünde duruyor. Nasılsa birileri gider haber verir bir yerlere. Gelip götürürler. İyi de neden böyle durup durup gözüne batıyor bu araba? Odadan odaya geçtikçe gözü hep arabada. İçi tam görünmüyor uzaktan. Belki de biri uzanmış yatıyordur koltukların birinde.

Gazete almaya giderken yanından geçer bakarsın. Neden içinde birileri olmasın? Sarhoş falan. Bu kentte bu tür şeyler olağandan sayılıyor. Sızıp kalmıştır. Belki de ölmüştür. Durup dururken neden ölsün adam? Bir cinayet olamaz mı? Günlerdir sokaklarda battaniyelere sarılı cesetler bulunmuyor mu? Sabah sabah ölü bir insan görmek pek hoş olmasa gerek.

Lanet olsun bu arabaya. Belki de çamura battı çıkamadı. Dikkatlice baktı. Uzaktan pek belli olmuyordu ama yine de lastiklerin çamura batmış bir hali yoktu. Arabanın yağmurdan önce bırakılmadığını nereden biliyorsun. Sen yattığında yağmur yağmıyordu. Bütün gece deliksiz uyudun. İyi de, araba çamura batsaydı sürücü uğraşmaz mıydı onu çıkarmak için. Uğraştıysa lastiklerin patinaj sesi, motorun uğultusu mutlaka dolardı yatak odasına. Yoldan geçen arabaların sesini hep duyuyordun ya. Hele illede o sirenleri. Operasyon mu? Birini mi kovalıyorlar?... Yoksa?... Ölü gibi yattın belki de. Ne halt olduysa duymadın.

Gazete almaya giderken yaklaşıp baktı. Arabanın içinde kimse yoktu. İçi temizdi. Kapıların kilit düğmelerinin basık olduğu kaçmadı gözlerinden. Adam ya da adamlar inerken kapıları güzelce kilitlemiş. Demek sarhoş değildi sürücü.

Araba yoldan ayrılıp doğruca oraya gelmişti. Yağmurdan sonra geldiği, yoldan sonra başlayan tekerlek izlerinden belli oluyordu. Çukurun tam önünde durmuştu. Durdurulmuştu daha doğrusu. En ufak bir kayma yoktu. El freninin çekildiği de kesindi.

Gazeteyi alıp dönerken de baktı iyice. Yağmur aralıklarla devam ediyordu. Arabanın yanına gelen giden yoktu. Arabanın önündeki çukur neredeyse dolmuştu yağmur sularıyla. Ama şimdi oturup saatlerce boş bir arabayı izleyecek kadar zamanı yoktu. Çıkması gerekiyordu. Giyindi. Giyinirken gazeteye göz atıyordu. Ön sayfada bir grup insanın resmi vardı. Amerikan kovboy filimlerindeki gibi «ARANIYOR» başlığı atılmıştı. Ödül konulmamıştı henüz. Sakalları uzamış, sert yüzlü, toplumda, 'suçlu insan' izlenimi bırakacak tipler. Bu resimler ne zaman, nerede, hangi koşulda çekilmişti belli değildi. İnsan bile bile böyle berbat resim çektirir miydi hiç? Duvarlara asılan afişlerde de dizi dizi bu berbat resimlerden vardı. Bilinçli konuldukları her hallerinden belliydi.

Böyle bir afiste kendi resmini gördüğü zaman nasıl da heyecanlanmıştı. Korkmuş muydu? Korku değil diyordu kendi kendine. Ama bal gibi de titremişti bacakları işte. Hemen uzaklaşmıştı afişin önünden. Sanki o berbat resimden kendisini hemen tanıyacaklarmış gibi. Kendisi bile zor tanımıştı kendini. Ama duvarda asılı afişte kendi resmini görünce tepeden tırnağına bir akım geçmişti vücudundan. O anda çevresindeki herkesin kendisine baktığını zannetti. Sanki hemen oracıkta biri koluna yapışıp, «Tu-

tun... İşte onlardan biri» diye bağıracakmış gibi geldi ona. Kalabalığı omuzlayarak aceleyle uzaklaştı oradan. Neşeli bir gülüş değildi bu. Acı zehir zıkkım bir gülüştü. Elinden gelse kendi kendini dövecekti orada. «Sersem» dedi. «Onlar seni tanıdıkları için değil ama telaşından dolayı yakalayabilirlerdi.»

Hiç suçu olmadığı halde «Dur» ihtarından ürküp kaçan, kaçarken vurulan insanları anımsadı. Sonra yapılan açıklamalar ise gülüncün gülüncüydü. «Havaya açılan ateş sonucu...» İnsanlar kuştu sanki. Gökte uçuyorlardı. Ya da kurşunla yarış ediyor, kendi halinde havada giden kurşunun önüne atıyorlardı kendilerini. Göğüslerini açıyorlar ve «Güm...» Bir turist vurulmuştu dur ihtarına uymayınca. Suçluydu elbet. Dur denince durulmalıydı. Dil bilmiyorsa suç kimindi yani?

Gazetedeki resimlere baktı yeniden. Kimbilir ne zaman bunlardan birinin ölüm haberini okuyacaktı. «Çıkan çatışmada...» ya da «Kaçarken...» Çatışma çıksa da çıkmasa da, kaçsa da kaçmasa da onların ölüm fermanları imzalanmıştı bir kere. Onlar zararlı yaratıklardı ve yokedilmeleri gerekiyordu. Ya yargılama? Ne gerek var yargılamaya? Nasılsa hüküm verilmişti. Toplum da bu hükme göre koşullandırılmıştı yeterince.

Evden çıktı. Arabanın iyice yakınından geçip gitti. Geçerken bir daha iyice inceledi arabayı. Nedense bir gariplik var gibi geldi ona. Tedirginleşti. Yine o takip edilme duygusu geldi çöktü içine. Arkasında kimseler yoktu. Bu sokakları alabildiğine iyi tanıyordu. Yabancı biri-

ni hemen farkedebilirdi. Oysa şimdi kimse yoktu peşinde. Ne tanıdık ne de yabancı. Yine de o kuşkuyu atamadı içinden. Kendi kendine kızdı. Cebine sokulu eliyle pantolonunun astarıyla birlikte etini çimdikledi. «İlle dertlenecek bir şey bulursun» dedi içinden. «İlle kafanı kurcalayacaksın birşeylerle.»

II

Akşam üzeri bütün işlerini eksiksiz tamamlamış olarak döndü eve. İşlerini kusursuz tamamlamanın rahatlığı içinde olması gerekirken tüm vücudunu kaplayan huzursuzluğu duyuyordu bütünüyle. Köşeden biri çıksa «Pöh» dese belki de kaçmaya başlayacaktı. Oysa pek korkak biri sayılmazdı. Hele geceden, karanlıktan korkanlardan hiç değildi. Çook eskilerde kalmıştı o korkular. Mezarlıkların yanından geçerken ıslık çaldığı, türkü söylediği sessizliği bozmak için gürültü yaptığı, destursuz toprağa işemediği çocukluğunun karanlık gecelerinde kalmıştı o korkular. Peki bu tedirginlik neydi? Niye hep geri geri gidiyordu ayakları.

Araba olduğu yerde duruyordu yine. Çalıntı olsaydı şimdiye kadar çoktan götürmüş olurlardı. Böyle ortalık yerde duran bir arabanın dikkat çekmemesi olanaksızdı. Ama belki de kimse haber vermemişti bir yerlere. Kimse başına bir bela gelsin istemiyordu şimdilerde. Tanık olarak giden suçlu olarak çıkıyordu çoğunlukla. Yolda birini dövseler kimse yanaşıp ayırmıyordu. İnsanlar birbirlerine yabancılaşmışlardı iyice. Ve günden güne daha da yabancılaşıyorlardı.

Arabanın yanından geçmeyi düşündü yine. Yerde ayak izleri vardı. Sabah kendisi gelmişti ilk olarak. Ama bunlar kendi ayak izleri değildi. Doğrudan ön kapıya gitmişti ayak izleri. Sonra geri dönmüştü. Belki bir meraklı gelmişti arabayı kontrole. Kendisi de bir meraklı değil miydi? Arabanın içine doğru eğildi. Ön paspaslarda çamur artıkları vardı. Birileri binmişti demek ki. Peki niye götürmemişlerdi arabayı? Bu araba onu niye bu kadar huzursuz ediyordu? Hele ille de kaputun köşesinde sipsivri duran o anten...

Perdeyi azıcık aralık bıraktı. Odanın lambasını da yakmadı. Gitti salona oturdu. Canı hiçbirşey yapmak istemiyordu. Yemek için acele etmesi de gerekmiyordu. Zaten düzenli bir şey yediği yoktu. Dışarıda simitle poğaçayla bastırıyordu açlığını. Yemek yapmak, bulaşık yıkamak angarya gibi geliyordu ona. «İnsanlar günde bir öğün yemek yeseler ne güzel olurdu» diyordu sık sık. «Şu yemek haplarını bir an önce yapsalar, yaygınlaştırsalar... Okumaya, yazmaya daha çok vakti olurdu insanların. Daha çok dinlenebilirlerdi. Onca deterjana tabağa, çatala, ısıtıcıya daha bir yığın şeye masraf etmezlerdi hiç olmazsa.» Hep gülüyordu bunlar aklına gelince. Bu defa gülmedi. Aklı dışarıdaki arabada kalmıştı. Yemek için acele etmeyecekti ama sıkıntı açlığını daha da artırmıştı. Hep böyle oluyordu zaten. Canı sıkılınca birşeyler yemek istiyordu. Her gece yaptığı gibi bu gece de çorba yapmayı düşünüyordu yine. Oturduğu sedirden kalkmayı canı çekmiyordu. Ellerini cebine sokmuş, bacaklarını uzatmış öylece oturuyordu. Odanın karan-

lığı kadar karanlıktı yüzü. Canının sıkıntısı bütünüyle yüzüne vurmuştu.

İsteksizce yerinden kalktı. Odaya geçti. Karanlığın iyice kucakladığı tarlanın ortasında arabanın belli belirsiz silüetini seçti. Birden gözüne ufacık bir ateş ışığı çarpar gibi oldu. Sanki biri avucunun içinde sakladığı sigarayı içiyordu arabanın içinde. Ateşböcekleri gibi bir yanıp bir sönüyordu ışık.

Arabanın içinde biri vardı mutlaka. Ya da birileri. İyi ama neden iç lambaları yakmıyorlardı. Ne zaman gelmiş girmişlerdi arabanın içine. Neden alıp götürmüyorlardı arabalarını. Neden avuçlarının içinde gizleyerek içiyorlar sigaralarını? Kapıyı açabildiklerine, böyle rahat oturabildiklerine göre arabanın sahibi olmalıydılar.

«Saçma» diye mırıldandı. «Her kilitli kapıyı açan oranın sahibi olurmuymuş» Güldü. «Hırsızlara gün doğdu o zaman. Bütün evler onların.» Bu adamlar hırsız olabilir miydi? Burada hangi evden ne alacaklardı ki? Herkes zorla geçiniyordu zaten. Öyle dibe köşeye konacak kadar parası yoktu kimsenin. Son zamanlar bileklerdeki, boyunlardaki altınları alıp götürmüştü, hırsızlardan önce.

Perdenin aralığından yeniden baktı. Arabanın bulunduğu yerde iki küçük ışık parlıyordu şimdi. Gizlemiyorlardı artık. Rahat rahat içiyorlardı sigaralarını. İç lambaları yine yakmamışlardı. Bir şey, ya da birini bekliyorlardı mutlaka. Ama ne? Belki de hovardalığa çıkmışlardı. Belki az sonra apartmanlardan birinden bir kadın gizlice çıkacak, karanlığın örtücülüğüne sığınıp kendini bekleyenlerin kollarına koşacak. Böyle

kadınlar var mıydı bu mahallede? Belki de vardı. İlgilenmediği için bilmiyordu. Aynı olayın her gece olmadığını nereden biliyordu? İyi ama araba bütün gün neden orada beklemişti. Buluşacakları saatte gelir alırdı kadını.

Birden kulakları uğuldamaya, beyni zonklamaya başladı. Yoksa... Evet neden olmasın? Bekledikleri kişi pekala kendisi de olabilirdi. Belki bütün gün takip etmişlerdi. Belki hep o arabalara binip inmişti. Araba bulmakta hiç güçlük çekmemişti bugün. Bir rastlantı olabilir miydi bu? Belki de... «Lanet olsun» diye mırıldandı. Salona geçip kapının arkasında bir sigara yaktı. Sigarayı avucunun içinde gizledi. Odaya döner dönmez perdenin aralığına dayadı gözünü. Onlar da sigara içiyorlardı. Ama sakınmıyor, sigaralarını saklamıyorlardı artık. O ise kendi evinde ürkek ürkek içiyordu sigarasını ve hiçbir tat alamıyordu. Bir çay içebilseydi...

«Peki ama neden içemiyorum?» diye sordu kendi kendine. Gitti hışımla yaktı lambayı. Takip ettilerse evde olduğunu biliyorlardı nasılsa. Lambayı yakmaması daha garip değil miydi?

Odadan çıktı. Mutfağa geçerken holdeki lambanın düğmesine bastı. Çaydanlığı ocağa koydu. Sigarasını derin derin çekerken ocağı yaktı. Ocağın ışığı mutfağa romantik bir aydınlık yayıyordu. Ama o bu romantikliği düşünecek halde değildi şimdi. Buruk bir şeyler dolaşıyordu içinde. Ocağın alevlerine daldı kaldı bir süre.

Ocağın üstündeki suyu kaynayıncaya kadar bekleyecek değildi ya. Yeniden odaya geçti. Odanın lambasını söndürmezse dışarıdaki arabayı

göremezdi. Önce gidip salonun lambasını yaktı. Odaya dönüp lambayı söndürdü. Böylece adamlar onu izliyorlarsa salonda oturduğunu sansınlar istiyordu. Sanki adamlar oranın salon olduğunu biliyorlarmış gibi... Perdenin aralığından baktı. Adamlar yine sigara içiyorlardı. «Bu kadar çok sigara içmelerinin bir nedeni olmalı» diye düşündü. Ya çok sinirlilcr, ya da çok heyecanlı. Belki birşeylerden korkuyorlar. Onları rahatsız eden şey neyse onu bastırmak için durmadan üst üste sigara içiyorlar. Uykuya dalıp bekledikleri şeyi kaçırma korkusu da onlara ardı ardına sigara yaktırabilir pekala.

Karanlıkta kimi, neyi gözleyip beklediklerini anlamak olanaksız. Ama arabanın önü onların eve doğru bakıyor. Perdenin aralığından her bakışında adamlarla burun buruna gelmiş gibi oluyordu. Arada bir çıkıp orada ne beklediklerini sormak geçiyordu içinden. «Sanki söylerler» diye gülümsedi. Bundan yıllarca önce böyle bir olay olsa, birileri getirip arabalarını evlerinin önüne, pencerenin karşısına oturtsa, içine girip hep evlerine baksa çıkar karşılarına dikilirdi. «Ne bekliyorsunuz» derdi. Kimbilir hangi kadına göz koydular diye diklenirdi. Apartmanın, mahallenin namusunu korumak için kavga bile ederdi. Ne arıyorlar onun bunun evinin önünde.

Arabadan birinin indiğini farketti. Adam karanlıkta upuzun görünüyordu. Boyu gerçekten bu kadar uzun muydu yoksa karanlık mı yanıltıyordu onu. Adam arabanın arkasına dolandı. Ayakta durup birşeyler yaptı. Sonra acele acele bindi arabaya. Sıkışmıştı demek ki. Yağmur yağmaya devam ediyordu Yağmur damlaları ara-

banın üstüne vurdukça uykuları geliyordu belki. Acelesine bakılırsa o kısacık sürede üşümüş olmalıydı. Arabanın iç lambaları yandı. «Gidiyorlar her halde» diye düşündü bir an. Lamba yanınca arabanın içindeki adamlar iyice göründüler. Sadece iki kişiydiler. Arabanın motor sesini duymadı İyice dinledi. Hayır. Çalışmıyordu motor. Adamlar arabanın içinde birşeyler arandılar. Sonra yine söndürdüler lambayı. Işık yok olunca araba bir an için hepten karanlığa gömüldü. Sonra silüeti yavaş yavaş yeniden belirdi. Çok geçmeden adamlardan biri yine indi arabadan. Arka kapıyı açıp arka koltuğa geçti. Kapıyı kapadı. Karanlıkta adamın arka koltuğa uzandığını görür gibi oldu. Nöbetleşe uyuyacaklardı demek ki. «Bunlar kesin olarak burayı gözetliyorlar. Ama şimdilik rahatsız etmeye pek niyetleri yok» diye geçirdi içinden.

Kaçmalı mıydı? Ama nasıl? Kapıdan çıkar çıkmaz önlerinde olacaktı. Görmemeleri olanaksızdı. Belki onunla ilgili bir olay değildi. Boşuna telaşlanmamalıydı. Pencereden çıksa... Gülümsedi. Pencerelerin hepsi de ufacık demir kafeslerle kapalıydı. Bir insan başı bile geçemezdi o deliklerden. Ev sahibi alt katlara hırsızlar kolay girer diye tüm pencereleri demirlettirmişti. Bir an için kendini kafeste sandı. Dışarıdakiler de kafesteki bir adamı seyrediyorlardı.

Mufaktan gelen fokurtuları duyunca ocağın üzerindeki çay suyunu anımsadı. Mutfağa girdi. Ocağın alevi mutfakta maviye çalan bir aydınlık oluşturuyordu. Mavi ışık mutfağa esrarlı bir hava kazandırmıştı. Lambayı yakmadı. Ocağın alevlerinin ışığında çayı demledi. Köşede duran

tel dolabın kapağını açıp bardağı çıkardı. Bit pazarından almıştı bu dolabı. Ufacık bir şeydi. «Bekarlık zor» demişti ev sahibi. «İş güç sahibi adamsın. Neden evlenmiyorsun sanki?» «Nişanlıyım» demişti. Yalan değildi nişanlı olduğu. Bir süre sonra birlikte olacaklardı. Ama öyle düğünsüz derneksiz bu eve getiremezdi onu. Herkesin dikkati üzerlerine yönelirdi mutlaka. Hepsi de anadolu törelerini sürdüren insanlardı mahallelilerin. Böyle düğünsüz gelen gelini yadırgamamaları olanaksızdı. O yüzden başka bir ev arıyorlardı boş zamanlarında. İkisi birden gidip oturacaklardı. Böylece düğün sorunu olmayacaktı. «Evlen de bir düğün görelim» diyordu ev sahibi. «Söz veriyorum iki aylık kirayı almayacağım» Gülüşüyorlardı.

Pek fazla eşyası yoktu. Ama derli topluydu evi. Zaten oldum olası hoşlanmıyordu dağınıklıktan.

Çay yanmasın diye ocağı kıstı. Mutfak iyice loşluğa gömüldü. Bardağını alıp odaya perdenin yanına geldi yine. Sandalyenin üzerine koydu bardağı. Bir avuç kesme şekeri avucunda tutuyordu. Onları koyacak bir yer aradı. Yeniden mutfağa girdi. Bir küçük tabağa koydu şekerleri. Çaydanlığı aldı. Ocağı söndürdü. Çayın kokusu buram buram her yanı sardı. Bu kokuyu hep sevmişti. İyi demlenmiş bir çayı birçok içeceğe değişmezdi.

Odada karanlığın içinde çayı yerlere dökmeden bardağına doldurmaya çalıştı. Kendi evinde hırsız gibi hareket etmenin sıkıntısını duydu bir daha. Arabanın içindeki adamlardan biri sigara içiyordu yine. Sabaha kadar oturmakta karar-

lıydı belli ki. Bekçi öyle anlatmıştı bir defasında. Üst katta oturuyordu bekçi. Onunla her karşılaşmalarında da kendini övecek bir şeyler anlatıyordu mutlaka. «Hücreye girdik abi» demişti. Bu sözü duyunca bekçinin daracık bir yere girdiğini sandı. «Yok öyle bilinen hücre değil» dedi o da. «Bizim dilimizde hücreye girmek gözetlenecek yerin karşısında bir odada, bir depoda, bir dükkanda iki üç gün kalmak demek. Hiç çıkmazsın oradan. Yiyeceğin içeceğin gelir. Yarı hapislik gibi bir şey. Ama gözetlenen adam farkına bile varmaz bunun. Bu defa da öyle oldu. Ben üç gün kaldım. Sonunda enseledik herifi tabi...»

«Atıyor» diye geçirdi içinden. «Bir bekçiyi neden soksunlar böyle bir işe. Ama belki de doğru söylüyor. Bunlar daha az dikkat çeker.»

Arabadakiler de «hücre»ye mi girmişlerdi şimdi. Güldü yine. «Böyle bir hücreye can kurban. Her yeri görüyor. Havadar. Manzarası güzel. Canın sıkılınca bas gaza git başka bir yerde konakla. Zinciri yok prangası yok...»

Dışarıdakilere göre o şimdi uyuyordu. Ama belli olmaz. Onlar uyanık kalmak zorundaydılar. Bunların ne nane yiyecekleri pek belli olmaz. Gerçekten aradıkları adam mıydı o evdeki. Olmasa ne? İş iştir hepsi bu.

Canı müthiş sigara çekti. Bu güzelim demli çayla sigara içilmez miydi hiç? Odadan çıkmaya üşendi. Somyanın altına doğru eğilip sigarasını yaktı. Gençliğinde de böyle gizli yakardı sigarasını «Gençliğinde...» Şimdi yaşlı mıydı? Daha yirmidördüne yeni girmişti. Ama onun gençliğim dediği yıllar çok gerilerde kalmıştı.

Sigarasını yakınca yine perde aralığından baktı. Üzerinde oturduğu tek kişilik somya kendi odasında hırsız gibi davranan gizli gizli sigara yakan bu adamın kuşkularını anlayabilir miydi?

Hep dikkat etmişti bu güne kadar. Bu kadar uzun süre dışarıda kalmayı biraz da o dikkate borçlu değil miydi? Arabanın hemen gözüne batması da bu dikkatin ürünüydü. Ama her zaman yaptığı gibi atak davranmamıştı bu kez. Yorulmuş muydu yoksa? Gelmeyebilirdi eve. Bir iki gün uzak kalabilirdi. Arabanın orada durduğunu görünce dönüp gidebilirdi. Peki ne diyecekti o zaman? Millet üstüne gülmeyecek miydi? Şimdi çıksa gitse? Aynı yere döndük yine. Nasıl gidecek. Gitse bile peşine takıp oraya buraya bulaştıracaktı bu defa da.

Dışarıdan ardı ardına düdük sesleri yayıldı etrafa. Saatine baktı. Fosforlu rakamların üzerinde dolanan kadranlar sokağa çıkma yasağının başladığını gösteriyordu. Düdük sesleri birbirini kovaladı bir süre. Sonra gene sessizliğe büründü karanlık.

Dışarıdan bir araba homurtusu geldi kulağına. Çıdiyorlar mıydı acaba? Perdenin aralığına dayadı gözünü. Arabanın farları tam o anda yandı. Cam olduğu gibi aydınlandı. Farların keskin ışığı perdeleri delip odanın içine doldu. İlginç gölgeler oluştu içeride. Işık cama vurur vurmaz kendini yana attı. Sonra yüksek sesle gülmeye başladı. İki kat perdenin arkasında onu görmeleri olanaksızdı. Ama farlar birden yanınca kendini ışığın ortasında çırılçıplak kalmış gibi hissetmişti. Kalktı, öteki odaya koştu. Burada

yandan görünüyordu araba. Motoru çalışıyordu. Farları söndürmüşlerdi. İç lambalar yanıyordu. Döndü odaya geldi. «Belli ki üşüdüler» diye düşündü. «Arabanın içini ısıtıyorlar.» Pencerenin önünde ileri geri gitti geldi bir süre. Bardağını çayla doldurdu. Canı bir şeyler yemek istedi. Sonra sıkıştığını farketti. Sidik torbası patlayacak gibi oldu birden. Elinde çay bardağıyla tuvalete koştu.

Tuvalet penceresi havalandırma boşluğuna açılıyordu. Oraya girse. Yukarı doğru tırmanabilirdi duvarlara dayanarak. Ya da dibe inip orada bekleyebilirdi sabaha kadar. İyi ama ya birinin dikkatini çekerse? Ya dışarıdakiler kendisi için beklemiyorlarsa? Yukarı doğru tırmanırken birisi tuvaletten görürse... Boş yere sorun çıkarmış olmayacak mıydı. Adı röntgenciye çıkar rezil olurdu.

Odaya döndü yine. Arabada hiç bir hareket yoktu. Motorun sesi derinden derine geliyordu. İçeriye yayılan sıcaklık ikisini de uyutmuştu belki de. Aklına ekzos gazından zehirlenen insanlar geldi. Karın yolları iyice kapadığı bir kış günü böyle bir olay olmuştu. Kara saplanan araba ne ileri ne geri gidiyordu. Adamlar arabayı sürekli çalışır halde tutmuşlar, eksoz borusundan çıkan duman bir çatlaktan ağır ağır içeri dolmuş, hepsi derin bir uykuya dalmıştı.

İki gün sonra yazmıştı gazeteler. Fotoğrafları da vardı hepsinin. Uyuyor gibiydiler. Oysa hepsi zehirlenip ölmüştü. Çok yıllar önce olmuştu bu olay. O zamanlar arabalar bu kadar özenli yapılmıyordu. Karşıda duran araba da öyle eski bir şey değildi ki...

«Ölmelerini mi istiyorum acaba» diye düşündü. «Ama neden? Henüz kim olduklarını bile bilmiyorum. Sadece bir varsayım. Beni rahatsız eden şey evimin önünde oluşları sadece.»

İrkildi. Araba üstüne üstüne geliyor gibiydi. «Sürekli bakmaktan gözüm mü akıyor acaba» dedi. Gözlerini oğuşturdu. Hayır. Yanlış görmüyordu. Araba hareket ediyordu. Farları yanmıyordu. Ama yavaş yavaş ilerliyordu. Neredeyse pencerenin önüne kadar gelmişti. Perde aralığını alabildiğine küçülttü. O küçücük delikten direksiyonun başındaki sürücüyü gördü.

Birine benzetti onu. Sabah evden çıktığında durakta gördüğü adama ne kadar benziyordu. «Mutlaka yanılıyorum» dedi. «Kuşkular bu benzetmeyi yapmama neden oluyor. İyice seçemiyorum bile.» Ama neden birden o adamı anımsamıştı peki? Adam onunla birlikte binmişti minübüse. Vapura binmek için jeton alırken de tam arkasındaydı. Turnikelerden de peşpeşe geçmişlerdi. Sonra vapurda yitirmişti adamı. Bir daha da görmemişti. O olabilir miydi?

Araba pencerenin önünde bir an durur gibi oldu. Aralarında sadece birkaç metrelik uzaklık vardı. Adamlar birden gaza bassalar burun buruna gelebilirlerdi. Korkuyla irkildi yine. Farlar yandı. Oda yeniden aydınlanınca görülmeyeceğini bile bile geriye çekildi. Az önce üzerine bardağı koyduğu sandalyeye çarptı. Sandalye gürültüyle devrildi. Marleylerin üzerine düşen bardak somyanın altına doğru yuvarlandı. Farlara, adamlara, sandalyeye, bardağa en çok ta kendisine küfretti. Ne vardı böyle hoplayacak? Görünmeyeceğini pekala biliyordu işte. Yine de

kuşlar gibi ürkek davranmasının nedeni neydi? Gürültüyü duydular mı acaba? Belki onlar da gözetlendiklerinin farkındaydılar....

Far ışığının uzaklaşmasından arabanın yola doğru kıvrıldığını hissetti. Yeniden perde aralığına yanaştırdı gözünü. Ağır ağır gidiyorlardı. Öteki odaya koştu. Görünmüyordu araba. Yola çıktıktan sonra hızlanmıştı demek ki. Gitmişlerdi. Oda dışarıdan daha karanlıktı. Ay ışığı dışarıyı daha iyi görmesini sağlıyordu şimdi. Yağmur durmuş, bulutlar dağılmış ay yerdeki yağmur suyu gölcüklerine yansıyordu. Etrafta dikkat çekecek hiç bir şey yoktu. Sokak, tarla, apartmanlar derin bir uyku içindeydiler. Yere eğildi. Kulağını marley döşeli zemine dayadı. Rayları dinleyerek trenin gelip gelmediğini anlamaya çalışan biri gibiydi şimdi.

Kulağına hiçbir ses gelmiyordu. Ama hayır. Bir ses vardı. Bir tıkırtı. Hayır bir tırmalama sesi vardı. Dikkat kesildi. Ses oldukça yakından geliyordu. Kulağını daha çok bastırdı döşemeye. O anda kafasının yanından ufacık bir şey hızlıca geçti. Sanki kulağına akacakmış gibi. Korkuyla fırladı yerden. Sonra gülmeye, katıla katıla gülmeye başladı. Fare gördükleri zaman koltukların üzerine fırlayan kadınlara benzetti kendini. Gitti lambayı yaktı. Kapalı kapının tam arkasında ufacık bir fındık faresi gözlerini kırpıştırarak, ufacık burnunu oynatarak ona bakıyordu. Aniden yanan lambanın ışığında donmuş kalmıştı. Bir süre ne yapacağını bilemeden öylece nemli gözlerle baktı ona. Sonra hızla kapının altına atıldı. Ufacık aralıktan süzülerek sofaya aktı gitti.

Canı bir şeyler yemek istiyordu. Müthiş acıkmıştı hem de. Odanın lambasını söndürüp mutfağa geçti. Yemek pişirmek için oldukça geçti. Yeniden çay yapmaya karar verdi. Biraz peyniri vardı nasıl olsa.

Ocağı yakmadan önce odaların perde aralıklarından evin etrafını iyice gözetledi. Hiçbirşey hiç kimse yoktu. Rahatlamış olarak döndü mutfağa.

Çay suyu kaynarken evdeki malzemeleri gözden geçirdi. İçlerinde suç unsuru olabilecek hiçbirşey yoktu. Yine de inceden inceye karıştırdı onları. «Adamlar hemen gelselerdi ne olurdu» diye geçirdi içinden. «Saatlerdir aklına bile gelmedi». Oysa ilk aklına gelmesi gereken şeylerden biriydi bu. Akşamdan beri sürekli «Korkuyor muyum» diye soruyordu kendine. Korkmadığını kanıtlamak için de elinden geldiği kadar gevşek davranmaya çalışıyordu. «Korkuyor muyum» diye her soruşunda hep kaçamak yanıtlar çıkıyordu karşısına. Oysa yakalanma riski her zaman vardı. Yakalanınca ne yapacağını da çok iyi bildiğini sanıyordu. Tek çaresi vardı zaten: Direnmek. Reddetmek. Hepsi bu. Bunu yapacağını biliyordu. Yıllar boyu hep eğitmişti kendini. Onursuzluğa düşmeyecekti. Ölümse ölüm... Ölüme razı olabilecek miydi? «Öleceğini nereden biliyorsun» diyerek geçiştirdi soruyu. Korkmuyordu işte.

İyi ama bu telaş, bu tedirginlik niyeydi o zaman. Daha önceleri de takip edilmiş, gözaltına alınmıştı. Hiç böyle olmuş muydu? Daha soğukkanlı değilmiydi? Öyle miydi acaba? «Kahretsin» diye mırıldandı. «Elbette öyleydi. Herkes öyle

diyordu. Herkes kutluyordu.» Yine öyle olması için bir neden mi vardı peki? «Sinirlerim bozuldu herhalde» dedi. «Biraz uyumalıyım.»

Çayını aceleyle içti. Bardağı, demliği sabah yıkamak üzere mutfağa bıraktı. Yatağına uzandı. Böyle tedirgin günlerde elbiseleriyle yatmaya alışıktı. Sadece battaniyeleri çekti üzerine. Sehpayı iyice yakınına çekip sigarasını yaktı. Odanın karanlığında her nefes çekişinde parıldayan sigarasının ateşini seyretmeye başladı. Uyku yavaş yavaş her yanını sarıyordu. Bir ara dalar gibi oldu. Silkinerek uyandı. Sigara neredeyse elinden kayıp battaniyeye düşecek gibi olmuştu. Uzandı söndürdü küllükte. Sonra derin bir nefes aldı...

III

Madeni aygıtlardan çıkan hırıltılı sesler geldi kulaklarına doldu. Sesler öylesine rahatsız ediciydi ki hep havayı dinlemeye alışkın kulakları güm güm ediyordu. Yataktа döndü. Rüya ile uyanıklığın tam ortasındaydı. Bir silahın mekanizmasının çatırtılı sesi onu daha da uyandırdı. Namlu kızağın üzerinde kaydı, mermiyi içine çekti yerine oturdu. O anda fırladı yataktan. Odanın içi yarı aydınlanmıştı. Şafak sökmüştü demek ki. Sesler tam pencerenin dibinden geliyordu. Aceleyle perdeye uzandı. Aralıktan pencerenin önünde dikilen iki adamı gördü. Biri madeni ses aygıtını kulağına dayamış dinliyordu. Öteki ise az önce mermiyi namluya sürdüğü silahını okşuyor gibiydi.

«Sarıldık» dedi sadece. «Olacağı buydu.» Gülümsemeye çalıştı. Ama yüzü alabildiğine gerilmişti. Gülümsemesi acı veren bir hançere dönüştü. Ayaklarının ucuna basarak yan odaya geçti. Perdenin aralığından karşıdaki odunlukların duvarının dibine sinmiş silahlı adamı gördü. Adam görülmediğini sanıyordu. Bir çatışma olsa kolayca vurulabileceğinden haberi bile yoktu. Ama çatışma olmayacaktı. Silahı yoktu. «Bu defa kurtuluş yok galiba» diye mırıldandı. Pen-

cerenin demirlerine sövdü bir daha. Demirler olmasaydı bir işe yarar mıydı? Ev çepeçevre sarıldıktan sonra her yan açık olsa ne olurdu? Yine de bir olasılıktı işte. Mutfak penceresinden bakınca o arabanın evin yan tarafında durduğunu gördü. Öndeki iki kapısı da açıktı. İki adam kapıların arkasına çömelmiş, silahlarını eve doğrultmuş, uykusuz gözlerle eve bakıyorlardı. Kapı hızlı hızlı vuruldu...

İrkildi. Ama hemen koşmadı kapıya. Ocağın yanında duran ekmek bıçağına uzandı eli. Acı acı gülümseyerek çekti elini. Onca silaha karşılık bir ekmek bıçağı... Tanka panzere taş atmak gibi bir şeydi bu. Görseler gülerlerdi üstüne. Mutfağın içinde ne yapacağını bilmeden bir iki adım attı. Aklına bir türkünün dizeleri geldi «Haramiler kesmiş suyun başını.»

Kapı ikinci defa daha şiddetli çalındı. Kilit sağlam olmasaydı bu vuruşla ardına kadar açılabilirdi kapı. Yataktan yeni kalkmış, yeni giyiniyormuş gibi gömleğini düzelterek sofaya çıktı. Lambayı yaktı. Kapının arkasına gelince «Kim o» diye bağırdı. Sesi titriyordu. Kendini çimdikledi. Sakin olmalıydı. Mutlaka soğukkanlılığını korumalıydı. Öksürdü. Yeniden daha güçlü «Kim o» diye sordu.

«Açın kapıyı.»

Adamlar açın kapıyı dedikten sonra kim olduklarını da söylemişlerdi. Ama o hemen bu sözü «Açın kapıyı. Haramiler...» diye çevirdi kafasında. Gelenler haramilerdi. Gecenin bu vaktinde başka kim ev sarıp kapı kırardı ki?

Kapıyı yarım açtı. Açar açmaz bir otomatik uzattı burnunu içeri. «Önce silahlar» dedi için-

den. Otomatikler çoğalarak içeri doğru yüklendiler. Kapının yanından savrularak uzaklaştı. İlk giren harami elindeki otomatiği tam kafasına doğrultarak onu daha da geriye itekledi. Ardından bir yığın harami çelik yelekleri, kaskları ve otomatikleriyle doluştular içeri. Odalara dağıldılar. Her biri bir kapının ağzını tuttu. Kapıları tekmeleriyle açtılar. Açılan her kapıdan ilk önce silahlarını soktular içeri. Kapılar açılınca yana fırlıyor silahlarını içeriye uzatıyor güvenlikte olduklarına iyice inanınca sakınarak içeri giriyorlardı. Çelik yeleklerine, kasklarına, otomatik silahlarına karşın korkuyorlardı bir şeylerden.

Üzerine doğrultulmuş silahların namlularında ölüm gülümsüyordu O'na. «Merhaba» diyordu. «Bak ne kadar yaklaştık birbirimize. Oysa sen hep uzak tutmaya çalışırdın beni kendinden.» Bir adımlık yol... Daha doğrusu bir tetiklik. Bu silahları kavrayan ellerden bir parmak dokununca tetiğe namludan çıkacak kızgın, yağlı bir kurşunluk yol... Ve yaşamla ölüm arasındaki mesafe tek bir soluk...

Nasıl da sırıtıyorlar. Nasıl da mutlular. Bir beyaz adam yakalayan ilkellerin mutluluğu var yüzlerinde. Neredeyse çevresinde dönmeye, «Hula hula» diye bağırıp dans etmeye başlayacaklar. Tepeden tırnağa inceliyorlar O'nu. Ayağını kıpırdatsa hepsi birden harekete geçiyor. Hepsi birden «Kıpırdama» diyorlar. Kıpırdama. Öyle put gibi dur. Artık onların tutsağısın.

«Ne istiyorsunuz? Neden evimi arıyorsunuz?»

Gülüştüler. Ensesinde bir ses «Salağa yatıyor» diyerek güldü. Haramilerin başı olduğu ça-

lımından, davranışlarından giyiminden belli olan adam hep seyiren gözü ile lütfen baktı. Dudaklarını büzdü. İçinden birşeyler söyler gibiydi. Sonra dışarı vurdu içindeki sözleri. «Bilmiyor musun» «Neyi,» «Demek bilmiyorsun» «Böyle sabahın köründe benden ne istediğinizi nereden bileyim ben?» «Bilirsin bilir. Ama bildiğini bilmek işine gelmez.» Felsefeci mi ne? Kendince filozofluk oynuyor. İki tarafta biliyor bir şeyler. Ama kendisinin bildiği değil onların neyi ne kadar bildiği önemli.

«Onlar hep bilirlermiş gibi gözükürler. Oysa gerçekte birçok şeyi bilmezler. Sen ben öteki söylemezsek birşey bilecekleri de yok. Aslında onlara bilgiyi biz veriyoruz.»

Aklından geçen bu sözleri okumuş muydu bir yerlerde, yoksa biri mi söylemişti. Anımsayamadı. Ama doğruydu.

«Kimliğini çıkar» dedi baş harami. «Tabi kimliğin varsa.» Sözde alay ediyordu. Vardı. Vardı elbet kimliği. Göstermekten de çekinmiyordu. Nasıl olsa bir şey anlayamayacaklardı. O kadar özenli yapılmıştı ki kendisi bile anlayamamış bütünleşmişti o kimlikle. Ama şimdi onu gösterebilmesi için etrafındaki kurşun duvarını aşması gerekiyordu. Gerçi silahlar ateşlenmemiş, kurşunlar avlarının üzerine atılmamışlardı ama bir çember çizmişlerdi etrafına. O çemberden izinsiz çıkmak bela demekti, ölüm demekti.

Salona doğru yürümek istedi. Baş harami telaşla bağırdı. «Kıpırdama.» Durdu. Gülümsedi. Onların bu korkusu eğlendiriyordu onu. Ellerindeki silahları ateşleseler kıyma makinasından çıkmış bir top et gibi olacağı kesindi. Dakikada

yüzlerce mermi sıkıyordu bu silahlar. Yüzlerce ölüm kusuyordu etrafa. Ama onlar bu ölüm makinalarını ellerinde tutarlarken bile ölümden korkuyorlardı.

«Kıpırdamazsam kimliğimi gösteremem» Konuşmasını bekliyorlardı sanki. Bir dipçik indi ağzının ortasına. Öndeki iki dişinin bir ağacın topraktan sökülmesi gibi çatırdayarak köklerinden söküldüğünü duydu. Ağzının içine tuzlu, sıcak bir sıvı doldu. Dudağının yavaş yavaş şiştiğini duyuyordu. Dipçiği vuran «Ukalalık etme lan ibne» diye bağırdı. Eliyle ağzının kenarından çenesine doğru inen tükrükle karışık kanı silerken «Terbiyeli konuş» dedi «ibne» diyen haramiye. İkinci dipçik tam elini ağzına götürürken geldi elinin üzerine indi. Bütün eli ağzına gömülür gibi oldu. Parmaklarının yok olduğunu, ezilip dağıldığını, elini terkettiğini sandı. «Kimliğini ver ulan»

Hiç sesini çıkarmadı. En yakında olan haramiye doğru ilerledi. Adam geri geri giderken «Kıpırdama» diye bağırdı. «Kimlik istemiyor musunuz?» İstiyorlardı. İstiyorlardı ama uslu uslu vermeliydi onu. «Kimlik istiyorsanız dolaptan almam gerekli» Yürüdü. Hepsi onunla birlikte attılar adımlarını. Aniden dursa, aniden bağırsa aniden dönüp «pöh» dese... Ağzının kanını silerken gülümsedi. Onun güldüğünü gören haramilerden biri bu gülüşe pek anlam veremedi. «Manyak» diye geçirdi içinden.

«Dur. Yerini söyle biz alırız.» Tabi ya. Kimliği alırken bir silah dönerse üstlerine. Bir bomba... Bunların ne yapacağı belli mi olur? Hepsi manyak.

Pencere demirsiz olsaydı... Atlayabilir miydi camın üstüne. Balıklama. Pencere pek yüksek değildi. Bir yunus tamam. Ya dışarıdakiler... Olsun. Kuzu kuzu bıçak altına gitmektense... Dur bakalım... Durmayıp ne yapacaktı? İçerisi harami doluydu. Etrafı çevriliydi. Ve pencere demirliydi. Kapı içeriden tutulmuştu. Kapının önünde arkasında haramiler kol geziyordu. Örümcek ağına yapışmış gibiydi.

«Kimlik dolapta» dedi yine. Haramilerden biri koptu çemberden. Evin tek lüks eşyası olan dolaba doğru yürüdü. Temkinliydi. Dolapta nelerle karşılaşacağını bilmiyordu. Bubi tuzağı falan... «Gel aç şunu»

Gitti. Kolu çevirdi. Kanat hafif bir gıcırtıyla açıldı. «Tamam, geri çekil» çekildi. Harami silahının namlusuyla kanadı sonuna kadar açtı. Dolap ağzına kadar kitap doluydu. Hepsinin gözlerini bir sevinç parıltısı sardı. Onu suçlayacak yeterli delili bulmuşlardı işte. Kitaptan büyük suç unsuru olabilir miydi? Zaten ne öğreniyorlarsa bu kitaplardan öğreniyorlardı. Beyinlerini bu kitaplarla yıkıyorlardı. Bu kitapların her biri Hiroşima'ya atılan atom bombalarından daha tehlikeliydi.

Kiminin sırtı sarı, kiminin beyaz, kiminin kırmızı. Dizi dizi kitaplar. Siyah simsiyah ciltli olanları da vardı. Üzerlerinde bir zerre toz yoktu. Pırılpırıldı hepsi. Kendilerini seyreden haramilere acıyarak bakıyorlardı sanki.

Kağıt yığınının yanında duran kimliği aldılar. Birkaç el birden uzanmıştı kimliğe. Ama en atakları kimliği kapıp vurulmuş bir ördeği sahibine götürür gibi haramibaşına götürdü. Yılı-

şarak uzattı. Haramibaşı kimliğe şöyle bir baktı. Sonra bilgiç bilgiç başını salladı. «Sahte bu» dedi. Çevresine yığılan haramilere gösterdi. «Sahte. Biliyordum zaten» Ona döndü. «Biz seni tanımıyor muyuz sanıyorsun. Gerçek kimliğini söyle.»

Hiç duraksamadı. Gözlerini haramibaşının gözlerine dikerek «Orada yazıyor» dedi sadece. Dedi ve ikibüklüm oldu.

Karnına inen tekme bütün barsaklarını beline yapıştırdı. İçinden birşeyler yukarılara doğru tırmandı. Göğsü sıkıştı. Gözlerinden ateşlerle yaşlar boşandı. İkinci tekme dizine geldi. Diz kapağının tuz buz olduğunu sandı. Beyninde bombalar patlıyordu sanki. Sızı önce beyninde başlıyor sonra vücudunun her yanına dağılıyordu. Doğrulamıyordu. Kendisine vuran ayağa baktı. Ucu demirli bir Amerikan postalı vardı bu ayakta. Postalın sahibi «Diklenmeden konuş lan» dedi.

Haramibaşı giydiği simsiyah pardesünün cebinden bir cüzdan çıkardı. Cüzdanın içinden çıkardığı bir fotoğrafı onun burnuna doğru uzattı. «Bunu tanıyor musun?»

Aptalca bir soruydu bu. Fotoğraftaki adamı tanımaması olanaksızdı. Kendisiydi çünkü. Yıllarca önce çektirmişti bu fotoğrafı. Sadece bir kişide vardı. Yoksa... Evet, mutlaka önce onu yoklamışlardı. Öğrenmişlerdi demek ki. O'ndan sormuşlardı herşeyi. O'nun evini de didik didik aramışlardı belki. Belki de şimdi ellerindeydi. Nişanlı olduklarını da biliyorlardı demek ki. Ama bu evi nasıl buldular? Nişanlısı bile bilmiyordu

bu evi. Son bir haftadır da hiç görünmemişlerdi. Hep engel olmuştu işleri.

«Söylesene bu fotoğrafı tanıyor musun?» Arkasında adı yazılıydı. İmzalamıştı da. «Dünyanın en güzel yarine» diye de yazmıştı. Çok mu gerekliydi bu yazı? İlle de imzalamak mı gerekiyordu resimlerin arkasını. İmzalamasaydı, o yazıyı yazmasaydı nişanlısı daha az mı sevecekti kendisini. O yazılar daha çok sevmesine mi neden olmuştu sanki.

Fotoğrafı ilk defa görüyormuş gibi süzdü. Sonra «Bana benziyor» dedi. Der demez de ilk açığı verdiğini farketti. Başından aşağı lavlar akmaya tüm vücudu karıncalaşmaya başladı. Fotoğrafın arkasında gerçek adı yazılıydı. Oysa kimlikte adı başkaydı. Haramiler gülüyorlardı. «Demek sana benziyor?» dedi haramibaşı. Sinsi bir sırıtışla. «Sadece benzemiyor. Tıpatıp sensin» dedi. «O zamanlar epeyce yakışıklıymışım» dedi içinden. Yıllar bir şeyleri koparark geçmişti. Daha yaşlanmış, ilk gençlik yıllarının parıltısı uçmuştu yüzünden, saçlarından.

Acaba kendi evlerine de uğramışlar mıydı? Babasını annesini kardeşlerini sorgulamışlar mıydı? Gittilerse nasıl korkmuşlardır evdekiler kimbilir. Ya komşular? Günlerce konuşacak, dedikodusunu yapacak bir şey bulmanın sevincini yaşamışlardır. Annesi ilenmiştir yine. «Kara yerlere gelesin oğul» demiştir. «Karatopraklara yeksan olasın. Yağlı kurşunlara gelesin.»

Kurşunlar namlu yuvalarında kıpırdandılar mı? Çıkmak mı istiyorlar dışarı? Çıkıp şu ince bedene saplanmak, döne döne içerilere girmek, sinirleri damarları koparmak, ciğerleri dağla-

mak, kalbi delik deşik etmek sonra bir köşeye, bir kemik içine yerleşip uyumak mı istiyorlar? Parmaklar tetiklerde oynuyor sabırsızca. Silahlarını okşuyor haramiler. Öylece, orta yerde çırılçıplak hissediyor kendini. Yüzlerce kurşuna açık korunmasız bir beden...

Resmi burnuna doğru uzattı haramibaşı. «İyi bak» dedi. «Nişanlın senin olduğunu söyledi.» Şok. İlk anda ne koparırlarsa onu kâr sayıyorlar her zaman. Şok geçmeden mutlaka birşeyler koparmalılar. Bir isim, bir adres, bir kabul, bir evet... İlk adım için yeterli. Hem sert hem alaycı, hem yumuşaklar. Çözülmenin ilk adımla başlayacağını biliyorlar. Yumağın içlerinde saklı olan ucu yakalamak için şaşkınlıktan, korkudan yararlanmak istiyorlar.

«Nişanlın senin olduğunu söyledi.» Söylemesine ne gerek var? Arkasında her şey yazılı resmin. Ama O, O değildi şimdi. Resim benzeyebilirdi. Birbirine tıpatıp benzeyen insan az mıydı dünyada? Nişanlısı bile bilmiyordu kimlikteki adını. Nasıl söyleyebilirdi? «Blöf» dedi içinden. Sonra yüksek sesle devam etti: «Sadece benziyor. Böyle bir resim çektirdiğimi anımsamıyorum. Hem ben nişanlı değilim.»

«Yaa... Peki parmağındaki yüzük ne?» Unutmuştu onu. Düşünmeden söyleyeceği her sözün aleyhine olacağını bilmesi gerekiyordu. Toparlandı. «Ev sahibine nişanlı olduğumu söylemiştim, onun için takıyorum.»

«Yaa...» Yutmamışlardı. Ama umdukları da olmamıştı. Hemen çökmemişti önlerinde. Hemen «tamam» dememişti. Haramibaşı ikinci bir resim

çıkardı cebinden gösterdi. «Bu fıstığı tanımıyormusun yani.»

Yumruğu patlatmak geçti içinden. «Fıstık» diyen ağzının tam ortasına. Resime baktı baktı. Nişanlısı uzun saçlarını kesmemişti bu resmi çektirdiği zaman. Saçlarının yarısı yüzünün bir kısmını kapamış ona gizemli bir güzellik kazandırmıştı. Zaten güzeldi. Yüzü her zaman tatlı bir gülümsemeyle kaplı olurdu. Gözleri umut, sevgi yüklüydü. Bu resmi kaç defa vermek istemişti ona. Almamıştı. «Ne olur ne olmaz» demişti. Kendi resimlerini bile yanında taşımıyordu. Bir çoğunu da yok etmişti aranmaya başlar başlamaz. Hiç bir kanıt olmamalıydı O'nun O olduğuna ilişkin. Ama gene de kalmıştı işte.

«Bu kız senin nişanlın değil mi?» «Ben nişanlı değilim. Söyledim size. Bu hanımı da tanımıyorum.»

Odaları didik didik arayan haramilerden biri elinde bir defterle geldi. Defteri uzattı harami başına. Bir kanıt bulmuştu. Bir aferin, bir ödül bekliyordu şimdi. Sırıtıyor, yılışıyordu. «Başka bir şey bulamadık efendim» «İyi aradınız mı?» «Her yana baktık. Ama bir şey yok. Sadece bu defter vardı yatağın yanında.»

Haramibaşı defteri karıştırdı. Sadece iki karalama yazı vardı defterde. Rasgele yazılmış iki yazı. Haramibaşı mırıldanarak okumaya başladı.

«Toplumun yanlış yönlendirilmesi sonucunda bazı meslek grupları aşağılanmış ve horlanmıştır. Bunlara verilecek en belirgin örneklerden biri ebelik ve hemşirelik meslekleridir. Kadının aşağılanmasının bir uzantısı olarak, bu meslekleri seçen kadınlara hep 'kolay' ve 'hafif'

kadın gözü ile bakılmıştır, bakılmaktadır. Bu mesleklerde çalışan bir kaç kişinin toplumsal ahlak kurallarıyla bağdaşmayan davranışları da bu yargıyı genel geçer bir kural haline sokmuştur. Hemen belirtmek gerekir ki 'Toplumsal ahlak kuralları' o toplumun yönetildiği siyasi rejimin damgasını her zaman taşır. Bu nedenle bazen toplumsal ahlak kurallarına uymayan daha ileri ve uygar davranışlar bile suç sayılabilmektedir.»

Haramibaşı okumaya ara verip yazının ne demek istediğini anlamaya çalıştı. Deftere eğilmiş başını kaldırıp, odadakileri tek tek süzdü. Herkes saygıyla onu izliyordu. «Siyasi rejim» diye mırıldandı haramibaşı. Yeniden okumaya başladı.

«Peki yaygın olan toplumsal ahlak kuralları neye ve kime göre belirlenmiştir?»

Kafasını kaldırdı haramibaşı. Sertçe «Ne demek bu» diye sordu. Yanıt vermek zorunda değildi. Hiçbirşey söylemeyebilirdi. Ama bu kadar basit bir yazının bile anlaşılmaması kızdırdı onu. «Anlayamadınız mı?» dedi. Sesi alaycıydı. Kapının ilk çalınışındaki ürkekliği şimdi yerini bir rahatlığa bırakmıştı. Beklemenin, kuşkunun yarattığı gerilimin yerini bir boşvermişlik almıştı. Nasılsa ele geçmişti.

Aldığı yanıt haramibaşını deli etmeye yetmişti. Suratı kıpkırmızı oldu. Damarlarındaki bütün kan yüzüne koştu, damarları deriyi yırtıp çıkacak gibi oldu yüzünde. «Dalga geçme lan it» diye bağırdı. «Ne sorduksa ona cevap ver. Ne demek bu?» Onun böyle birden kızması hoşuna

gitti. Şişmiş dudaklarını büzüp hafifçe gülümseyerek «Ne yazıyorsa o demek» dedi.

Bir yumruk uzandı suratına doğru. Haramibaşı durdurdu yumruğu. Sinsice gülümseyerek dişlerinin arasından «Zaman var» dedi. O'na döndü. «Demek böyle düşünüyorsun» dedi. Sorusuna yanıt bekliyordu. Şimdi susmalıydı. Onu daha fazla delirtmek için en iyisi de buydu. «Söylesene. Böyle mi düşünüyorsun?» Gözlerinin içine bakıyordu. Gözleriyle ısırıyor, küfrediyordu. Gözleriyle beyninin içine işleyip oradakileri çıkarmaya çalışıyordu. Ama karşısındaki gözler ona hiçbirşey söylemiyordu şimdi. Boş, bomboştu o bir çift göz. «Söylesene ulan. Bunları sen yazdığına göre böyle düşünüyorsun demektir.» «Bildiniz» diye geçirdi içinden. Ve ardından her yanı sarmış olan o ucuz espri geldi yapıştı dilinin ucuna. «Bildiniz ve bir sıkımlık diş macunu kazandınız.» İçinden kaynayan gülme yüzüne yayıldı. Ve o anda bir tokat bütün yüzünü kapladı.

«Arayın şu puştun üzerini.» Bir yığın el uzandı üstüne. Bir anda bütün vücudu ellendi. Bütün cepleri boşaltıldı. Vücuduna uzanan her el önce tartakladı, sonra elbiselerinin içinde dolandı. Birinin aradığı yeri üçü beşi daha aradı. İstedikleri, bekledikleri hiçbirşey çıkmıyordu. Kızıyorlardı. Üzerinden birşeyler çıkmaması onların suçuymuş gibi kızarıyor, bozarıyorlardı. Sonunda «Yok bir şey» dediler. Eller vücudundan çekildi. Az önce çevresini saran ağır ağız kokusu açıldı, hafifledi.

«Toparlanın» dedi haramibaşı. «Gerisine evde devam ederiz» Onların dilinde her sözün de-

ğişik bir anlamı vardı. Ve gidecekleri «ev»i çok iyi biliyordu O.

İtekleyerek, sürükleyerek çıkardılar. Oysa gitmemek için direnmiyordu. Ama bu önemli değildi. Onların her hareketi belirli bir amaca yönelikti ve O'nun ne yaptığı değil onların ne yapacağı önemliydi.

Gece tarlada bekleyen damalı araba kapının önündeydi şimdi. Onların evden çıktığını gören iki kişi aceleyle arabadan indiler. İnce olanı arka kapıyı açtı. Badem bıyıklı olanı koltuğun öteki ucuna oturdu. Ortaya O'nu itekledi. Kafasını zamanında eğemedi. Alnını kapının kenarına çarptı. Beyninin yerinden fırlayıp kafatasından dışarıya çıktığını sandı. Gökyüzündeki bütün yıldızlar gözlerine doluştu. Bir an için araba, haramiler kayboldu. Sadece içinde yıldızların cirit attığı karanlık kaldı önünde. Bir boşluğun içindeydi. Her yanında yıldızlar dolanıyordu. Ve kendisi yıldızların hiçbirine değmeden boşlukta uçuyordu. Yavaş yavaş kayboldu yıldızlar. Tutup koltuğun ortasına fırlattılar onu. Alnında kocaman bir şiş ve başında bir ağrı kaldı sadece.

Vücuduna yediği en ufak bir darbede, darbeyi yiyen yer hemen isyan ediyordu. Bedensel bir çalışma içinde olmadığından vücudunun nasıl zikleştiğini, teninin inceldiğini, kaslarının gevşediğini tekrarlardı hep. Çıkıp koşamıyordu. Spor yaptığını biliyor olsalar bile yine de gülerlerdi üstüne. Belki de «Deli» derlerdi. Apartmanlar arasında koşan deli. Bazı geceler rüyasında kendini eşofman giymiş, caddelerde koşarken görürdü. Herkes caddenin iki yanına dizilir alay eder-

di. Kimileri alkışlar, kimileri «Koş senden önce geçen olmadı» diye bağırıp gülerlerdi. Ufaldığını, asfalta karışıp yok olduğunu hisseder ter içinde uyanırdı. «Avrupalı olamadık» diye düşünür sonra da bu düşüncesine gülerdi.

Kelepçeli ellerini alnına doğru götürdü. Yanındaki sarışın harami «Kıpırdama lan» diyerek omuzuna bastırdı, koltuğa gömdü O'nu iyice. «Eğ başını». Sadece söylemek yetmiyordu. Başını nasıl eğmesi gerektiğini de öğretmeliydi. İri eller boynuna yüklendi. Öndeki koltuğun arkalığına kadar bastırdı başını. Sonra da bacaklarına değecek kadar. Boynu kopacak gibi oldu. Dizlerini birleştirip kafasını dizlerinin üzerine koydu. Böyle daha rahattı. Kapıların gürültüyle kapandığını duydu. Arabanın motoru çalıştı. Geri geri gitti bir süre. «Şimdi sürücü kolunu pencereden dışarı çıkarmıştır» diye düşündü. Sanki o anda en gerekli düşünce oymuş gibi. Şimdi hızla arkadaki duvara çarpsa. Güm. Fırlayıp çıkamazdı ki. İki yanında oturan iki harami tüylerinin kıpırdanışını bile izliyor gibiydiler. Durmadan da sigara içiyorlardı. Sigara içmelerinin onu gözlemeleriyle bir ilgisi yoktu. Pis birer tiryakiydiler. Aylardır sigara içmemişler de açlıklarını gidermek istiyorlarmışcasına nefesliyorlardı sigaralarını. Onların ağızlarından çıkan dumanlar oluk oluk O'nun burnuna doluyordu. Bilerek aşağılara O'nun kafasına doğru üflüyorlardı dumanları. Dizlerine kapadığı yüzünü yalıyor, burnuna gözlerine doluyordu dumanlar. Pis bir şeydi bu. Boğulacak gibi oluyordu. Gözleri yaşardı. Nefes borusu yandı. Oysa kendisi sigara içerken yağ gibi akıyordu duman bu bo-

rıdan. Şimdi nikotininin yarısından çoğu harami boğazlarında kalmış bu yarı işlenmiş duman O'na acı veriyordu. Yüzüne doğru üflenen her duman dalgasıyla birlikte yoğun bir ağız kokusu da burnuna doluyordu. Birbirlerine göz edip gülüyorlardı belki de. «Haydi bakalım kim daha çok duman üfleyecek» diyorlardı gözleriyle.

Biraz doğrulur gibi yaptı. Ama anında sırtına inen dirsek onu yeniden eski haline döndürdü. «Kımıldayıp durma lan» Sanki sırtında dama oynuyorlardı. Kımıldarsa bütün taşlar yerlerinden akacak, karışacak, oyunları bozulacaktı. Belinin tutulduğunu, kemiklerinin gerildiğini onlara anlatsa ne olacaktı ki. Kuyruk kemiğinde başlayan sızı yukarılara doğru yavaş yavaş yükseliyordu.

Bu yolculuğun nereye kadar süreceğini iyi biliyordu. Ve nelerle karşılaşacağını. «Tanya» geldi aklına. Karların üzerinde çıplak ayaklarıyla süngülü askerlerin önünde yürüyüşünü görür gibi oldu onun. Parmakları sade buzdu. Ve Tanya asılacaktı gün doğarken. Ama mutluydu. Onların istediği hiçbir şeyi yapmamıştı. Çıplak bedenine inen kamçılar etini dilim dilim doğramış ama içindeki gizi söküp alamamışlardı.

Tanya gibi olabilecek miydi?

Bir düşünce geldi oturdu beyninin hücrelerine. «Ya çözülürsem» Bir utanç fırtınası esti içinde. Midesine bir top ateş oturdu. Kavurdu midesini. Sanki birileri karnındaki torbayı avuçlarının içine almış durmadan sıkıyor, buruyormuş gibi oldu. Ağzına tuzlu ekşi bir su doldu. Yutkundukça tuzlu su daha da çoğaldı. Bir hortumdan gelir gibi durmadan doluyordu ağzına tuzlu

su. Şiddetle sarsıldı. Sırtına bastıran dirsek geriye doğru fırladı. Öğürtüyle doğruldu. Ama ağzından püsküren sapsarı su onu iki büklüm etti yine. Boğazı yırtılacak gibi oluyordu. Ağzından burnundan fışkıran sular ön koltuğun arkasına çarpıp yere süzülüyordu. Öğüre öğüre kusuyordu ve hiçbir şey onu engelleyemiyordu artık.

«Dur» diye bağırdı haramilerden biri. «Durdur şu arabayı lan»

İki yanındaki haramiler kusmuklar üstlerine ayaklarına gelmesin diye neredeyse koltuğun üstüne çıkmışlardı. İyice yanaşmışlardı kapılara. Sürücü küfürler içinde arabayı durdurur durdurmaz dışarı fırladılar. Biri kolundan asıldı. «İn lan. İn aşağıda yap ne bok yapacaksan» diye bağırdı.

Bir türlü tutamıyordu kendini. Ağız dolusu geliyordu kusmuklar. Burnu sızlıyor boğazı yırtılacak gibi oluyordu. Her öğürüşte midesi boğazından dışarı fırlayacakmış gibi yukarılara doğru tırmanıyordu. Doğrulamıyordu. Kolundan tutan adam ikinci defa ve daha şiddetli çekince yine alnını vurdu kapı kenarına. Sürünürcesine indi arabadan. Gözleri yaş içindeydi. Islak bir camın arkasından bakıyormuş gibi herşeyi bulanık görüyordu. Yüzü kıpkırmızı olmuş, ağzının kenarları ve bıyıkları yapışkan, cıvık bir hal almıştı.

Döşemeye bakamıyordu hiçbiri. İğreniyorlardı. Sürücü durmadan küfrediyordu. Geldi onu arkasından itekledi. «Çıkar şu paspası şuradan ulan» diye bağırdı.

Bağırmadan, alçak sesle konuşamıyordu bu adamlar. Hep dikine dikine. Hep küfürlü, saldır-

gan. En güçlü kendilerini sayıyorlardı. Bellerindeki silahların sıcaklığı onları daha da kabadayı yapıyordu. Arkalarını dayadıkları ama hep ayaklarının altında gezdirdikleri yasallıktan alıyorlardı güçlerini biraz da. Dünyayı onlar yönetiyordu sanki. Her şeyin üstündeydiler. Hesap sorucuydular. Öyleyse en kral olduklarını belli etmeliydiler.

Değildi aslında. Ne bellerindeki silah ne ceplerindeki yaldızlı kimlikler ne de sırtlarını dayadıkları yasallıktan dolayı böyle yapmıyorlardı. Korkularını gizlemek için, cesur görülebilmek için birbirlerinin yanında dikleniyor küfrediyorlardı. Mezarlık yanından geçen birinin ıslıkla karanlığa ve korkuya meydan okuması gibi bir şeydi bu. İçi boş, kof bir delikanlılık. Korkularını korkutuyorlardı sözde.

İki koltuğun arasında yerde duran paspasın ucundan tutup çekti kelepçeli elleriyle. Haramilerden biri yolun kıyısındaki apartmanın alt kat dairelerinden birinin zilini çaldı. Üçüncü çalışında açıldı kapı. Uykulu gözlerini kırpıştırarak kapıyı açan adamla birşeyler konuştular. Adam gösterilen kimliğe ve arabaya baktı uzun uzun. O'nu gördü. Bileklerindeki kelepçeyi görünce yüzünü ekşitti. Böyle sabah sabah hiç görmek istemediği kişilerle karşılaşmak huzursuz etmişti onu. İsteksizce salladı başını «olur» anlamında. Sonra kapı aralığının karanlığında kayboldu. Döndüğünde elinde bir kova vardı. Harami kovayı arabanın yanına getirdi. O'na uzattı.

«Dök şunun üzerine» dedi sertçe. Kendisi dökemiyordu. Böyle ayak işlerinden hoşlanmazdı oldum olası. Her işin bir adamı vardı. Olmalıydı

da. Beyler bulaşık yıkamaya başlarlarsa dünyanın sonu gelmiş demekti.

Kovayı olduğu gibi boşalttı paspasın üzerine. Kusmuklar lastik paspasın üzerinden aktı gitti. Yine de onu o haliyle koyamazlardı arabanın içine. «Topla» dedi. «Öyle değil lan. Şöyle dur» Ayağının ucuyla gösterdi. «Getir buraya şimdi» Bagaj kapağını açmış bekliyordu sürücü. «Koy şuraya, İtekle biraz geriye. Tamam tamam. Yürü yerine şimdi.»

Az önce kovayla suyu getiren harami kovanın sahibiyle konuşuyordu. Adam bir yandan haramiyi dinlerken bir yandan da kaçamak ve hüzünlü bakışlarla onun kelepçeli ellerine bakıyordu. Sürücü bagaj kapağını kapatmakla uğraşıyordu. Üçüncü harami ise tam yanında duruyordu. Öteki arabalar çekmiş gitmişlerdi. Bir kişiye üç harami çoktu bile.

Yanındakini iteklese, şu bahçe duvarına yetişse bir sıçrayışta aşsa.. Aşabilir miydi. Pek yüksek değildi duvar. Böyle yükseklikleri çok aşmıştı. Elleri kelepçeli değildi o zamanlar. Olsun. Yine de aşabilirdi. Yandan fırlatırdı ayaklarını. Yakalayabilirler miydi acaba?

«Yürüsene lan» Yanındaki harami itekledi onu. Duraklaması işine gelmemişti. «Elimi yüzümü bir yıkayabilseydim» «Yürü lan. Gittiğin yerde yıkarsın bol bol»

Şimdi fırlasa. Arabaya binince artık kurtuluş yok. Kesin bu. Karar vermeli. Haydi.

Öne doğru atıldı. İri yarı olan haramiye çarptı tüm ağırlığıyla. Adam beklemediği bu darbeyle yana doğru fırladı.. Koş.. Koşamadı. Beline dolanan kollar onu olduğu yere çaktı.. Yağmur

gibi inen tekme ve yumrukların acıları giderek hissedilmez oldu. Öndeki bahçe duvarı, elinde boş kovayı tutan adam masmavi gökyüzü bir silüet halini aldı önce. Sisler içinde görünen anlaşılmaz şekillere dönüştü sonra. Ve tümden yok oldular...

IV

İki yanındaki haramilere baktı. İri yarı olanının yüzünde kocaman bir sıyrık vardı. Düştüğü zaman yere çarpmıştı demek ki. İçi boş bir söğüt kütüğü gibi. Bu basit espri hoşuna gitti. Gülümsedi. Haraminin asık suratındaki sıyrık onu daha da çirkinleştiriyordu. O ara baktı harami ondan yana. Ayıldığını anlayınca «Ne haber» diye sırıttı. Bu sırıtışla bir üstünlük belirtmek istiyordu. Suratındaki gülüşle «kaçamazsın aslanım» diyordu. «Biz uçan kuşu bile kaçırmayız anladın mı?» «Az sonra göreceksin ananın şeyini. Kaçacakmış birde. Ulan kuş olsan kaçamazsın ibne»

Sözcükler sırıtışla bütünleşti. Yüzü sıyrık harami dirseğiyle hızlıca vurdu karın boşluğuna. Nefesi kesilir gibi oldu. Hazırlıklı değildi böyle bir darbeye. İnce bir sızı böbreklerinden midesine doğru aktı. İrkildi. Öteki harami kolundan yakaladı. «Kımıldayıp durma lan»

Sürücü dikiz aynasından baktı onlara. Dişlerini birbirlerine sürterek birşeyler mırıldandı. Sarı sapsarı bir yüzü vardı adamın. Yüzünün sarılığına uyan aynı renkte saçları onu bir mısır koçanına benzetmesine neden oluyordu. Ama sürücü oldukça ciddi görünüyordu. Ciddi ne? Sert görün-

meye özen gösteriyordu. Bu her halinden belli oluyordu. Gözleri gök mavisiydi. Ve bu adam Hitler'in ari ırk teorisinin bir ürünüydü belki de. Ona bakınca anımsadığı şeylerden biri de krematoryumlar oluyordu. Burnuna yanık kokuları doldu yine.

Midesi bulandı. Hem midesi bulanıyor hem de canı müthiş sigara çekiyordu. Yanındaki harami az önce yaktığı pallmalını keyifle tüttürüyordu. Tam bir kovboy gibi. Sigarasını dişleriyle tutarak konuşuyordu hep. Aslında konuşmak değildi onunki. Homurdanıyordu. Yoldaki kasislere kasislerin sarstığı arabayla, gelip geçen onları sollayan taşıtlara, gökyüzüne yeniden yağmaya başlayan yağmura, arkadaşlarına ille de harami başına verip veriştiriyor kendi küfürlerinden büyük bir zevk duyarak gülüyordu.

Yağmur yağıyordu yine. Yollar yağmur sularıyla dolu gölcüklerle süslenmişti. Araba ikide bir bu gölcüklerden birine dalıp sarsılıyordu. Sarsıntılardan en çok O rahatsız oluyordu. Her sarsıntıda sağında ve solunda oturan haramiler sanki isteyerek yapmıyorlarmış gibi dirseklerini O'nun kaburgalarına gömüyor, canını yakıyorlardı. Bu bir oyun olmuştu onlar için.

Güneş yoktu gökyüzünde. Saklanmıştı. Ya da böylesine kötü bir günde kötü şeylerin üzerine doğmak istemiyordu. Tam bir uyku havası vardı. Şimdi evde olsaydı mutlaka uyurdu. Yağmur damlalarının camlara, evin çatısına vururken çıkardığı sesler onu derin bir uykunun kollarına sürüklerdi hep.

Sol yanındaki harami kötü, cırlak bir sesle bir şarkı tutturdu. «Yağmurun sesine bak/aşka

davet ediyor». Daha ilk dörtlükte kesti şarkıyı. Sinsice gülümseyerek O'na döndü. «Sen hiç yağmurlu havada seviştin mi?» diye sordu. Sonra kendi sorusunu kendisi yanıtladı arkadaşına dönerek. «Bunlar ne bilir sevişmeyi? Çoğu hayatlarında bir kadını bile ellememişlerdir. Hadım mıdır nedir puştlar» Öteki harami elinin başparmağıyla işaret parmağını birleştirip bir yuvarlak yaptı.. Gülüştüler.

Yine midesi kabardı. Ağız dolusu tükürmek geldi içinden. Hem de sırıtan şu sapsarı çıyan suratın tam ortasına. Sanki tükürmüş gibi tükürmüşte tükürükleri o sarı surattan aşağı akıyormuş gibi neşelendi. O'nun güldüğünü görmedi hiçbiri. Sürücünün keyifle anlattıklarını dinlemeye dalmışlardı hepsi de.

Sürücü, bir hafta önce arabasına binen bir «Süslü otobüs» ile geçirdiği zevkli saatleri en küçük ayrıntısına kadar anlatıyordu. Yutkunuyordu ötekiler. Belki doğru değildi anlattıkları. Belki uyduruyordu ama hiçbiri bu öyküyü bozmaya niyetli değildi. Ve öykü giderek daha da iğrençleşerek sürdü.

Saat kaçtı acaba? Evden çıktıklarından beri ne kadar zaman geçmişti? Baygınlığı ne kadar sürmüştü? Yanındaki haraminin saatine bakmak istedi. Saat ters çevrilmişti kolda. Sanki birilerinden saklıyordu saatini harami. Bir tek kordon görünüyordu. Ve kordonun üzerine işlenmiş arma.. Ağzını sonuna kadar açmış, bütün dişleri, dili görünen bir timsahtı bu. Küçücük ama ustalıkla yapılmış bir timsah..

Kendisi mi almıştı bu saati, yoksa sevgilisi, karısı nişanlısı ya da çocuklarından biri mi? Bu

düşünce ters geldi O'na. Böyle iğrenç birinin sevgilisi, karısı, çocukları olabilir miydi? Bu yanıtta yeterli değildi. Pekala da olabilirdi. Hitler'in bile sevgilisi yok muydu?

Gidecekleri yeri iyi biliyordu. Bu yollardan daha önceleri de geçmişti. Ama şimdi durum farklıydı. Kendi isteğiyle geçmiyordu bu yoldan. Zorla, dövüle sövüle götürülüyordu. Bir tutsaktı şimdi. Haramilerin elindeydi. Az sonra inlerine götürüp sıkı sıkı bağlayacak ve soracaklardı: «Kırk katır mı istersin kırt satır mı?» Hep böyle olurdu harami öykülerinde. Sonra kadın: «Kırk satır sevdiğinin başına insin. Kırk katır isterim ki yurduma gideyim» derdi. Harami başı da onu kırk katırın kuyruğuna bağlatır dağlara taşlara salardı. Parça parça olurdu kadın. Kurt kuş kemirirdi parçalarını.

Çağın değişmiş olması önemli değildi sorgucu ve sorgu yöntemleri açısından. Onlar yine aynıydı. Hatta daha da geliştirilmişti sorgu yöntemleri. Yeni biçimler eklenmişti. Daha fazla acı veren ve daha fazla aşağılayan. Yine de sorgu, esirleri için bir sınav olma özelliğini koruyordu her zaman. «To be or not to be» Şekspir'den bu yana anlamını hiç yitirmemişti. Ve şimdi önemli olan bu sınavın kazanılmasıydı. Bir tek şey vardı yapacağı: Tüm vücudunu susturmak. En küçük hücresine kadar her yerini acıya duyarsızlaştırmak. Tüm dikenlerini çıkartıp kabuğuna çekilmek. En küçük bir yerini göstermemek. Yaşamak ama farkettirmemek. Hepsi bu: SUSMAK. Mezardaki bir ölü kadar sessiz olmak.

Ya beceremezse? «Hayır!» diye haykırdı içinden. «Mutlaka becermeliyim. Mutlaka başarmalı-

yım.» Her şey kendi gücüne, inancına dayanıyordu artık. Tek başınaydı. Karşılaşacağı her şeyi tek başına göğüslemek zorundaydı. Tek başına direnecek, kazanacaksa tek başına kazanacaktı. Şimdiye kadar birlikte çalıştığı arkadaşlarından hiç kimse olmayacaktı yanında. Ama ya başaramazsa.. Ya başkaları da varsa? Tek başına yakalanmış olmayı diledi. Tek başına olacak ama düşüncesiyle binleri onbinleri taşıyacaktı içinde: Kendinden öncekileri ve sonra gelecek olanları hiç çıkarmamalıydı aklından.

Tüyleri dikenlendi. Heyecanlanmıştı. Tıpkı gösteri alanlarında yürüyüşlerde, gece eylemlerinde olduğu gibi kabarmıştı tüyleri. İçini bir enerji kapladı. Güçlendiğini duyuyordu. Sarsılan arabayla birlikte boşluklarına batan iki dirseğe aynı şekilde yanıt verdi. İki harami de bu tepkiyi hiç beklemiyorlardı. Dirsekleri yiyince kapılara doğru sıçradılar. Ve ikisinin yumruğu aynı anda patladı suratının iki yanında. Gözlerinden ateşler, burnundan kan boşandı. Sıcak, tuzlu ve kıpkırmızı sıvı ağzına doldu. Dudaklarının kenarından sızıp çenesinden göğsüne damlamaya başladı. Kusmuklarla lekelenmiş gömleğinin ve ceketinin üzerine damlayan kanlar yayıldı bir desene dönüştü.

İki harami hep tetikte bekliyorlardı artık. İkisi de kinle bakıyor dişlerini gıcırdatıyorlardı Araba büyük binaya giden son virajı dönüp kumlu yola girdi. Sürücü sert bir frenle arabayı tam merdivenlerin önünde durdurdu. Eli silahlı bir harami kendini merdivenlerin üstüne atıp küfürü bastı. Bir yığın araba vardı çevrelerinde. Her markadan bir yığın araba. Çoğu az sonra avlarının

peşine düşecek ve bir tarlanın ortasında, bir sokak köşesinde, bir pastahane önünde pusuya yatacaklardı. Kendisi gibi kaç kişi kanacaktı bu oyuna?..

ikinci bölüm

Ayaklarındaki palaskayı çözüp itekleyerek indirdiler arabadan. Birkaç meraklı harami ilgiyle izliyorlardı onları. Daha ana kapıdan girer girmez lastik at gözlüklerini taktılar gözlerine. Hiçbir yeri, hiçbir şeyi göremiyordu artık. Derin bir karanlığın içine doğru yürüdüler.

Yağmur, gökyüzünde avare dolanan bulutlar, yağmurdan sonra doğacak güneş, su birikintileri, yuvaları bozulmuş karıncalar, herşey, herşey dışarıda kalmıştı artık.

Akşamları yorgun argın dönüp geldiği evi, hep yalnızlığına açtığı evinin kapısı bilinmeyen bir zamana kadar kilitli kalacaktı. Ama evsahibi fazla beklemezdi, her halde. Kirasını alamadıktan sonra niye kapalı tutsun ki evini. Kapıyı açtırır eşyalarını atardı dışarı. Başı belaya girecek diye korkup, arkasından küfür bile ederdi belki. Oysa, çok severdi O'nu. Herşeyini gelip anlatır, onun anlattıklarını saygıyla dinlerdi. Ama haramileri karşısında görünce bu saygı yok olup gidecekti belki de. Haramiler evini neden O'na kiraya verdiğini soracaklardı mutlaka. O zaman «Ne bileyim abi» diyecekti «Kavun değil ki dibini koklayayım

olgun mu ham mı anlayayım. Böyle şeylere bulaştığını nereden bilebilirdim ki.»

Eğer ev sahibi kapıyı açmakta biraz gecikirse evdeki bir kaç kök çiçeği hep kuruyacaktı. Akşamdan yıkamadan mutfağa bıraktığı demliğin dibindeki çayotları küflenecek, demliğin dibine yapışacaklardı. Ve mutfaktaki yiyecekler çürüyüp kokuşacaklardı.

Kolundan tutup çeken haraminin peşisıra hiçbir yeri, hiçbir şeyi görmeden karanlığın içlerine doğru yürürken aklından hep bunları geçiriyordu. Ayaklarını her atışında bir şeylere çarpacak, bir boşluğa düşecek sanıyordu birde, kaldırdığı ayağını «Lap» diye vuruyordu yere. İstemeden böyle yapıyordu. İçgüdüsel bir kontroldu bu. Tıpkı hiç tanımadığı bir bölgede yürüyen değneksiz körlere dönmüştü.

Küçükken, körebe oynarlarken de böyle oluyordu. Ama o zamanlar gözlerindeki bağ böylesine ışık geçirmez ve lastikten değildi. Güzel kokulu bir eşarp ya da beyaz büyük bir mendil bağlıyorlardı gözlerine. Burnunu oynatıp gözbağını hafifçe oynatabiliyor, yukarıya doğru kaydırabiliyor, arkadaşlarını görebiliyor ve hep o sarışın kızı yakalıyordu. Altın sarısı uzun, upuzun saçlarını görüyordu önce. Birden kucaklıyordu. Gözleri açılıncaya kadar da bırakmıyordu onu. Kız ebe olunca da onun çevresinde dönüyor ille de kendisini yakalasın istiyordu. Bu yüzden de çoğunlukla ikisi ebe oluyorlardı oyunlarda. Öteki çocuklar da yakalanmadıkları, ebe olmadıkları için böbürleniyor, onlarla alay ediyorlardı. Sessizce yapılmış bir anlaşmayla devam ediyordu oyun ikisinin arasında.

Şimdi ebe oydu ama çevresinde çocukluğu yoktu. Ve hoyrat ellerin çekiştirmeleriyle derin bir sessizliğin içlerine doğru akıp gidiyordu. Duyulan şey sadece ayak sesleriydi.

Önünde yürüyen harami durdu. Haraminin durduğunu farketmediğinden gitti çarptı ona. «Çühüüşş» diye bağırdı harami. Etraftan gülüştüler. Çevresinin bu kadar kalabalık olduğunu bilmiyordu. Yüzünün kızardığını hissetti. Sanki ayıp, utanılacak bir şey yapmış gibi. Tam arkasından bir ses «Şunun torbasını tak da biraz yemlensin» diyerek yeni gülüşmelere neden oldu.

Bileklerini kesercesine oturmuş olan kelepçeleri çözdüler. Ellerinden tutup bir duvara dayadılar. Ellerini dayadığı yerin kaygan oluşundan duvarın boydan boya yağlıboya ile boyanmış olduğunu anladı. Artık elleri gözlerinin işlevini de yapmak zorundaydı. Herşeyi elleriyle görmeye alışacaktı.

«Kollarını iyice ger» dedi bir harami «Sadece parmak uçlarınla dokun duvara» Bu sesi ilk defa duyuyordu. Kaba, hırçın bir sesti. Bu sesin sahibini kafasında canlandırmaya çalıştı. Nedense ufak tefek esmer ve şeytanca bakan bir adam şekillendi beyninde. Karanlığın içinden ona gülen bir beberuhi..

Onun hayalinde beberuhiye benzettiği adam aslında ikimetreye yakın boyu ve kalın bir tomruk gibi bedeniyle tam anlamıyla bir devdi. Bu devin harman küreği gibi elleri vardı. Ve bu eller sorgulamaların vazgeçilmez araçlarıydı.

Bu dev adam yeni getirilen «Malzeme» nin etrafında dolanıyor, onu gözden geçiriyor, kendince hesaplar yapıyordu. Şimdiye kadar kimler

geçmemişti ki elinden? Bir iki «İbne»nin - O hep böyle söylüyordu- dışında hepsini «Bülbül»e çevirmişti, o harman küreği gibi elleriyle.

Biri hariç kimse çıldırtamamıştı onu. Ama en sonunda O «biri» tekmeleriyle bu devin hayalarını parçalamış, deliye döndermişti onu. Artık hiçbir şeyi görmüyor duymuyordu beberuhi. «Yeter ulan adam öldü» demeseler daha da vuracaktı. En çokta bu erken ölüme kızmıştı. «Bir gün daha bekleyemedi puşt. Ona tekme atmanın ne olduğunu öğretecek bir güncük..» Kızgınlıktan ölüyü tekmelemişti dakikalarca. Çekip götürmeselerdi daha da tekmeleyecekti.

En çok, kadınları sorgulamaktan hoşlanıyordu. Müthiş zevk alıyordu onları sorgulamaktan. Onların memelerini o koca elleriyle tutup ip büker gibi bükmek onların korkunç haykırışlarını dinlemek onu kendinden geçiriyordu. Severek isteyerek yapıyordu bu işi. Bazılarını «yufka yürekli hanım evlatları» olmakla suçluyordu. Oysa «Görev» yufka yüreklilikle bağdaşmayacak kadar ciddiydi. Ve o bu göreve gelinceye kadar kimlere boyun eğmemişti ki. «Yükselmek için domalmasını bileceksin oğlum» diyordu arkadaşlarına. Felsefesi, yaşam ilkesi bu kadar basitti işte.

Haramibaşlarının yanında ne kadar pısırıksa «malzemelerinin» yanında o kadar cesurdu. Eline teslim edilen «malzemeyi» en iyi şekilde işlemek haramibaşlarının istedikleri biçime sokmak ve onların övgülerine layık olabilmek müthiş mutlu ediyordu onu.

Bugün de boş durmayacaktı işte, «Ne kadar uzun sürerse o kadar zevkli» diye düşündü. Ama

çoğu çabucak ölüyordu bu «teres»lerin. İstediği metotları geliştiremiyordu bu yüzden. Bunu öyle çabucak kaçırmayacaktı elinden.

Duvara dayalı adamın yanından biraz uzaklaştı. Sonra geri dönüp geldi. Sesini alabildiğine yumuşatarak «Çök evladım» dedi. Eliyle O'nun omuzlarına bastırıp çöktürdü. İki adım uzaklaştı. Ve aniden dönüp tekmeyi çaktı. «Sana kim çök dedi lan hıyar!»

Tekme tam kuyruk sokumuna geldi. Kuyruk sokumuna demir bir çubukla vurulmuş, kemik tuz buz olmuş gibi oldu. Acı, belinden beynine doğru aktı. Bütün omurlarının içinden akarak sırtına tırmandı, beyninin içine doldu. Bu ayakkabı mutlaka demirden yapılmış olmalıydı.

Demirdi. Hep burnundan yırtılıyordu ayakkabıları. Ayakkabının burnunu yama yaptırmak utandırıyordu onu. Ayakkabılarının altı delindiği zaman pençeyi birkaç defa değiştirmek olanaklıydı. Nasılsa kimse görmüyordu ayakkabının altını. Ama burnu yamalıklı bir ayakkabı giymek hem onu hem çok öğündüğü mesleğini küçük düşürürdü. Hep özel yaptırıyordu ayakkabılarını. Ve tam buruna gelen kısmın deri altına bir demir parça koyduruyordu. Bu yüzden arkadaşları ona «Demir burun» derlerdi. Bu adı nereden aldığını bilmeyenler onun suratının ortasındaki koca delikli bir patlıcanı andıran burnundan aldığını sanırlardı bu adı. Ve o, bu demir burunlu ayakkabı ile vurduğu her yere imzasını bir şiş, bir morluk, bir yara ile attığını bilirdi. Bilir, için için gülerdi.

Şimdi de karşısındaki «hanzo» demir burnun tadına bakmıştı. O'nun acıyla kıvranması, ikin-

ci tekmeyi hazırladı. Tekme tam topuğuna geldi. Şimdi kızgın sac üstünde zıplayan ayılara benzetiyordu O'nu. Yeni bir tekme daha sallandı. O anda «Vurma lan» diye bağırdı biri. «Neden vuruyorsun çocuğa? Önce bir sor bakalım. Suçu neymiş? Niye getirmişler buraya? Belki suçsuzdur ne biliyorsun? Hem bu iş senin değil. Bu özel.»

Bu ses ne kadar yumuşak ve tatlıydı böyle? Böyle bir ses bir haraminin sesi olamazdı. Belki de iyice haramileşmemiş biriydi bu..

Omuzuna dokunan yumuşak elin sıcaklığı tüm bedenine yayıldı. Sıcaklık acıyan yerlerine doğru aktı. «Çök kardeşim» dedi o sıcak ses. «Biz de insanız. Bu hayvanoğlu hayvanlar ne anlar insanlıktan.»

«Hayvanoğlu hayvan» derken ötekine göz kırpmış mıydı? Birbirlerine girmelerini boşuna bekledi. Beberuhi tınmamıştı bile bu küfürden. Elinden malzemesinin alınmasına kızıyordu. Ne demekti «Özel.»

Bir çakmak çakıldı. Yeni yakılmış bir sigaranın dumanı burnuna doldu. Sigara dumanının bu kadar hoşuna gidebileceğini hiç düşünmemişti daha önceleri. Sanki bu düşüncesini anle ıştı, adam. «Sigara ister misin?» Öylesine istiyordu ki.. Ama bunu söylemesi doğru olurmuydu? Söyleyip söylememekte kararsızdı. Dudakları anlamsız kıpırtılar içindeydi. Alt tarafı bir sigara.. Ondan bilgi istemiyor ya.. Belki de gerçekten iyi bir insan. Neden olmasın? Gerçekten öyle mi acaba? Ya bir oyun kuruyorsa? Ya tam elini sigaraya uzatırken tokatı yerse?

«Sigara kullanmıyor musun?»

Bu soruya yanıt verebilirdi. Ve binaya girdiğinden beri ilk defa konuştu. Saatlerden sonra ilk defa kendi sesini duydu. «Kullanıyorum» «İyi ya. İşte, al iç» Sigarayı uzatıyor muydu acaba? Uzatıyorsa ne tarafa doğru? Kıpırdamadan bekledi. Sigaranın ucunun dudaklarına dokunduğunu hissetti. Dudaklarını araladı, sigarayı tuttu. Daha ilk nefeste başı döndü. Bacaklarından aşağı birşeyler indi. Bütün gücü onu terkediyor gibiydi. Derin derin soludu. «Yavaş iç. Acele etme. Korkma kimse alamaz elinden.»

Lanet olsun! Açlığını böyle belli etmesi utanç vericiydi. Sigarayı çok seviyordu. Tamam Ama bunu bir zayıflık olarak kullanabileceklerini de düşünmeliydi. En azından reddedebilirdi En azından daha az istekli çekebilirdi dumanı. Hiç içmese neydi? Ölecek miydi sigara içmeyince?.

Sigarayı çekti ağzından. Hemen fırlatıp atmak istedi. Atamadı. Bir süre elinde tuttu. İzmariti böyle uluorta atmak istemiyordu. Evde de böyleydi. Pencereden dışarı bile atmazdı izmariti. Yolda yürürken içtiği sigarayı ayakkabısının tabanında söndürür sonra uzun bir süre elinde taşır bir çöp bidonu bulursa oraya atardı. Şimdi gözleri bağlıydı ve sigara izmaritini ne yapacağını şaşırmıştı. Sıkıntı içinde elinde çevirdi sigarayı. «At» dedi harami. «Yere at. Elini yakacaksın» her hareketini izliyordu demek. Parmak uçları ateşin sıcağından sızlamaya başlayınca izmariti yere attı.

O sigara içerken etrafında bir çember oluştu. Çevresine etten bir duvar örülüyordu. Hissediyordu bunu. Hepsinin soluk alıpverişlerini

duyuyor, hepsinin gözlerinin vücudunu deldiğini hissediyordu. Sıkıldı. Sıkıntıdan buram buram terliyordu. Birinin uzaklaşan ayak seslerini duydu. Ötekiler uzunca bir süre hiç ses çıkarmadan O'nu seyrettiler. Bir hayvanat bahçesinde ilginç bir yaratığı seyrediyorlarmış gibi suskundular.

Saatlerdir hep ayaklarının üstünde durmaktan ayakları karıncalandı. Sırtını duvara dayıyarak bir ayağını hafifçe öne aldı. Böylece yük öteki ayağına binmiş oluyordu. Kimse karışmadı. «Kimse «kıpırdama lan» demedi. Ama o hep her an gelebilecek bir yumruk bir tekme bekliyordu.

Arkadaşları O'nun yakalandığını duymuşlar mıydı acaba? Keşke duymasalar. Ya duymayıpta eve gelen olursa? Haramiler evde beklerler miydi? Kapıyı açınca.. Daha dikkatli olabilirdi. Biraz daha dikkatli olsaydı şimdi burada olmayacaktı. Biraz kuşkucu olmanın bir zararı yoktu Ama kuşkuculuğu hastalık boyutuna ulaştırmakta tehlikeliydi. Her şeyden aşırı tedirgin olabilirdi o zaman. Kuşkuculuğu hastalık boyutlarına ulaştırmış olanların çıldırdıklarını bile duymuştu. «Kendini haklı çıkarmaya çalışma» dedi içinden. Bunun kuşkuyla muşkuyla ilintisi yok. Herşey bal gibi belliydi işte. Rahatını bozmak istemedin. Sadece biraz daha dikkatli olmak bile yeterliydi. O arabayı gördüğün an önlem almalıydın.»

Kulağının dibine inen tokatla yerinden oldukça yükseğe fırladı. «Beyimiz çay kahve isterler mi acaba? Kalk lan ayağa. Dayan şu duvara» Hepsi gülüyordu. Aralarında bir de kadın sesi

vardı. Ve o ses «Bak bakalım altını kirletti mi?» diyerek daha da yükseltti gülüşünü.

Bacakları titriyordu. Titreme yavaş yavaş tüm vücuduna yayılıyordu. Her an her yandan gelebilirdi tekme ve tokatlar. Vücudu geriliyor gerilim arttıkça da titremeler fazlalaşıyordu. Ağzı kupkuru oldu. Kalbi çılgınca atıyordu. Korku bir yılan kelebi gibi gelip içine çöreklendi.

Korkuyordu.. Neden korktuğunu ise tam kestiremiyordu. Dayaktan mı ölmekten mi? Yoksa çözülmekten mi?

Şimdiye kadar birçok kavgaya katılmıştı. Çocukluğundan beri hiç bir kavgadan kaçmamıştı. Bir kaç kavgada da kıyasıya dayak yemişti. Yediği dayak yüzünden günlerce yattığı olmuştu. Ama yine de yılmamıştı kavgalardan ve hiç böyle hissetmemişti korkuyu.

Burada bir kavga yoktu. Herşey tek yanlı oluyordu. O gözleri bağlı duruyor ötekiler vuruyorlardı. Hem de hiç beklemediği anda yiyordu yumrukları. Canı yanıyor, karşılık veremediği için sinirleniyor, içi içini yiyordu. Ne kadar sürecekti bu? Ölünceye kadar mı? Bunu hiç sanmıyordu. En fazlasından bir kaç defa bayıltırlardı. Sonra geçer giderdi acılar. Sakat kalır mıydı acaba? Kalsın. Ne olacak? Yeryüzünün ilk sakat adamı O olacak değildi ya? Hem bir onur nişanı olurdu. Çözülmezse tabi. Az önce «burada bir kavga yok» diyordu. Bal gibi de vardı kavga. Direnciyle yenmeliydi onları. Ya ölürse..?

İnsan öyle hemencecik ölmüyor. Hele de yaşamakta kararlıysa. Bütün kökleriyle bağlıysa yaşama onu kolayına söküp atamazlardı.

— Ya ölürse..? İki de bir aynı şeyleri tekrarla-

yıp durma. Belki de hiçbirşey olmaz. Ya dayanamazsa..

İçinin kavrulduğunu, burkulduğunu duydu. Dayanamamak en kötü şeydi. Ve O şimdi en çok dayanamamaktan korkuyordu.

Korkusunun kaynağını bulduğunu sandı. Bu kaynağı bulmak O'nu biraz rahatlattı. Herkes, her insan birşeylerden korkardı elbet. Korku insan duygularından biriydi. Korkulan şeyler değişik, çeşitli olabilirdi. Ama sonuçta her insan yaşamında bir şeylerden korkmuştur, korkar.

Karanlığın yarattığı bir korku vardı. Karanlıktan korkmak hemen hemen her insanın çocukluğunda yaşadığı bir duygudur. Karanlık, hep kötü şeylerin kucaklayıcısı, gizleyicisi, koruyucusu olarak tanınır. Masalların tüm kötü yaratıkları karanlıklar içinde kendilerini gösterirler. Cinler, ecinniler, hortlaklar, ecüş mecüşler, hep gecenin içinden gelirler. Ve hepsi de insanlara zarar vermek için «var» dırlar. Ve her çocuk onların gerçekten var olduğunu sanarak büyür. Onların gerçekte var olmadıklarını öğrendikleri zaman karanlıktan korkmaz olurlar. Ama gecenin o herşeyi örten, gizleyen, kapladığı şeylere esrarlı bir hava kazandıran karanlığı her zaman içlerini ürpertir yine.

Herkes kendisi gibi miydi? Bilmiyordu. Korku değişikti herkeste. Cinsi ne olursa olsun tüm böceklerden korkan insanlar biliyordu. Örümcek gördüğü zaman eli ayağı tutulan bir arkadaşı vardı. Karafatmanın resminden bile ürkenleri biliyordu. «Tiksiniyorum» diyorlardı hep. Ama

salt tiksinti değildi elbet. Onların böceklerden korkmalarının da bir nedeni olmalıydı.

Köpekten, fareden korkanlar vardı. Hele de yılandan. Ve seven her insan sevilmemekten korkardı. Sevgiliyi yitirme korkusu ise bambaşkaydı. Ama çoğu insan kendisini korkutan, korku duymasına neden olan şeyleri açıklamaktan, kendi kendine söylemekten bile korkardı çoğunlukla.

Şimdi bütün sorun kendisiydi, başkaları değil ve şimdi O da öteki insanlar gibi korktuğunu kendisine açıklamaktan korkuyordu.

Hep tetikteydi. Ne zaman, hangi yönden, vücudunun neresine bir darbe yiyecekti? Sürekli ve kahreden bir bekleyişti bu. Beyni arıkovanına dönmüştü ve düşünceleri hep gelip aynı noktada toplanıyordu. Korktuğunu belli etmekten korkuyordu. Korktuğunu, korkmaya başladığını anladıkları an işi bitmiş demekti. Artık hep oradan hücum eder iyice çökertmeye çalışırlardı.

Korku insan duygularından biriydi elbet Ama korkaklık bir erdem değildi. Korkak olduğu için sevilen bir tek insan yoktu dünyada. Korkak adam bile kendinden korkağıyla alay ederdi. Korku insani bir duygu olduğu kadar da bir zayıflıktı. İnsanlar yanlışlarının nedeni olarak korkularını gösterselerdi kendilerine hak veren çıkar mıydı acaba? Oysa korkusunu yenmeyi başaran insan korkudan kaynaklanabilecek hatalarını eksikliklerini de yok ediyor demekti. Doğrusu da bu değil mi?

Bazı insanlar yaşamları boyu hep korkularıyla karışık yaşarlar. Onlar için korkulan şeyi

yapmamak bir erdemdir. «Ayıp değil ya korkuyorum.» demek bir savunudur.

Yanlış anlaşılmaktan korkar kimileri de. Ama kime neye göre bu yanlış. Kolayı var. Düşüncelerini daha açık ve belirgin bir biçimde anlatmaya, çelişkilerden arındırmaya çalışmak daha iyi değil mi? Açık ol! Sen ne kadar açık olursan ol seni yine yanlış anlayanlar olacaktır. İnsanların hepsi dostun değil ya. Ve insanların hepsi aynı kavrayışa sahip değil. Tüm açıklığımıza karşın yine de bizi yanlış anlayanlar oluyorsa suç kimin?

Başarısız olma korkusu var birde. Ancak hiçbir işe yaramayanların korkusudur bu. Cesur insan girişkendir. Hataları olabilir. Engellerle karşılaştığı zaman gerilemez onu aşmaya çalışır. İşte bu sırada istemeden hatalar yapabilir. Ama o inançla sarılmıştır işine. İnancını yitirmedikçe bu hataları yok etmesini de bilecektir.

Hep aynı noktaya varırız nereden başlarsak başlayalım. Korku: bilgisizliğin, yetersizliğin, inançsızlığın ürünüdür. Bilgili, inançlı insan bu duyguya hükmedebilir. Bilgili insan korkularını korkutabilen insandır aynı zamanda.

O inançlı değil mi peki? İnançlıydı. Şimdiye kadar inancına toz kondurmamıştı. Ama bir şeyler gelip gelip düğümleniyordu boğazına. «Ne olursa olsun korkmamalıyım» dedi içinden. Duvara dayalı durmaktan uyuşan parmaklarını oynattı. Kollarının üzerinde tonlarca ağırlık vardı sanki. Omuzları kasılıyordu. Belinden sırtına, sırtından boynuna bıçak gibi bir ağrı yükseliyordu. Ayakta sallanıyordu. Bir ileri bir

geri. Sallanmıyordu da ona mı öyle geliyordu yoksa? Tüm ağırlığı iki topuğuna binmişti. Ayaklarını oynatabilseydi.

İyi ama neden oynatmıyordu? O'nu oraya çivilememişlerdi ya. Ayaklarını tutmuyordu kimse. Ama O ayaklarını oynatmaktan bile korkuyordu. Ayaklarını oynatırsa bir tekme, bir yumruk yiyebilirdi belki.

«Aynı yere döndük» dedi içinden. «Ayağını oynatırsan korkunu yeneceksin. Oynatmazsan korkun galip gelecek ve başka korkuları çağıracak yanına.»

Sol bacağını ileriye aldı. Hafifçe sallayıp dinlendirmeye çalıştı. Salladığı bacağından aşağılara doğru bir karınca ordusu yürüyüşe geçti. İçi gıcıklandı. Sanki vücudunun bütün kanı oraya akıyordu. Bir süre öylece salladı bacağını. Sonra ayağını değiştirdi. Aynı anda karınca ve kan ordusu yukarı kaldırdığı bacağına saldırdı.

Ayak bileklerine arkadan inen tekmeler iki ayağını da aynı çiz iye getirtti. Acı, kemik iliklerini titreterek yükseldi. İzleniyordu. Her hareketi izleniyordu. Her kıpırdanışta bir tekme yiyecek demekti bu da. Yeniden korku geldi oturdu içine.

Böyle ayakta, duvara dayalı olarak ne kadar süre kalabilirdi? Bir gün yorgunluktan yığılıp kalmayacak mıydı? Yığıldığı zaman da böyle tekmelenecek miydi? İnsanlar bu kadar acımasız olabilirler miydi?

Kendi düşüncesine güldü. «Haramiler insan mıydı?»

İnsan olmak neydi? Kimi düşünürler «İnsan sosyal bir hayvandır» diyorlardı. Sosyalleşmenin ölçütü neydi? Bir arada yaşıyor, bir aile oluşturuyor olmaları mıydı sosyalliklerinin ölçütü? Hayvanların bir kısmı da bir arada yaşıyordu. Onların da kendi çaplarında sosyal ilişkileri vardı. Aile yaşantısına sahip hayvan grupları yok muydu? Ama onlara «insan» denilmiyor yine de. İnsan konuşuyor. Konuşmak anlamlı sesler çıkarmaksa konuşan papağanlara ne diyeceğiz? Onların insanlığa yakın olduklarını söyleyebilir miyiz? «İnsan alet kullanan hayvandır» Eğitilmiş bir çok hayvan da eğitildikleri ölçüde alet kullanıyor ve ayaklarının üstüne durabiliyorlar. Yine de insan diyemiyoruz onlara. Hele ille de robotlara.

İnsan düşünüyor, konuşuyor, sosyal bir varlık olarak yaşamını sürdürüyor, alet kullanıyor, ellerine beceriler kazandırmış, ayaklarının üstünde duruyor. İnsan ilkelken de bu özellikleri taşıyordu modern olduktan sonra da. Hepsi birbirine benziyordu insanların. Benzer davranışlar gösteriyorlardı benzer tepkilere. Ama yine de sormak gerekiyordu: Hepsi gerçek anlamda insan mıydı? Haramiler insan mı?

Savunduğu öğreti insanı sevmesini öğütlüyordu O'na. İnsanları sevmeliydi ama, hepsini mi? Hiç ayrım yapmayacak mıydı aralarında? Hitler'i Mussollini'yi Botha'yı, engizitörleri, modern işkencecileri, bilimi insanlığı yok etmek için kullananları sevebilir miydi? Onlar gerçek birer insan mıydı?

Haramiler insan mıydı? Onları da mı sevmesi gerekiyordu? «Burjuva hümanizmine boş

ver» dedi. «İnsanı sevmek bütün pisliklerine göz yummak demek değildi elbette. İnsanlığa zararlı insanları sevmeni isteyemez hiç kimse senden. Haramileri sevemezsin!»

GANDİ mantığıyla onları sevmeye çalışmıyordu zaten. Sadece anlamak istiyordu. Neler yapabileceklerini kestirmek ve ona göre davranmak. Düşündüğünün hepsi buydu. Ama hiçbir şeyi hiç kimseyi görmüyordu. Görse, gözlerinden, mimiklerinden, davranışlarından birşeyler çıkarabilirdi belki. Çevresinde kaç kişi vardı? Neyi bekliyorlardı? Ne yapacaklardı O'na. Neler yapabilirlerdi?

Kulağının içine dolan sıcak bir nefes yeli düşüncelerini bozdu. O sıcak yelin kulağına dolmasına neden olan ses O'nun az önceki düşüncelerini biliyormuş gibi «Merak etme» dedi. «Fiziki güzelliğini bozmayacağız. Seni sadece öldüreceğiz.»

Berbat bir lahmacun kokusu yayıyordu etrafa bu nefes. Seyyar satıcıların camekanlı arabalarında satılan, soğanı bol, sıyrılmış et parçaları, barsak ve sakatat artıklarından yapılmış bol biberli ve haşlanmış bulgur karışımlı kıyması olan acele pişirilmiş lahmacun kokuyordu bu nefes. Ve bu pis kokulu nefes O'na ölümü müjdeliyordu.

«Seni sadece öldüreceğiz.»

Sadece öldürmek. Öldürdükten sonra başkaca ne yapabilirlerdi. Ölümden sonra hiçbir şey yoktu. Ceset acı duymaz, sinirler uyarıları taşımaz, beyin düşünmezdi. Ölü insan bir et ve kemik yığınıydı ve çabucak çürümeye yüz tutardı.

Kendini çürürken düşünmeye çalıştı. Beceremedi. İğrenç bir şeydi bu. Etlerin kemiklerden sıyrılması, iç organlarının dağılıp kurtlanması ortalığı saran pis koku, yuvalarından düşen gözler... Ölüm buydu işte.

Tüyleri dikenlendi. Ölüm korkutuyordu O'nu. Gerçekten korkuyor muydu ölümden? Bu soruyu hiç sormamıştı kendine. İlk defa çıkıyordu bu soru düşüncelerinin zirvesine. Zaman zaman bu işin sonunda ölüm olabileceği de geliyordu aklına, yakalanmadan önce. Geliyordu da kendisinin ölümle yüzyüze gelebileceği hiç aklına gelmiyordu. Şimdi kendi yaşamı sözkonusuydu ve ölüm ona daha yakındı şimdi.

EPİKUROS geldi aklına. «Ölümden neden korkuyorsunuz?» diyordu Epikuros. «Siz varken ölüm yoktur. Ölüm varken de siz olmayacaksınız.»

İnsan öldüğünü farkedebiliyor muydu acaba? Yavaş yavaş tükendiğini hissediyordur mutlaka. Ama ölüm anı nasıl oluyordu.

Ölüm canlı yaşamının doğal sonucuydu. Bütün canlılar er ya da geç ölümle karşılaşıyorlardı. Doğada hiçbirşey sonsuza kadar yaşamı ilk günkü biçimiyle sürdüremiyordu. Herşey değişmeye mecburdu. Ölüm de canlı yaşamının bir değişimi, bir sona erişiydi. Canlı öldükten sonra eski yapısını yitirdiğinden yeni bir ad alıyordu. Ölüm doğanın bir denge unsuruydu ve bütün canlılar için geçer kuraldı. Öyle de, bu zorunlu sonucu neden doğal karşılamıyor, korkuyordu insanlar. Ölümü ürkütücü yapan şey yaşama doyumsuzca bir bağlılık değil miydi?

Ölüm doğaldı. Ama bu doğal olaya hazır-

lıklı mıydı kendisi. İlk defa «Neden ben» diye düşündü. «Ölüm için çok genç değil miyim? Yeterince yaşamadım ki.»

Yaşamanın yeterliliği nerede başlıyordu peki? Hangi nokta nirengiydi? Hangi noktada «artık yeter» denmeliydi? Hangi noktada ölüm çağrılmalıydı?

Ölümü çağırması mı gerekiyordu şimdi? Yeniden «Neden ben?» sorusu geldi dilinin ucuna. Sanki hemen o anda öldürülecekmiş gibi. «Ölmem neyi çözecek?» Utanç daladı yüzünü. Kendi yerine bir başkasının ölmesini mi istiyordu? Korku onu bu kadar bencil mi yapmıştı? Şu anda kendi yerinde çok sevdiği biri olsaydı «Ölsün» mü diyecekti? Onun öldürülmesine, kendisi öldürülmediği için sessiz mi kalacaktı.

Hem neden takmıştı bu ölüm sözcüğünü kafasına. İnsanları öyle bir çizgiyle silip atmak o kadar kolay mıydı? Mutlaka korkutmaya, tepkilerini ölçmeye çalışıyorlardı. Doğrusu biraz da başarmışlardı korkutmayı. Her an bilmediği bir yerden gelebilecek tekme ve tokatların yarattığı korku yerini yavaş yavaş öldürülme korkusuna bırakıyordu. İstenilen de buydu zaten.

Kollarından tutup yürüttüler. Tek kelime söylemeden çektiler kollarından. Nereye götürüyorlardı. Şimdi ne olacaktı? Hiç kimse vurmadı. Hiç kimse birşey söylemedi. Birkaç adım atıp durdular. Sonra biri sadece «Merdiven» dedi. Onaltı basamak indiler. Durdular. Bir kapı açıldı gıcırdayarak. İleri doğru ittiler onu. Kapı kapandı. Ayak sesleri uzaklaştı, yok oldu.

Çevresinde miydiler? Neden kimse ses vermiyordu. Soluklarını da tutmuştular. Çıt çıkmadı. Ne yapacağını bilemeden öylece hiçbir yere, hiçbir şeye dokunmadan, dayanmadan, yaslanmadan bekliyordu.

Serindi. İnsanın etlerini dikenlendirecek kadar serindi burası. Hiç ses çıkmadığına göre tek başına olmalıydı burada. Hep öylece bekleyecek miydi? Kollarını yana doğru açtı. İki kolu iki duvara dokundu. Öne uzattı kollarını. Önünde de duvar vardı. Arkası kapıydı. Küçücük bir yerdeydi ve yalnızdı. Elleriyle iyice yokladı çevresini. Körebe oynar gibiydi. Bir şeyi yeni anımsamış gibi kendisine küfrederek gözbağlarını indirdi. Bir an kör olduğunu sandı. Gözbağını açtığı halde hiçbirşeyi göremiyordu. Kapıya doğru döndü. Orada da kapkaranlık bir boşluk kucakladı onu. Ayağı bir tahtaya çarptı. Eliyle yokladı. Dar bir tahta kerevet vardı yerde. Pek yüksek değildi ama yine de betondan korunmasını sağlayabilirdi. Hemen gidecekmiş gibi kerevetin ucuna oturdu. Gözü karanlığa alışmıştı ve artık kapının silüetini seçebiliyordu.

Orada zaman yoktu. Saatin kaç olduğunu, gece mi gündüz mü olduğunu bilmiyordu. Oraya atılışından ne kadar zaman sonra kapı ilk defa açıldı onu da kestiremiyordu. Kerevetin ucunda bir süre oturduktan sonra yavaş yavaş ortalara doğru kaydı ve sırtüstü uzanıp öylece uyudu kaldı.

Kapının gıcırtısıyla fırladı yerinden. İçerisi birazcık aydınlanmıştı kapı açılınca. Kapıda duran gölge «Tuvalete gideceksen git» dedi. «Pey-

nır, zeytin, ekmek var, hangisini istersen, para ver alalım. Ama sadece biri.»

Tuvalet tam karşıdaydı. Gitti. Bir ayna bulur kendime bakarım umudu vardı içinde. Yolda yediği yumrukların suratını ne hale koyduğunu merak ediyordu. Tuvalette sadece sidikten sapsarı kesilmiş bir pisuvar ve yerde her yanı simsiyah kirli bir delikten başka bir şey yoktu. Durmadan damlayan muslukta ellerini, sızlayan yüzünü yıkadı. Yüzünü gömleğinin kollarıyla sildi. Geri dönerken hep peşinde dolanan haramiye para verdi zeytin ekmek alması için. «Sadece biri» dedi harami. «Ya zeytin ya ekmek» «ama...» diyecek oldu karşıdakinin hiçte laf dinleyecek biri olmadığını anlayınca «Sadece ekmek» dedi. Kapı yeniden aynı sesleri çıkararak kapandı üzerine. Az sonra da ekmeği getirdi harami.

Günler geçiyordu. Hep aynı harami günde sadece bir kere geliyordu yanına. Hep aynı şeyleri söylüyor başkaca laf etmiyordu. Saati, günü, ayı bilmiyordu sanki. Her soruya sadece boş boş bakarak yanıt veriyordu. Haraminin gelmeye başladığı günden bu yana dört gün geçmişti, ve o birtek bu hesabı yapıyordu. Ondan öncesi yoktu.

Dördüncü gündü. Tahta kerevetin üzerine uzanmış öylece karanlığı gözetliyordu. Bir çığlık deldi duvarları. Bir matkap gibi girdi beynine. Döndü. ovdu oydu, tüm sinirlerini çekip aldı ve sustu çığlık. Ardından bir daha bir daha...

Haraminin gelişi günün ortasını belirliyordu. Bu korkunç, bu çıldırtıcı çığlıklar ise gece-

nin olduğunu. Onbir gün dinledi bu çığlıkları. Hergün sıranın kendisine geleceği günün daha da yakınlaştığını düşünüyor, hergün biraz daha çok korkunun batağına saplanıyordu. Çığlıklar aniden başlıyor bir yere kadar yükseliyor sonra kırp diye kesiliyordu. Öldürüyorlar mıydı insanları?

Öldürebilirler miydi? Neden olmasın? Kim soracaktı onlardan. Sormazlar mıydı gerçekten? Soran olurdu olmasına da o öldükten sonra... İyi ama sen herşey misin? Dünya senin üzerine mi kurulu? Sen ölünce herşey bitecek mi? Her şeyi sen mi taşıyorsun omuzlarında? Yeri doldurulmaz, yokluğuna katlanılmaz biri misin sen? Ölümün mücadelene bir yarar sağlayacaksa neden korkuyorsun ölümden? Teslim olmak sana ne yarar sağlar? Ölmezsin? Belki uzunca bir süre yaşayabilirsin. Ama nasıl? Başın şimdiki kadar dik olabilir mi?

Öldürebilirler. Sen ölünce onlar da ellerindeki bir şeyi yitirmiş olurlar. Hem öldürüleceğin kesin mi? Çığlıklarını günlerce dinlediğin insanların canları seninkinden daha mı az tatlı acaba? Onlar düşünmüyorlar mı yaşamayı. Seni mutlaka öldüreceklerini nereden biliyorsun? Bir oyun olamaz mı? İlk defa senin üzerinde denenmiyor ki bu oyun. Korkarak, korkunu belli ederek onların istediği konuma girmiyor musun?

Hep aynı düşünce: ÖLÜM. Silkinerek toparladı kendini. Parmaklarını kulaklarının deliklerinden çekti. Sesler kesilmişti. «Başlarım senin ölünden» dedi kendine. Bir karşı çıkış, bir başkaldırı, bir kendini kanıtlamaydı bu. Bir kez da-

ha korkusunu gerillere püskürtmeyi başarmıştı işte.

Tam rahatladığını sandığı anda yeniden başladı çığlıklar. Lanet olsun. Bu insanlar ne zaman evlerine gidecek, onu rahat bırakacaklardı. O anda çığlık atanın kendisinden daha fazla acı çekmekte olduğu aklına bile gelmedi. Onlar gidince rahatlayacak mıydı acaba? Belki biraz uyuyabilirdi. Hep kendisini düşünüyordu. Farkına varmıyordu bunun. Artık her şeyi kendi açısından değerlendirir olduğunun ayırdında bile değildi.

Kapının önündeki gürültülerle fırladı yerinden. Hergün gelen harami olamazdı bu. Bir günde iki kez geldiği görülmüş şey değildi. Sıra ona mı gelmişti şimdi de. Yüreği çıldırasıya atıyordu. Neredeyse tıkanıp düşecekti oraya. Gelmiyorlardı. Kapıyı açmıyorlardı. Orada ayaklarını yere vurup öylece duruyorlardı.

«Gözbağını tak kapıyı açacağız» dedi dışarıdan biri. «Kapıyı açtığımızda gözlerin kapalı değilse gebertirim seni.»

Tahta kerevetin duvarla birleştiği yerde duran lastik gözbağını aldı. Kendi gözlerini kendi elleriyle kapattı. İşte onlar bunu istiyorlardı. Emirlere uymayı öğretmek için koymuşlardı onu buraya. O da uyuyordu işte.

«Dön. Kapıya doğru yürü.»

Kapı açıldı. İki el kollarına yapıştı. «Yürü» dedi biri. Kollarındaki eller onu gideceği yöne doğru çekiyorlardı. Yine aynı düşme korkusunu duydu. Boşluğa yuvarlanma, çukura düşme. Ayaklarını yine lap lap vurmaya başladı. Komik bir görünümü olmalıydı. Gülüyordu haramiler. Sağa döndüler, iki adım. Sonra sağa on adım

Yine sağa iki adım. Sayıyordu. Kapalı gözleriyle görebilmeye çalışıyordu. Bir dikdörtgenin içinde dolaşıyorlardı epeydir. İki adım eni on adım boyu vardı dikdörtgenin. Bir koridor olmalıydı burası. Ve sola döndüler. «Ayağını kaldır eşik var» Kaldırdı ve lap diye indirdi. Gerçekten bir eşikten geçip geçmediklerini bilmiyordu. Kulağının dibinde gülüp duran, «Nasılsın yakışıklım» diyen kadının kahkahaları «eşik» dedikleri zaman daha da artmıştı nedense.

«Başını eğ» Eğdi. «eşik» ayağını kaldırdı. Tutamıyorlardı kendilerini. Pıskırıyorlardı. Yanında yürüyenlerden biri «şşiişt» dedi. Bir sandalye yerde sürüklenerek çekildi. «Gel şöyle otur» sert ve soğuktu sandalye. Tahta değildi. Formika kaplı olanlardan olabilirdi. Sırtını iyice sandalyenin arkalığına yasladılar. Kollarını halen daha ilerde tutuyorlardı. Kollarını tutanlar ellerini çektiler. Ama o hala kollarını havada tutmaya devam etti. «İndir kollarını» dedi biri. İndirdi. Kulağının tam dibinde biri ellerini birbirine çarptı. Sıçradı korkuyla. «Mayalanmış» dedi biri. Sustular.

Çevresindeki ayak sesleri çoğaldı. Durmadan birileri giriyordu odaya. Bir çembere alıyorlardı O'nu. Terlemeye başladı. Ne ile karşılaşacağını bilememenin sıkıntı ve korkusunu yaşıyordu. Çember daraldıkça sıkıntısı da artıyordu. Gülüşmeleri, nefes alıp verişlerini, ayak seslerini, pantolon hışırtılarını ve o kadın haramisinin parfüm kokusunu iyice yerleştirdiği beyni yeni şeyler düşünemiyordu. Sustular...

«Açın gözlerini.»

Yer altında, yıllar boyu karanlıklar içinde

kalmış bir mahzenin tavanından açılan delikten ilk defa dolar gibi saldıran bir ışık demeti hırçın ve acımasız bir şekilde doldu gözlerine. Bir bıçak gibi gözbebeklerini parçalayıp beynine aktı. Gözleri kamaştı. Gözpınarları bütün setleri aşan gözyaşlarını dışarı püskürttü.

Gözlerini açar açmaz ışıktan başka bir şey görmedi. Sonra gözyaşlarının oluşturduğu perdenin arkasından çevresindeki kalabalığı belli belirsiz seçti. Hepsi gözlerini dikmiş O'na bakıyorlardı. Yüzlerindeki donuk ifadeden hiçbirşey anlaşılmıyordu. Susuyorlardı. Susuyor ve en öndekinin işaretini bekliyorlardı.

En önde duran harami hafif dökülmüş saçlarını karıştırarak acıyan bir sesle «Gözlerin çok kızarmış» dedi. «Çok mu oldu bağlanalı?»

Sanki bilmiyordu. Lastik bantla kapatılmış gözlerin kızardığına ilk kez tanık oluyordu sanki. O'nun gözlerindeki gözyaşlarını işaret ederek «Ağlıyor musun» diye sordu.

Ağlamıyordu. Ama gözpınarlarını da durduramıyordu. Elini kaldırıp gözlerini silmiyordu. Elini kaldırırsa hepsinin birden hücum edeceğini sanıyordu belki de.

Haramibaşı cebinden çıkardığı filitreli sigara paketini uzattı. «Yak» dedi. Yakmalı mıydı? Hepsi onun, ne yapacağını merakla bekliyorlardı. «Yak canım çekinme» Bir ikram bir hücumla bütünleşmişti. «Çekinme, korkma» Çekinmediğini kanıtlamalı mıydı? Daha önce verilen sigarayı içmişti ya. Çekinmediğini kanıtlamamış mıydı o zaman. Bunu da içebilirdi pekala. Kendi kendini ikna ettiğinin farkında bile değildi.

İçinden bir ses «Düşmanın her yaklaşımını

kuşku ile karşıla» diyordu ona. Bir sigaranın kuşkulanılacak yanı ne? Canı da müthiş sigara istiyordu zaten. Almalı mıydı?

Bir süre karar veremedi. Sonra uzandı paketten bir sigara aldı. Haramibaşı çakmağı çakıp ona doğru uzattı. Yakmak için yerinden biraz doğrulması gerekiyordu. Doğruldu. Kimse engel olmadı. Otururken daha rahat oturdu. Sigarasından iki nefesi üst üste çekti. Dumanını sıkıntılı bir şekilde dizlerine doğru üfürdü. Başı dönüyordu. Tatlı bir baygınlık geçiriyor gibiydi. Tam o anda masanın başında duran bir harami bir kağıdı uzattı ona. «İmzala»

İkramların ardından bir teklifin gelmesi kadar doğal bir şey yoktu bu ortamda. Her yumuşak hareket bir beklentinin sonucunda şekilleniyordu. Haraminin uzattığı kağıdı bir süre seyretti. Alıp almamakta kararsızdı.

«İmzalamayacak mısın?» Bu soru kendi içinde bir yığın tehtidi de içeriyordu. Sanki «İmzalama da gör» diyordu harami. Zaman kazanmalıydı. «Önce okumalıyım» dedi. Zaman kazanma fikri hemen komik geldi ona. Burada zaman sınırsızdı. Ve istenildiği kadar uzatılabilirdi.

«Tabi. Oku.»

Üstünün arandığını, bir suç unsuru bulunmadığını belirtiyordu yazı. En altta da tutanağı düzenleyen haraminin adıyla kendisinin gerçek kimliği yazılıydı. Bu kağıdı imzalaması demek kendisine yöneltilen suçlamaları peşinen kabullenmesi demekti. Kafası henüz o kadar karışık değildi. Sigarasından bir nefes daha çektikten sonra «Bunu imzalayamam» dedi.

Ne bir yumruk indi tepesine ne de bir tek-

me. Haramibaşı umursamaz bir tavırla «Neden» diye sordu. «Altındaki isim bana ait değil de ondan» «Haydii...» dedi haramibaşı, gülerek. «Direneceksin demek. Ama ne gereği var bunun. Kimi koruyacaksın sanki. Arkadaşların herşeyi anlattı bize. Senin kim olduğunu da biliyoruz zaten. Hem kağıtta seni suçlayıcı bir şeyde yok görüyorsun» «Evet yok. Ama o isim bana ait değil. Neden onun altını imzalayayım?» Kahkahayla güldü haramibaşı. «Yapma be kardeşim. İstersen tüm sülaleni dökelim buraya. Onlara da ben, değilim mi diyeceksin yani. Kimliğinin sahte olduğunu biliyoruz. İstersen kimliğine büründüğün adamı da getiririz karşına. O zaman ona da ben sen'im mi diyeceksin. Çok komik olmaz mı? Tamam... Şimdiye kadar bu kimlikle gezdin. İnsanlar seni tanımıyorlardı kandılar. Ama şimdi herşeyi biliyoruz artık. Neden hem kendini hem bizi yoruyorsun? İnsanın kendi kimliğine sahip çıkması suç mu yani.? Sizin bu düşüncenizi bir türlü anlıyamıyorum. Kimliğine sahip çık, birşey söylemeyeceksen yine söyleme. Ama ananın babanın sevinerek sana verdikleri adı da reddetme. Bu yakışmaz sana...»

O'na neyin yakışıp neyin yakışmayacağına bile karar vermişlerdi. İyi ya bildiklerini iddia ettikleri şeyleri neden yeniden ona soruyorlardı. Neden onun doğrulamasını istiyorlardı.

«Düşmana tüm bilgiler bizim hatalarımızla ulaşır.»

Onlar emin değillerdi bildiklerinden. Emin olmak için onun onayına başvuruyorlardı. Ya da hiçbir şey bilmedikleri halde biliyor görünüyorlardı. İlk sözünü yineledi «İmzalamıyorum.»

Haramibaşının yüzünden kapkara yarasalar geçti. Sonra yine o sırıtkan haline büründü yüzü. Kendinden emin ve bilgiç...

«İmzalamıyorsun demek. Peki, sen bilirsin. Getirin şu ifadeleri.»

İfade dosyaları masanın üzerinde duruyordu. Senaryo önceden hazırlanmıştı. Ve her perdede oyuncular kendiliklerinden giriyorlardı sahneye. Sıralama belliydi. Önce havuç...

Haramibaşının arkasındaki harami bir dosya uzattı. Oldukça kalın bir dosyaydı bu. Haramibaşı birşeyler arıyormuş gibi uzun uzun karıştırdı dosyayı. Sanki karar veremiyor da yapacağı işin doğru olup olmadığını düşünüyormuş gibi bir hali vardı. Oysa bu davranışının asıl nedeni onu meraklandırıp kaygılandırmaktı. Bunu başarıyordu da.

Kağıtların arasından bir fotoğraf çıkarttı. Gülümseyerek seyretti bir süre. Sonra ona uzattı.

Fotoğraftaki erkek kendisiydi, kız da nişanlısı. Çok uzun zaman önce çektirmişlerdi bu fotoğrafı. Bir parktaydılar. Çimenlerin üzerine oturmuşlardı. Arkalarında, yanlarında çiçekler vardı. Kadifeler, hercai menekşeler... Ne de çok severdi hercai menekşeleri nişanlısı. Durup durup onları koklamıştı o gün. Bir gezgin fotoğrafçıya çektirmişlerdi resmi. Resmi çektirmeden önce epeyce düşünmüşlerdi. Çektirmek bir şey değil de sonradan adamı nereden bulup alacaklardı resmi. Gülmüştü adam. «Hemen, çeker çekmez vereceğim abi» demişti. «Hadi canım sende» demişti adama. «Olur mu öyle şey?» Adam «Siz hangi dünyada yaşıyorsunuz» der gibi bak-

mıştı bir süre. Canı sıkılmıştı belki de. Ama ekmek parası kazanmak zorundaydı. Günde belki onlarca kişiye aynı açıklamayı yapmak zorunda kalıyordu. «Yurt dışından getirdim gelirken. Yıllarca çalıştım oralarda. Buraya dönünce kendime iş edindim bunu. Hem geziyor hem de nafakamı çıkarmaya çalışıyorum. Denemekle ne kaybedersiniz ki?»

En sonunda razı olmuştular. Utangaç utangaç sokulmuşlardı birbirlerine. Kolunu omuzuna atmıştı nişanlısının. Ona kalsa dünyada atamazdı kolunu omuzuna. Fotoğrafçı istemişti. En sonunda da basmıştı deklanşöre adam. Makinadan ilginç sesler çıkmış az sonra da makinanın altından bir kart kendiliğinden süzülmüştü dışarı. Önce üzerinde hiçbirşey yoktu. Yavaş yavaş belirdi şekiller. İkisi de hayretle seyretmişlerdi bu olayı. Fotoğrafı ellerine alınca gülmüşlerdi.

«İyi ama bu tek» demişti nişanlısı. «Olsun. Sende kalır.» Onda kalmıştı resim. Şimdi resim haramilerin eline geçtiğine göre nişanlısı da ellerinde olmalıydı. İlk yakalandığında da bir resim göstermişlerdi. «Bütün resimleri paylaşmışlar» diye geçirdi içinden.

«E... Ne diyorsun? Bu kızı, resimdeki adamı tanımadığını söyleyemezsin her halde? Anam bacım olsun çok güzel bir kız. Hem de akıllı ve efendi. Hiç zorluk çıkarmadı bize.»

Ellerindeydi. Gerçekten konuşmuş muydu acaba? Yüzünün kızardığını hissediyordu. Haramibaşı gözünü ondan ayırmadan devam etti:

«Güzel ve akıllı. Hiç zorluk çıkarmadı. Bel-

ki inanmayacaksın ama doğrusu bu. Hem senin adını da o söyledi zaten.»

«Yalan» diye bağırmak geçti içinden. O'nun böyle bir şey yapacağına inanmıyordu. Ama ya doğruysa? Ya dayanamadıysa? Zaten incecik çöp gibi bir şeydi. Narin, hemen kırılacak gibi. Bir sıkımlık canı vardı. Ya kıydılarsa ona...

Şimdi ne yapacaktı peki? Kağıdı imzalamalı mıydı? «Düşmana bilgi verme herşeyi reddet» Reddetmeli miydi? Bu bir fotomontaj diyebilirdi. Demedi. Yazı bana ait değil diyebilirdi, onu da demedi. O kızı tanımıyorum, nişanlı da değilim, diyebilirdi cesaret edemedi. Susmak en doğrusuydu ona göre. Bir şeylerin kopup kendisini terketmeye ve omuzlarının çökmeye başladığını, suskunluğu fazla sürdüremeyeceğini hissetti.

«Görüyorsun ya imzalamaman bir şeyi değiştirmiyor. Hem dediğim gibi seni suçlayıcı bir şey de yok o yazıda. Ayrıca suç unsuru bulunmadığından senin lehine de. Haydi imzala da bitsin bu iş.»

Oysa herşeyin o imzayla başlayacağını bilmesi gerekiyordu. «Gerekirse kendini bile reddet!» Gerçek kimliğini kabul etmesi hemen ardından en basit soruyu getirecekti. «Neden sahte kimlik». Ve ondan sonra da sorular birbirini kovalayacaktı. Ama O bunları düşünemiyordu. Aklı hep aynı şeylerdeydi. Nişanlısı gerçekten herşeyi söylemiş miydi? Söylemişse yadsımanın yararı olur muydu? «Başkaları aleyhinizde ne söylerse söylesin kendinizce en uygun olanda diretin.»

Unutmuş gibiydi bu sözleri. Burnuna doğru

uzatılan kağıt ve kalemi çaresizlik içinde aldı. Kısa süren bir düşünce anından sonra imzaladı. İmzayla birlikte parmak uçlarından birşeyler aktı gitti. Haramibaşının gözlerini zafer parıltıları sardı, gülümsedi.

«Hah şöyle be kardeşim.» Dedi. «Neye sıkılıyorsun? Sen bize yardım et biz de sana yardımcı olalım. Ceza alacaksan en azını aldırmaya çalışalım.»

İlk defa bu sözden sonra düşünebildi cezalandırılmayı. Hep bırakılacakmış, buradan çıkıp gidecekmiş gibi bir his taşıyordu içinde. Bir yere kapatılacağını, orada yıllar boyu kilit altında tutulabileceğini hiç düşünmemişti. Belki de buradan çıkıp oraya gitmek bile bir kurtuluş olacaktı. Bu iş ne kadar çabuk olursa o kadar «iyiydi».

«Neden girdin bu işe?» Yeni sorular başladı işte. Her soru yeni yanıtları gerektiriyordu elbet. Vermeli miydi o yanıtı. Bir kere kabul etmişti kimliğini. Yumağın ucunu tutuşturmuştu onların ellerine. Yeniden bir yerlerde kestirip atmazsa açılıp gidecekti yumak.

«Hangi işe» diye sordu.

En iyi yol hep susmak, hiç konuşmamaktı oysa. Onun konuşması için hazırlanmıştı bu ortam. Güleç yüzlü insanlar, acıyarak bakan gözler, tatlı tatlı söyleşen diller hep onun içindi. O konuşacak, ötekiler zaferlerinin sevinciyle onu dinleyerek kendilerinden geçeceklerdi. Dosyadaki adının altına bir kırmızı çizgi çekilecekti sonunda. Ve bütün bunlar sadece bir yere kadar sürecekti elbette.

«Bırak şakayı canım. Pekala biliyorsun han-

gi işten söz ettiğimi. Hem gizleyecek ne var? İstersen bir kısmını ben anlatayım sana?»

Uzun, çok uzun anlattı adam. Genel, herkesin bileceği şeylerdi anlattıkları. Anlattıklarının bazıları uydurma bazıları da oldukça eksik şeylerdi. Ve bir çok şeyi de bilmiyordu. O'ndan içini dökmesini, herşeyi anlatmasını isterken bu bilinmeyenleri tamamlamak istiyordu. Ve ona «Çözül» diyordu.

Bedenini, beynini saran gevşeklikten bir an önce kurtulmalıydı. Oturup karşılıklı sohbet etmenin yeri değildi burası. Başka zaman başka yerde olsa adamın attığı çamurlara karşı diklenir, anlattıklarının kendi savunduğu düşünceye aykırı şeyler olduğunu söyler, belki de kavga ederdi. Ama şimdi bir esirdi o. Ve lafı uzatmamak onun için en iyisiydi. «Anlattıklarınızdan hiçbirşey anlamadım» dedi. «Benim gizli hiçbirşeyle ilgim yok.»

Gözlerini yere dikmiş öyle konuşuyordu. Bu yüzden haramibaşının gözlerinin bulutlandığını göremedi. Yanıt haramibaşının hoşuna gitmemişti. Ama yine de yüzüne sevimli bir ifade vermeye çalıştı. Koltuğunda kıpırdadı. «Tamam» dedi. «Yoksa yok. O zaman bize yaşamını anlat». Konuş da ne konuşursan konuş der gibiydi. Yaşamını öğrenip ne yapacaktı sanki. Ama hep böyle yaptıklarını bilse hiç girmezdi yaşamını anlatmaya sonradan.

«Yaşamımı mı?» diye sordu. «Evet, merak ediyorum. Buralara nasıl geldin onu bilmek istiyorum.»

Adım adım deşeceklerdi onu. Niyetleri buydu. Belki de onu ikna etmek için haramibaşı

kendi yaşamını bile anlatacaktı ona. Bu kandırmacaya düşecek kadar saf değildi. Yavaş yavaş kendine güvenini kazanıyordu. O kağıdı imzaladığı için de kızıyordu kendi kendine. Başını dikleştirdi. Sandalyede doğruldu. «Yaşamımda ilginizi çekecek hiçbir şey yok» dedi. «Sıradan bir yaşam işte.»

Haramibaşının gözlerine dolan bulutlar birbiriyle çarpıştı. Şimşekler çaktı. O yumuşacık ses yerini gökgürültülerine bıraktı. Koltuğundan fırladı. «Ulan orospu çocuğu» diye bağırdı. «İki saattir dil döküyoruz sana. Belki insanlıktan anlarsın dedik. İyilikten anlamıyorsan anlayacağın dilden de konuşuruz seninle. Alın şunu...!»

Hepsi bu emri bekliyordu. Hepsinin sinirleri gerilmiş, haramibaşına kızmaya başlamışlardı. İşin buraya gelip dayanması için neredeyse dua edeceklerdi. Hepsi birden yürüdüler üstüne. Biri aceleyle lastik gözbağlarını taktı gözlerine. Kolundan çekip silkeleyerek kaldırdılar. Daha iki adım bile atmamışlardı. Yağmur gibi inen tekme ve yumruklarla yere yıkıldı. Her tekme vücudunun değişik bir yerini delip geçiyordu. En çok acı veren de «demir burun»un tekmeleriydi. Elinden alınan «Malzeme»yi fırsattan istifade «işliyordu». Ve o tekmeler bilincini alıp götürdü...

SORULDU

Büyük bir kentin pek lüks olmayan apartmanlarından birinin zemin kat dairelerinden birinde dünyaya gelmişti. Her yeni doğan çocuk

bir sevinç yaratır sananları yanıltırcasına sevinmemişti anası babası O'nun doğumuna. «Allah'ın verdiği can ne diyelim» diyerek kabullenmişlerdi sadece.

Kalabalık, alabildiğine kalabalıktı aileleri. Kalın kalın kalorifer borularının tepelerinden geçtiği küçücük iki odada yaşamak zorundaydı bu kalabalık. Kömür tozunun, ışıksızlığın, havasızlığın yanı sıra her gün biraz daha katmerleşen bir yoksulluğun baskısı altında yaşayan bu aileye yeni bir canın katılması sevindirici olabilir miydi?

Çok yıllar önce gelmişti babası köyden. Gelmiş eşin dostun yardımıyla kapıcı durmuştu bu apartmana. Önceleri çok zoruna gitmişti «onun bunun avradının» hizmetini görmek. Hepsinin dibini eşelesen bir köyün ahır kokulu yolu çıkardı mutlaka. Er davranmış yol almış, kentli olmuş daire sahibi olarak kapıcılara buyuruyorlardı şimdi. Biri de dönüp demiyordu ki bizden bu da. Biraz hoş tutalım, biraz gönlünü alalım. Yok... Geell... Gitt... Topla, süpür, yıka, sil. «Ortalık avradına döndük» diye diye kaç gece ağladı bir o bilir. Utanıyordu karısının yanında ağlamaktan. Gidip kalorifer kazanına dayanıp bir yandan sigarasını çekiyor bir yandan da hüngür hüngür ağlıyordu.

Duymuyor muydu karısı sanki? Duyuyordu Duymazdan geliyordu. O da yastığa gömüp yüzünü gözyaşını yün yastığa akıtıyordu.

İlk başlarda karısını çalıştırmıyordu. Sonraları dayanamaz oldu daire sahiplerinin dırıltısına. «Gündüzleri erkekleri gidince sen gidiver» dedi. *SONRA SONRA* her işe onu koşar oldu.

Hiç yakınmıyordu kadını. Yakınmıyordu ama yılın en az üç ayını da yatakta geçiriyordu. Her yanını ince sızılar sarmıştı. Rengi ap ak olmuş, yanakları erimişti. Her yıl bir çocuk doğurmak kolay mıydı? O daracık yerde onca çocuğa bakmak kolay mıydı. «Bir başka iş tutayım sen burayı idare edersin» dediğinde de olmazlanmadı kadını. Kadını olmazlanmadı ama daire sahipleri mızıldanmaya, yakınmaya, «Yeni kapıcı arama» sözlerini yaymaya başladılar. Koymadılar ki bir çöpün yanına bir çöp daha katsın, kendi yuvasını kendi elleriyle kursunlar. «Sana daire verdik ya» dediler. «Kira bile almıyoruz» dediler. «Karın dünyanın bahşişini topluyor», «Ne iş görüyorsunuz da bir de yakınıyorsunuz?» dediler.

El ağzı. Ne gelirse aklına onu söyler. Onlar söyledi kapıcı ve ailesi de yıllarca dinledi. Çocuklar çoğaldıkça belleri biraz daha büküldü, belleriyle birlikte boyunları da büküldü. «Bir kovarlarsa onca horanta ile nereye sığarlardı, ne yer ne içerlerdi?»

İşte tam o sıkıntıların üstüne düşmüştü anasının rahmine. Daire sahiplerinden bir kadın «Aldır» dedi. «Yeter değil mi? Canına yazık. Ne bu it sürüsü gibi...»

«Allahın verdiği can. Ben nasıl kıyarım ona» deyip çekti ağrıyı sızıyı. Merdiven basamaklarını yıkarken kapı altlarından sızan çeşitli yemek kokularını içine çekip yutkunarak, sadece yutkunarak aş erdi. Biri de dönderip «Yazık hamiledir gönlü çeker» demedi. Çöpe döktüler de bir kaşık vermediler tatsın diye. Karnına karnına vurdu yumruklarını, ellerini göğe kaldırıp «Yetmedi mi?» dedi, ilendi...

Günü dolup doğurduğunda bir damla süt yoktu memelerinde. Yanında yatan oğluna bakıp «Allah canımı alsaydı da doğurmasaydım» dedi, sevinmek yerine. Dedi, hep böyle ilendi ama yine de bağrına bastı büyüttü O'nu. Döve döve, söve söve, büyüğünkini söküp küçüklere giydire giydire büyüttü O'nu.

Eli iş tutanı, ayağı yere basanı koştular işe Derken apartmanın işini tümden çocuklar görür oldu. Sarı, sapsarı yüzlü, kibrit çöplü bilekli, gözleri hep meraklı ve aç çocuklar sepetler dolusu yiyecek taşıdılar dairelere. Dairelerde yaşayan çocuklara çukulatalar, sakızlar gazozlar alıp alıp getirdiler vitrinleri süslü marketlerden. Onlar yerken içerken kapı kenarlarından gizli gizli yutkuna yutkuna seyrettiler. «Bize de al» demediler analarına babalarına. Yokluğu yoksulluğu iyi biliyordular. «Allah onlara vermiş» dediler de bir gün olsun «Bize niye vermemiş» demediler. Vermemişse bir sebebi vardır elbet. Sebebini sormadılar.

O çocukların eski kitaplarını okuyup, eski çantaların içine koydular? Hep en arka sıralarda oturdular okullarda. «Biraz da biz şu önlere geçelim» demediler.

«Beşi bitirdin yeter» dendi kızlara. Ağlamaları, sızlamaları para etmedi. Başlarına yazmalarını bağlayıp apartmanın çevresinden bir gün olsun ayrılmadan kısmetlerini beklemeye başladılar. Hiç bir kısmet sırma perçemli prens olup kapılarına ak kıratlar üstünde dayanmadı. Oğlanlar yakın esnaflara çıraklığa verildiler.

«Bunun aklı kavi» dedi babası. «Varsın okusun.»

İşte o gün başladı evde ayrıcalığı. Sepet taşımadı. Kapı önü süpürmedi. Merdivenleri cilalamadı. «Emredersiniz» demedi. O sapsarı ışığın altında kömür tozlarını yuta yuta, dışarıdaki çocukların «gool» diyerek bağırışmalarını dinleye dinleye, babasının tokatı hep ensesinde çalıştı çalıştı, birbiri ardına devirdi kitapları.

Artık doğduğu gün ister istemez kabul edilen «fazlalık» değildi O. O'nun o yer altındaki küçük odalardan birinde doğduğunu bilmeseler daire sahipleri kapıcının karısına «Bu sizin çocuğunuz değil» diyeceklerdi, diyemediler. Kendi çocuklarına onu örnek gösterip «Bir kapıcı parçasının oğlu bile sınıfta kalmazken» diye diye dövdüler çocuklarını. Çalışkanlığından dolayı da düşman kazanır oldu.

O'nun öyle «Bey» gibi dolanmasını hazmedemeyenler «Git şu su parasını yatır» dediler. Elektriğe, bankaya, devlet dairelerindeki işlerinin peşine koşturur oldular. Anasının babasının hatırına «Çıt» demedi. Gide gele oraları da öğrendi, neyin ne olduğunu. «Bugün git, yarın gel»i, «evrak arası palamut»u, «dosya kayboldu»ları, herşeyi herşeyi.

Derken okuduğu kitaplar yetmez oldu kendine....

Bir uçuruma düşüyordu. Dibi görünmeyen bir uçuruma. Uçurumun kenarından uzanan kanlı eller sipsivri kemikli parmaklarıyla onu yakalıyor havada bir süre asılı tuttuktan sonra bırakıyorlardı. Uçurumun dibine inemiyordu bir türlü. Tepesi üstü düşüyor, kayalıklardan uzanan yeni bir el onu yakalıyor tam kurtulduğu-

na inanıyorken yeniden kendini boşlukta buluyordu. Kaç kez tekrarlandı bu. Bağırmak, birilerini yardıma çağırmak istiyor ama bağıramıyordu. Boğazına sarılan bir mengene bağırmasını engelliyordu. Göğsü çatlayacak, ciğerleri dışarı fırlayacakmış gibi oluyordu. Kayalardan uzanan eller onu tutunca biraz olsun rahatlıyor ama sonra yine birşeyler doluyordu soluk borusuna.

Artık kimse tutmuyordu onu. Ellerin bütün parmakları birer göz olmuştu şimdi. Ona bakıp gülüyorlardı. Gözler deli kahkahaları atarken o durmadan düşüyordu. Öylesine hızlı düşüyordu ki bu hızla yere çarparsa parça parça olacağı kesindi. Dipte sivri kayalıklar kılıçlarını uzatmış onu bekliyorlardı. Az sonra tüm hızı ve ağırlığıyla o kılıçlardan birinin üstüne düşecek çakılıp kalacaktı orada. Ölüm kayadan bir kılıç olmuş onu kucaklamaya hazır bekliyordu.

Bir kılıcın göğsüne battığını hissetti. Ardından bir başkası saplandı. Kılıçlar gömüldü, ciğerlerini deldi. Parça parça döküldü ciğerler, kanlı kıpkızıl. Yine de bir türlü inemiyordu yere. Kılıçlar göğsünü paramparça ederek çıktı gittiler. Yumuşacık bir yere düştüler. Şimdi de bu yumuşaklığın dibine doğru gömülüyordu. Hep derine daha derine çekiyordu onu birşeyler. Derinlere indikçe iğrenç bir lağım kokusu burnuna, nefes borusuna doluyor, yakıyordu. Bu yumuşaklığın içinden fırlayıp çıkmak için çırpınmaya başladı. Ve tam o anda kafasını bir kayaya çarptı.

Korkunç bir çığlık fırladı boğazından. Gözlerini açtı. Zifiri karanlık bir yerdeydi yine. İki duvarın birleştiği köşeye dayamışlardı onu. Bur-

nuna dolup, genzini, nefes borusunu yakan lağım kokusu kaybolmamıştı. Oturduğu yerin yumuşak ama bir bataklık kadar ıslak olduğunu farketti. Elleri o yumuşaklığın içindeydi. Vıcık vıcık ellerini kaldırmaya çalıştı. Bir eli yoktu. Kalkmıyordu havaya. Ve her çabalayışında duyduğu ağrı çılgına çeviriyordu onu.

Öteki elini kaldırdı burnuna götürdü. Ve ciğerlerindeki tüm nefesi boşaltacak kadar uzun bir çığlık attı.

Her yanı bok içindeydi. Her yanı sızlıyor, ağrıyordu. Göğsü hep içeri içeri batıyordu. Gözleri bağlı değildi ama hiçbir yeri hiçbir şeyi göremiyordu. Gözbağının yerini karanlık almıştı.

Boğazından yüzüne doğru tırmanan bir canlı farketti. Korku ve acele ile elini o canlının üzerine bastırdı. Yumuşak, kaygan bir şey, bir lağım kurdu ezildi parmaklarının arasında. Elini hiç durmamacasına sallamaya başladı. Ağzından o güne kadar tanımadığı tatta sıvılar boşaltarak kustu kustu.

Doğrulmak, ayakta durmak için çabaladı bir süre. Ayakları sözünü dinlemiyorlardı. İki eline dayanıp öyle kalkmak istedi. Bu defa da sol kolu uymadı isteğine. Sol kolu isyan ve acı içindeydi. Öteki eliyle yokladı kolunu. Sol kolu dirseğinden kırılmıştı...

Kolu yeni kırılıyormuş gibi haykırdı. Panik içindeydi. Bir umutsuzluk fırtınasının anaforuna düşmüş, çırpınıyor, bağırıyordu. O yerde kıpırdadıkça lağım kokusu daha da çoğalıyor ellerine, boynuna ufacık canlılar yüzlerce ayaklarıyla tırmanıyorlardı.

Oluk oluk dışarı fırlayan kusmuklar yerde-

ki lağıma karıştı. Artık bağırmıyor sadece böğürüyordu.

Duvar büyük bir gürültüyle delindi. Karanlığın içinden bilek kalınlığında bir ışık demeti pislik dolu hücrenin içinde sessizce dolandı geldi onu buldu. Tepeden tırnağa yokladı onu. Alay edercesine bir aşağı bir yukarı oynadıktan sonra birden yok oldu. Her taraf öncekinden daha derin bir karanlığa gömüldü. Kilitin içinde dönen anahtar sesini çekilen sürgünün sesi tamamladı. Kapı yüzyılların pasını atarcasına gıcırdıyarak dışarıya doğru açıldı.

Günlerce hep aynı saatte geldi ışık. Günlerce sadece su verdiler ağzına. Günlerce «Yola geldin mi» deyip yanıtını beklemeden çıkıp gittiler. Kaç gün oldu, ne kadar zamandır buradaydı bilmiyordu ama ona asırlardan daha uzun geliyordu zaman ve artık yaşama umudunu tümden kaybediyordu. Yüzünde, ellerinde, atletinin altında gezinen yaratıkları bile kovalayamıyordu. Yerinden hiç kıpırdamadan saatlerce kalabiliyordu. Belki de ölüm böyle hareketsiz anlarından birinde gelip kucaklayacaktı onu.

Ölüm gelmedi...

Duvar yarılıp iki ışık içeri süzüldüğü zaman o artık yarı ölüydü. Pantolonlarının paçalarını sıyırmış, mendilleriyle burunlarını tutan ve ayaklarının ucuna basa basa yürüyen iki harami onun yanına kadar geldiler. Biri ayağının ucuyla dürterek «Kalk» dedi.

Kalkmayı, ayakta durmayı nasıl da istiyordu. Ve yalvaran gözleri bunu nasıl da açıkça anlatıyordu. Ama ne yalvaran bakışlarını gösterebildi, ne de ayağa kalkabildi. Her kıpırdanışın-

da göğsü deliniyor, kolu yeniden kırılıyormuş gibi oluyordu. O hep kırılıyormuş gibi olan koca kütüğe kol denebilir miydi ayrı konu.

Boğazındaki ses telleri oynadı. Ağlayan, yalvaran bir ses «Kalkamıyorum» dedi sadece. Haramilerden biri mendilini azıcık aralayıp kusmaya gebe bir sesle «Gelin laaan» diye bağırdı dışardakilere. «Gelin de çıkaralım şunu.»

Kapının önünde beliren iki kişi daha sakınarak girdi içeri. Durmadan küfrediyorlardı. Biri sinirli sinirli kollarından tutmaya çalıştı. Ama ellerini uzatmasıyla çekmesi bir oldu. Ellerini nereye sileceğini bilemeden inandığı en kutsal şey dahil herşeye söverek fırladı dışarı. «Böyle olmaz» dedi biri «Kağıt mağıt bulalım.»

Geriye döndüklerinde ellerine birer naylon torba geçirmişlerdi. O'nun bağırıp haykırmasına hiç aldırmadan kollarından bacaklarından tutup çıkardılar hücreden. Merdivenin ilk basamağına geldiklerinde o artık neler olduğunu hiç duymuyordu. Yeniden acılara yenik düşmüş, bayılmıştı.

Buz gibi soğuk bir su seli vücudunda gezinirken açtı gözlerini. Önce yoğun bir ışık çarptı gözlerine. Tavanın alabildiğine beyaz badanası gözlerini kamaştırdı. Tavanın beyazlığını yüzüne vurulan sudan kamçılar parça parça ediyordu. Ta uzaklarda bir yerden hortumla su sıkıyordu biri. Bir çiçek tarhını sular gibi her tarafına yöneltiyordu suyu. Bir başkası «Şurasına da şurasına da» diyerek hortumu tutana yön gösteriyordu. Üşüdü, titremeye başladı. Buz gibi bir gölde yüzüyor gibiydi. Etleri dikenlenmişti. Başka zaman su temizlik, su yaşamdı. Ama

şimdi bir işkence aracı olmuştu işte. Bedenine bulaşmış pisliği temizlerken ciğerlerini donduruyor, etlerini morartıyordu. Su temizlikti ama burun deliklerine dolan su beynine işlemiş olan lağım kokusunu silip atamıyordu nedense.

«Çevir.»

Korkunç bir çığlık kapladı her yanı. Yine o acı geldi çöreklendi içine. Burgu burgu oldu. Gözlerinden lavlar fışkırıyordu. Yüzünün üstüne mozayik tabana kapaklandı. Bir halı topunu yuvarlar gibi yuvarlamıştı harami O'nu. Sular kafasının yanlarından ince arklar halinde akarken acı, seller gibi beynine doluyordu.

«Koluna baksana lan kırık her halde» Umurlarında mıydı? «Bırak gebersin. Yedi canlı oluyor bu ibneler.» «Bırakı var mı lan. Kes şu suyu da bir bakalım.» «Elleri bok içinde baksana.»

Tazyikli su ellerine yöneldi. Kırık kola değen sular iğne iğne girdi etinin altına. Tuz oldu, kezzap oldu orada. Kendini tutmak istiyor tutamıyordu. Ses telleri, gırtlağı bir balona dönmüş, ciğerleri onu dinlemiyordu. Herşey dışarıya çıkma çabasındaydı. Bağırıyordu. Tüm yaşamınca hiç böyle bağırdığını anımsamıyordu. İçi parça parça oluyor yırtılıyordu. O anda bildiği tek şey vardı. Bir an önce bu acıya bir son verilmesi. «Nasıl olursa olsun bitmeli bu acı». Beyni hep bunu tekrarlıyordu.

«Soyundur şunu».

Çıplak değil miydi? Su elbiselerin altındaki vücudunu bu kadar üşütebilir miydi? Daha çok üşüsün istiyorlardı.

Çeke tartaklaya üzerindeki ıslak giysileri çıkardılar. Kendisini soyunduranların üçünün

de yüzünü görebiliyordu. Ama tavan kadar net değildi bu yüzler. Bir tuhaflık vardı bu yüzlerde. Sanki banka soyguncuları vardı çevresinde. Kafalarını, yüzlerini ince çorapların ardına gizlemişlerdi. Hiç bir hatları belirgin değildi. Şimdi yıkayan da, yıkanan da korku içindeydi.

Çırılçıplak kaldı. Islak betonun üzerinde sırtüstü, çırılçıplak yatıyordu. Sudan iğnelerin hücumu bir türlü sona ermiyordu. Üşüyordu. Ama git gide garip, anlaşılmaz bir rahatlık sarıyordu her yanını. Titriyor gevşiyor, kasılıyor sonra yine gevşiyordu. Dişleri birbirine vuruyordu. İçinde ise kuşlar uçuşuyordu. Hep penisine sıkıyordu adam suyu. Sonra da kahkahalarla gülüyorlardı. Ve o artık hiçbir şeye aldırmıyordu.

Musluk kapatıldığı zaman gözlerine yine o lastik gözlükleri taktılar. Yine karanlıklara gömüldü. Artık daha çok üşüyordu. Ve yeniden karanlık boşluğun içine lap lap yürümeye başladı.

Haramiler ne yana çekerlerse oraya gidiyordu. Bıraksalar ayaklarının üzerine duramayacaktı. Neden bu kadar güçsüzdü ayakları. Kırık olsalardı dayanabilir miydi bu kadar? İyi ama neden böyle titriyorlardı.

Kulaklarında o sesler çınladı yeniden.

«Aç», «Kapa», «Yüselt şu boku» «Durulan ölecek şimdi.» «Şehir ceryanı versen yine gebermez meraklanma...»

Saatlerce sürmüştü bu. O odadan tekme tokat çıkarıldıktan sonra saatlerce kabloların ucundan vücudunun her yanına yayılan akımla uçmuş uçmuş yere düşmüştü. Belki ondan titri-

yor, komut dinlemiyordu bacakları. Sakat mı olmuştu şimdi. Bir tekerlekli sandalyeye mi bağlı kalacaktı yaşam boyu. Yürümeyi koşmayı unutacak mıydı?

Yine o sert sandalyelerden birine oturtuldu. Çırılçıplaktı ve çevresinde sayısını bilmediği kadar göz onu seyrediyordu. Utanıyor ama örtünemiyordu. Sağlam kolunu sıkı sıkı tutuyorlardı. Daha önce hiç duymadığı bir ses «Doktoru çağırın» dedi. Sesinin dikliğine bakılırsa haramibaşlarından biri olmalıydı. Sadece sesini duyduğu bu adama bir beden çizdi kafasında. Nedense adamın kafasını balkabağına benzetti. Ama gülümseyemedi.

Omuzuna dokunan bir el gülümsemesine zaman bırakmadı. «Yapma be kardeşim» dedi balkabağı kafalı adam. «Yazık değil mi kendine? Neyi koruyorsun yani. Hepsini yakaladık. Hepsi her şeyi söyledi. Az sonra çağırıp senin yanında da konuşturuyum istersen. Seni de sorduk soruşturduk yeterince. Direnmenin bir anlamı kalmadı artık. Bak seni tedavi ettireceğiz. Fena yapmışlar seni. Ne var bu kadar inat edecek? Adam öldürmemişsin. Yol kesmemişsin. İnsan savunduğu düşünceyi reddeder mi?»

Gerçekten herkes yakalanmış mıydı? Herşeyi söylemişler miydi? Onlar söylemişse...

«Başkalarının ne söylediği değil senin ne diyeceğin önemli. Ve istemezsen hiçbir şey söylemezsin!»

Yine bir şeyler fısıldıyordu içindeki ses. Ama birinci ses daha ağır basıyordu nedense. Düşündükçe kendini birşeylere doğru ikna etti-

ğini anlaması gerekiyordu. Ama anlamıyordu işte. Adım adım oraya doğru gidiyordu.

Bir el koluna yapıştı. İkinci bir el bileğini yukarıya doğru kaldırdı. Kendini tutamadı haykırdı.

«Mutlaka hastaneye götürmeli. Kolu berbat olmuş.»

Doktordu bu. Doktoru sadece beyaz bir gömlek olarak çizdi kafasında. Bir yüz bulamadı ona. Kafasız bir beden... Bu kafasız bedenin elleri O'nun göğsünü, sırtını yokladı. «İki kaburgası gitmiş». Kırılmış demek istiyordu her halde. Sesi hep aynı tondaydı doktorun. Memnun mu üzgün mü belli olmuyordu sesinden. Ses bir canlıdan değil de elektronik bir aygıttan çıkıyor gibiydi. Bu tür manzaraları kanıksamış birinin sesiydi bu.

«Kırıklar zamanında onarılmazsa içten çürümelere neden olabilir.»

O anda dünya bir bunalıma girdi. Dünyadaki bütün insanların kemikleri kırılmıştı. Bütün doktorlar tatildeydi. İnsanlar kırık kemiklerini ellerine almış dolanıyorlardı. Yer yüzünde bir yığın et oradan oraya sürünüyordu. Kafataslarından fırlayan beyinler insanları yönlendiriyordu. Doğan bütün çocuklar kemiksizdi. Ve koca koca köpekler iri ayaklarıyla eştikleri çukurlara durmadan kemik dolduruyor arka ayaklarıyla kemiklerin üzerini kapatmaya çalışıyorlardı. Kırık kemiklerin içinden ilikler ince ince akıyor çukurları dolduruyor dolan çukurlardan taşıp birleşiyor, bir ilik seli önüne gelen bütün et yığınlarını sürükleyip götürüyordu. Bütün ırmaklar, bütün nehirler denizlere ilik taşıyorlar-

dı. Dünya iliğe bulanıyor, tüm kemikler içi boş birer boru oluyor esen rüzgarlarla ilginç sesler çıkarıyorlardı.

Kemiklerini birbirine rasgele yapıştırmaya çalışan ve başaran insanların vücutları çarpık çurpuk oluyor kafataslarına ters yerleşen beyinler işlevlerini yerine getiremiyorlardı. Artık dünyada oradan oraya dolanan ecüş bücüş yaratıklara insan denemezdi. Dünya mahvolmuştu...

İçini kemiren, dünyayı mahvolmuş gibi gösteren şeyin adı korkuydu.

Sakat kalmak, ölmek korkusu tepeden tırnağa sarmıştı onu. Şimdi sadece bir tek şeyi düşünüyordu. ÖLÜM.

Mutlaka ölmesi mi gerekiyordu. O sakat kalınca ya da ölünce işler daha mı iyi gidecekti. Bir kurşunla ölmek başkaydı... Bunu göze alabilirdi belki... Ağır ağır çürüyerek ölmek... Bu korkunç işte.

«Laf» dedi içinden ikinci ses. «Sonuç ölüm olduktan sonra farkeden bir şey yok. Kendini kandırıyorsun sen. Hem mutlaka öleceğini de nereden çıkarıyorsun.»

Doğru tabi. İlle de ölecek diye bir şey mi vardı?

Belki vardı, belki yoktu. Bildiği şey direncinin bütünüyle yok olduğuydu. Hep kutsal saydığı kavgası bile ölüm korkusunun arkasında kalıyordu git gide.

«Sen bir insansın. Gücün ne olursa olsun yapabileceklerini yapmalısın. Ama asla savunduğun kavgandan ödün vermemelisin. Ucu ölüme dayansa bile... Senin her ödünün onları, se-

vindirip seninle alay etmelerine neden olacak. Öl. Senin ölümün kavgayı hemen zafere ulaştırmayacak kuşkusuz. Ama en azından senin koruduğun mevzilere düşman giremeyecek. Öl. Çünkü ölümün bir çok insanın yaşamasına olanak sağlayacak. Teslim olursan onları da ölüme götürmüş olmayacak mısın?»

Ama o bunları hatırlamak istemiyordu. Bir tek şeyi düşünüyordu. Yaşamak. Hem de ne pahasına olursa olsun yaşamak.

İşte tam o sırada sorsalar belki de kapalı bütün musluklar açılacak öz suyu dışarı fışkıracak, her şeyi anlatacaktı. Ama onlar bir telaş içindeydiler. Giriyor, çıkıyor aralarında birşeyler fısıldaşıyorlardı. O ise bu telaşı göremiyor farkedemiyordu. Hep yeni bir saldırı yeni bir oyun bekliyor ve korkusunu içten içe keskinliyordu.

«Hayır» dedi biri yüksek sesle. «Bu şekilde götüremeyiz onu. Burada alçıya alamaz mısınız?»

«Röntgen gerekli.» Doktordu bu. İlle de hastaneye götürülmesini istiyordu. «Boşver röntgeni şimdi. Yerine tutsun yeter.» «Görmüyor musun kardeşim adamın kolu çürümüş. Bu haliyle alçıya alınır mı. Kol'dan geçtik ya kaburgalar ne olacak» «Tümden sok alçıla deyyusu. Mumya gibi olsun. Tutarsa tutar»

Bu sesi tanıyordu. Timsah kordonlu haraminin sesiydi bu. «Bunun sorumluluğunu sen alıyorsan bir şey diyemem» dedi doktor. «Uzattın ama. Şimdiye kadar yaptıklarının sorumluluğunu kim aldı sanıyorsun? Ölenleri unuttun galiba.»

Belki doğru belki yalandı anlattıkları. Ama duydukları O'nu bir panik çukuruna çekiyordu durmadan. Doktordan medet umuyordu. Bir hastaneye yollasa...

Mezun olurken tüm çağrılıların ve arkadaşlarının önünde yemin etmişti doktor:

«Din, ırk, milliyet, parti veya sosyal sınıf kavgalarının görevimle hastam arasına girmesine izin vermeyeceğim. İnsan hayatına ana karnına düştüğü andan itibaren mutlak saygı göstereceğim. Tehdit altında olsam bile tıp bilgilerimi insanlık yaşamı aleyhine kullanmayı kabul etmeyeceğim» demişti.

Hepsi böyle yemin ediyordu ustaları Hipokrat'ın adını anarak. Peki ya yaşam? Bunu doğruluyor muydu? Şimdiye kadar kaç kişiyi hazırlamıştı böyle. Kaç kişi için «Düşme sonucu beyin kanamasından oluşan ölüm» raporu vermişti.

«Ya ölürse.»

«Ölürse ölsün be. Tohumuna paramı saydık hergelelerin.»

«Ölmek istemiyorum» diye bağıracak gibi oldu. Pazarlığı yapılan şey kendi yaşamıydı. Bütün yaşamı gözlerinin önünden akmaya başladı. Bazı yerlerde kopukluklar vardı. Filim atlıyordu oralarda. Anımsamıyordu. Bazı yerler karanlıktı. Anımsamak istemediği kısımlardı buralar.

Artık kırık yerin acısını duymuyordu. Tek düşündüğü ölümdü. Ve ölüm bu odadaydı. Tırpanı elinde onu bekliyordu. Neden ölüm hep elinde tırpanla çiziliyordu. Tırpan bir üretim aletiydi. Atom bombasıyla ölenleri tırpanla anlatmak olanaklı mıydı? Ya zehirli gazlar, ya aç-

lık. Ve işkence. Hepsine ayrı bir ölüm resmi çizilmeliydi mutlaka.

«Hastaneye götüremez misiniz.

Bu ses kendi sesiydi. Amq eskisi gibi gür, eskisi gibi yiğit değildi bu ses. Yalvarır gibi çıkıyordu gırtlağından. Titriyor, ağlamaklı olduğunu belli ediyordu. Kendini tutamıyor duygularını sesi ile açığa vuruyordu artık.

«Demek hastahaneye götürelim istiyorsun». Memnun bir sesti bu. Yüzüne dokunan nefes bu sesin sahibinin yüzüne doğru eğildiğini anlatıyordu. «Götürelim ama önce oturup efendi efendi konuşacağız biraz.»

Zayıf düşmüştü ve haramiler bundan yararlanıyorlardı. Bundan daha doğal ne olabilirdi ki. O ise zayıflığını farkedecek durumda değildi. Hep aynı sözü tekrarlıyordu içinden. Her an bağıracakmış gibi hep o söz geliyordu dudaklarının ucuna. «Ölmek istemiyorum...»

Şimdi bütün güneşler batmış evrenin her yanı geceye dalmış karanlıklara bürünmüştü. Bir tek yıldız yoktu görünürlerde. Bir tek ışık bulamıyordu önünü aydınlatacak. Benliğindeki tüm motorlar stop etmiş tüm trafoların telleri karışmıştı. İçindeki ses hep «kaldır başını» diyordu. Ama dudaklarının ucuna kadar gelen sözler onu bastırıyor gerilere itekliyordu.

«Yandaki odaya alın.»

Bir işaret mi verilmişti, birileri bir şeyler mi söylemişti bilmiyordu ama kollarından çekmemiş, sarsmamıştı, iteklememiş yumuşak hareketlerle incinmemesine dikkat ederek kaldırmışlardı sandalyeden. Sürüklenmiyordu. Neredeyse havada gidiyor denebilirdi. Hiç zorlanmadan,

hiç sarsılmadan, kanatlarını hafif hafif çırparak giden kuşlar gibi usulcacık...

«Şöyle uzatın.»

Bir sünger yatağın yumuşaklığına gömüldü. Ayaklarında öylesine takılı duran ayakkabılarını çıkardı biri. Üstüne bir battaniye örttüler. Yatak pek yüksek değildi. Yatağın yanından sarkan kolu yere değiyordu. Yer alabildiğine soğuk yatak ise ona inat sıcaktı. Kırık kolunu dikkatle göğsünün üstüne getirdiler. Bir an bile bu özenin nedenini düşünmedi. Sadece bunu mu? Hiçbir şeyi düşünemiyordu. Hep o söz «Yaşamak istiyorum. Sakat kalmak istemiyorum...» Artık içi burkulmuyor kendine kızmıyordu nedense.

«Gözlerini açın.»

Işıkla çarpışan göz pınarlarından sel gibi gözyaşı istemi dışında dışarıya hücum edip durduluncaya kadar hemen hiçbir şeyi göremedi. Sanki bir çuval dolusu soğanı doğramış gibi acı acı akıyordu gözyaşları. Burnunu çekiyor, her iki delikten akan suları engellemek istiyordu. En sonunda elinin tersiyle burnundaki sümük selinin önünü temizledi. Ellerine sinmiş olan lağım kokusu genzini yaktı. Daha fazla akmaya başladı sel. Sonunda bir kağıt mendilin uzatıldığını gördü. Beyaz gömlekli adam tam karşısında durmuş mendil uzatıyordu ona.

Asık, endişeli bir yüzde parlayan, kirpikleri yarı yarıya dökülmüş göz altları sürekli içilen içkiden mor mor torbalarla süslü gök mavisi bir çift gözonu süzüyordu.

Tavanda sallanan üç ampulü sönük, her yanından camdan küpeler sallanan avizeyi gördü. Tozlanmıştı avize.

Duvarlar şampanya renkli plastik boyayla boyanmıştı. Yer yer lekelenmiş kirlenmişti. Pencereyi pembe renkli bir jaluzi kapatıyordu. Yere kadar uzanan ve pencerenin kenarında sadece süs için tutulduğu her halinden belli olan güneşten rengi atmış bir perde yere kadar uzanıyordu. Tam pencerenin önünde kocaman ceviz takliti bir masa vardı. Ve iki harami o masaya dayanmış hiç bir şey anlatmayan gözlerle ona bakıyorlardı.

«Nasılsın.»

Az önce odada hep konuşan adamın sesiydi bu. Kalın bıyıklarının örttüğü dudaklarını aralamadan karnından konuşuyor gibiydi. Hiçte bal kabağına benzemiyordu kafası. Konuşurken gözleri kısılıyor, ışıktan korunmak istermiş gibi bir hal alıyordu. «Nasılsın» derken gülümsemişti. Herşey diyordu bu gülümseme. «Nasıl ananı belledik mi» de diyordu. «Neden üzdün bizi bu kadar» da. Sahte bir sıcaklık vardı bu gülümsemede.

«Nasılsın.»

Az önce «gebersin ibne» diyen o değilmiş gibi soruyordu. Bilmiyor muydu kırıkları. Ve bu kırıkları kimlerin yaptığını. Gözleri kapalı iken kulaklarının duymayacağını, sesleri ayırt edemeyeceğini mi sanıyorlardı yoksa.

«Nasılsın.»

Ne diyebilirdi? Lafın gelişi «İyiyim»mi demeliydi? Milyonlarca insan hep öyle yanıtlıyordu bu soruyu. «İyi diyelim iyi olalım» «İyi» demek, işsizliği, yoksulluğu, enflasyonu, hastalıkları yok edecekmiş gibi. «İyi» demek alışkanlık olmuş.

Lafın gelişi «iyiyim» diyemezdi. İyi değildi çünkü. «İyiyim» diyemediğine göre ağzına geleni mi saymalıydı? Onlara işkencenin insanlık suçu olduğunu mu anlatmalıydı. Bir işe yarar mıydı bu. Yoksa sadece «Lanet olsun» mu demeliydi. «Size ve savunduğunuz her şeye lanet olsun.»

Belki en iyisi bunu demekti. Ama o hiçbir şey söylemedi. Öylece baktı. Bomboş baktığını sanıyordu. Gözlerine oturmuş olan yalvarıcı ışıktan haberi bile yoktu. O ışık her parlayışında «bana dokunmayın» diyordu.

«Bak şimdi» dedi kalın bıyıklı harami. Kendinden emin babaca tavırlarla bir iki adım attı ona doğru. Önemli bir söyleve başlayacak insanların ciddiliği içindeydi.

«Bak şimdi. Birkaç sorumuz olacak sana. Biliyorum canın çok yandı. Her yanın ağrıyor şimdi. Ama buna zorunluyduk. Bizi sen zorladın buna. Baştan efendice konuşsaydın bunların hiçbiri olmayacaktı. Belki de seninle kahve bile içebilecektik şu masanın başında. Aslında çok şey değişmiş sayılmaz. Şimdi soracağım soruları doğru yanıtlarsan ki doğru söyleyeceğine inanıyorum seni hemen hastaneye yollarım. Seçmek senin elinde. Ama önce biraz düşün. Neyi koruyorsun? Seni kandıranları mı? Onların neler söylediklerini bile bilmiyorsun. Seni nasıl suçladıklarını da. Nişanlın bile... Herkes kendi paçasını kurtarmaya çalışıyor şimdi. Sakat kalmak, ölmekte senin elinde yaşamakta. Ölürsen bir zabıt tutarız, intihar etti deriz olur biter. Hesabı soran biziz. Bizden kim hesap soracak ki. Yetki verilmiş bir kere. İstediğini seç.»

Seçmesini istedikleri şeyin teslimiyet, kölelik, alçalma olduğunu bir türlü düşünemiyordu. O yaşamaktan yanaydı. Ama nasıl bir yaşam?

Onun yıllardan beri uyandırmak istediği yığınlardan büyük bir bölümü kısır bir döngüyü sürdürüyordu yaşam diye. İş-işsizlik ve ev arasına sıkıştırılmış bir yaşam. Bir böcek, bir sürüngen gibi hep kendi kabuğunda yaşamak. Bu yüklerin öğütlediği gibi kimsenin etlisine sütlüsüne karışmadan başını önüne eğip hiçbirşeyi görmeden, görmemeye çalışarak yaşamak. Onun bunun önünde el oğuşturarak, boyun bükerek ve hep aç hep işsiz kalmak korkusuyla...

Yıllar boyu o insanlara hep «Sizler yaşamıyorsunuz. Sadece vücudunuzun canlılığını sürdürüyorsunuz» demişti. «Sabah evden çıkıp ekmek parası dediğiniz şey için gününüzü ve sağlığınızı veriyorsunuz. Sonuçta ne ekmek parası tam kazanılıyor ne de giden sağlığınızı yeniden elde edebiliyorsunuz. Ülkeyi kimlerin yönettiğinden bile haberiniz yok. Çoğunuz bir tek gazete bile alıp okuyamıyorsunuz. Çocuk yaşta başladığınız işlerin başında yaşlanıp hemen hemen hiç değişmeyen çevrenizde ölüyorsunuz. Tatiliniz, eğlenceniz yok. Gerçekten yaşıyor musunuz?»

Bu yaşam ihaneti, gammazlığı istiyordu. Bencil alabildiğine bireyci ve alabildiğine acımasız bir yaşam... Büyük balıkların küçük balıkları yutarak daha da semirdiği bu yaşamda bir küçük balık olmasını istiyorlardı ondan.

Böyle bir yaşamdan yana mıydı? Düşünemiyordu. Neyi istediğini tartışamıyordu. Ona güç veren, yanlışlarını eleştiren arkadaşları yoktu yanında. Tek başınaydı ve her şeyi tek başına

göğüslemesi gerekiyordu. Onunsa bir tek isteği vardı. Canlı kalmak... Toprağın altının karanlıkları onu tek başına bir yaşamı sürdürmekten daha çok korkutuyordu. Toprağın altına gitmeye ne zaman hazır olduğunu da bilmiyordu zaten. Çoğu insan kendini toprağın altına gitmeye hiçbir zaman hazır saymıyordu. Yüzyaşını geçse bile. Oysa hep söylenirdi. «Uğruna ölürüm» Uğruna ölünecek şey bir sevgili olabilirdi. Ama sevgili seveni terkettiğinde kimseler ölmüyordu. Biraz acı biraz keder hepsi bu. Oysa insanın uğrunda gerçekten ölebileceği, öldüğü kutsal şeyleri vardı. Ama kimileri iş gelip ölüm noktasına dayanınca kutsallığı terkedip yine de yaşamanın bir yolunu buluyorlardı. Herşeyin bir bahanesi vardı nasılsa.

O bunları düşünmüyordu. Bahane de aramıyordu. Kendini savunmaya, haklı çıkarmaya da çalışmıyordu. Aklından geçen tek şey vardı ve o şey hiçbir düşünceyi yaklaştırmıyordu yanına: Yaşamak.

Başucunda dikilen beyaz önlüklü adam elindeki enjektörü bir tüpten doldurmakla meşguldü. Enjektörün havasını dışarı fırlatan ilaç damlacıkları yüzüne damlayınca ister istemez irkildi. «Korkma» dedi doktor. «Az sonra hiçbir acı duymayacaksın.»

Haramilerden biri elindeki lastiği onun sağlam kolunun pazusuna sıkıca bağladı. Damarlar şişti, deri altından fırlayacaklarmış gibi ortaya çıktılar. Mavi damarları zevkle seyreden doktor «Kolay olacak» diye mırıldandı, elindeki enjektörün iğnesini en kalın damara daldırdı.

Bir defada girdi damara. Zaten en çok bu

yönüyle övünürdü. Bir damara iki hamle yapmadığını yemin billah anlatırdı herkese. Kesip biçmede de ustaydı. Önemli olan «Malzeme»nin bir an önce yeniden sorguya hazır olmasını sağlamaktı. Ondan istenen buydu. Ötesi hava...

Damarına dolan sıvının yakıcı sıcaklığı bir anda bütün vücuduna yayıldı. İlacın yayıldığı yerler uyuşuyordu. Ağzı kurumaya, dudakları birbirine yapışıyor gibi olmaya başladığı zaman susuz kalmış güvercinler gibi ağzını açıp kapamaya başladı. Günlerdir lokma girmemiş olan midesi isyan etti. İçinde birşeyler kavruldu, büküldü...

«Su verin.»

Buz gibiydi su. Ağzında karlar eriyor gibiydi. Saçaklardan sarkan buzları emiyor gibi yudum yudum içti suyu. «Acı acıyı soğuk su sancıyı keser» diyorlardı. Kesmedi. Az önce zorla yaptırdıkları soğuk su duşunun vücudunda yarattığı ateşi söndürmeye yeterli değildi bu su. Her yanı fırına sokulmuş gibi yanıyordu. Ve herkesin bu yangını gördüğünü sanıyordu. Onlara bakamıyordu. Gözlerini tavanda gezdirdi.

«Nasılsın.»

Daha iyi hissediyordu kendini. En azından ağrıları duymuyordu. Ama kafası büyümüş kocaman olmuştu. Bir türlü yerinden kaldıramıyordu kafasını. Arada bir orasına burasına iğneler saplanıyormuş gibi oluyordu ama yine de önceki kadar acı duymuyordu.

«Nasılsın.»

«İyiyim» dedi. Sesinde apaçık belli olan bir minnettarlık duygusu vardı. Onca acıyı verenlere, bir iğne yaptılar, her yanını uyuşturdular di-

ye mi, yoksa öldürmedikleri için mi, aç bıraktıkları için mi minnet duyuyordu onu bile bilemiyordu.

«İyisin iyi. Biraz konuşalım hemen hastaneye yollayacağız seni. Orada daha iyi olacaksın hiç meraklanma. Ne dersin konuşalım mı?»

Bir çocukla konuşuyormuş gibi konuşuyordu onunla. Bir elinde elma şekeri tutuyor ve onu «cici» yapmaya çağırıyordu. «Konuşalım mı, yoksa...» demişti. Ama sesi aynı şeyi sormuştu vurgusuyla. Bir kaç şey söylemesini istiyorlardı. Yoksa aynı işlemlere devam edeceklerdi. Ve o artık çok olmasa da birşeyleri kabullenmekten yanaydı. Neydi o birşeyler. Ve nereye kadar? Bunu bilmiyordu. İçinden bir ses bir yerlerde durmasını söylüyordu hep. Başından beri onu engellemeye çalışan bu sesi hep gerilere iteklemiş onu duymazlıktan gelmişti.

«Ne dersin konuşalım mı?»

Gözleriyle yanıtladı soruyu «evet» anlamında. Kapadı açtı kirpiklerini. Sevindi harami. Daha da yumuşak davranmaya başladı.

«Çay içer misin» Onun yanıtını beklemeden kapının ağzında bekleyen haramilere döndü. «Çay getirin bize» diye buyurdu.

«Bize» demişti. Şimdi onlarla birlik mi olmuştu? Kimileri basit bir söz sayabilirdi bunu ama aslında bir yakınlaşmayı anlatıyordu «Bize».

Haramibaşı kendi dudaklarının arasına alıp yaktığı sigarayı ona uzattı. «İç» dedi. «Ciğerlerin bayram etsin bakalım. Mühim olan insanlık. Bizim de çocuklarımız var. Biz de evlat sahibiyiz. Anam avradım olsun tek fiske vurmuş de-

ğilim onlara. Sen bu işten hoşlandığımızı mı sanıyorsun. Sinir içinde gidiyoruz evimize. Ama suç yine sizin. Efendice anlatsanız ne siz yorulursunuz ne de biz. İç iç. Yenisini veririm.»

İkiletmedi. Çayından bir yudum aldı. Sağlam eliyle aldığı sigaranın dumanını süzdü bir süre. Kaç gündür sigara içmediğini düşündü. Günleri yitirmiş karıştırmıştı. Yaklaşık bir hesap bile yapamıyordu. Hep ya tam karanlık odalarda kalmış ya da lamba altında oturmuştu Gün ışığını görmemişti hiç. Baygın geçirdiği günler de hesabını iyice karıştırıyordu.

Önce hafif sonra derin bir nefes aldı sigaradan. Başından ayaklarına doğru birşeyler aktı. Akan şey tüm gücünü aldı ayak parmaklarından çıkardı. Başı döndü döndü sonra eski yerine geldi oturdu. Barsaklarının gerildiğini duydu. Tüm duman ciğerlerine değil de midesine doluyor gibiydi. Midesi buruldu. Ağzına doğru bir acılık yükseldi midesinden. O yine de hiç çekmedi sigarayı ağzından. Tıpkı «Ebülü» gibiydi şimdi.

«Ebülü»yü ilk gençlik yıllarında ablasıyla gittikleri hocanın evinde tanımıştı. Hacıya hocaya inandığı yoktu ama ablasını kıramamıştı o gün.

Ebülü, evde bir odada kapalı tutuluyordu hep. Hiçbir hareketini doğru dürüst kontrol edemeyen bir idiyottu. Kimseye bir zararı yoktu ama kendine de bir yararı olmuyordu. Bütün ihtiyaçlarını annesi karşılıyordu. «Benden sonraya koyma bu çocuğu allahım» diyordu annesi. «Kim çeker onun kahrını» Yeni doğmuş bir be-

bek gibi altına bez bağlıyor, yemeğini kaşıkla yediriyordu kadıncağız.

Doğduğu günden beri hep aynı evde yaşamış sokağa bir defa olsun adım atamamıştı Ebülü. Üstünde oturduğu sidik kokulu minder hemen hemen kendisiyle yaşıttı. «Üfürüğü kuvvetli» bir hoçanın oğluydu ama babasının üfürüğü oğluna tesir etmiyordu ne hikmetse. Herkese fetva verip muska yazıyordu hoca ama kendi oğluna hükmü geçmiyordu işte. Soranlara «Taktir böyleymiş» deyip geçiştiriyordu.

Doktordan önce o hocaya koşmuştu ablası, köylü geleneğine uyup. Tek başına gitmemek için de O'nu yanına almıştı. Ev tıkabasa insan doluydu. Sıra beklemeleri gerekiyordu. Onları Ebülü'nün olduğu odaya koydular birkaç kişiyle birlikte. En iyi doktorun muayenehanesi bile böyle işlek olamazdı. Adamlardan biri o sırada vermişti sigarayı Ebülü'ye.

Dudaklarının arasına konulan sigarayı ağzından hiç çıkarmadan ve en ufak duman parçasını bile dışarıya kaçırmadan sonuna kadar içine çekmişti Ebülü. Dudaklarını ısıtan ateşi elinin tersiyle itekleyip odanın ortasına düşürmüş sonra da şişmiş ciğerlerini bir körük gibi boşaltmıştı. Bütün duman kapıları ansızın açılmış ve özgür bırakılmış tutuklulular gibi dışarı hücum etmişti. Bir fırın bacası gibi duman çıkarıyordu Ebülü.

Hocanın yazdığı muskaları almış, asmış, sularını içmiş üç noktaya üç çivi çakmıştı ablası ama yine de geçmemişti başağrıları. Ablasını her gördüğünde Ebülü'yü anımsamıştı sonraki günlerde. Bir iki defa da Ebülü gibi içmeye ça-

lışmıştı sigarayı ama nefes borusu alev alev yanmış, gözleri yaş içinde kalmış dakikalarca öksürmüştü. Ve lanet okumuştu Ebülü'ye.

Şimdi de kendisi Ebülü gibi çekiyordu dumanı içine. En ufak parçayı bile kaçırmamaya çalışarak yutuyordu dumanları.

Dışarıda gökyüzünü bulutlar sardı. Önce bembeyazdı bulutlar. Sonra güneyde bir uçtan kararmaya başladılar. O kara nokta büyüdü genişledi, yayıldı tüm beyazlığın üzerini kapladı. Parça parça görünen gökyüzünü hınçla yumrukladı karanlık. Bir ayrık otu gibi oralara kol attı kara bulut. Gökte çürümeyen kararmayan tek nokta kalmayınca şimşekler çakmaya başladı. Ve gök tüm irinini damlalara dönüştürüp boşalttı yere. Gök çözülmüştü...

Sigarasını yenilediler. Getirilen sıcacık çayı yudumlarken dışarıda irin akıtan bulutları göremiyordu. Sadece göğün yüreği yarılırken çıkan sesleri duyuyordu. Arada bir çakan şimşeklerin ışığı pembe jaluzinin arasından içeriye sızıyor kırık küpeli avizeyi aydınlatıyor, avizenin duylarına takılı altmış voltluk ampullerle dalga geçiyordu.

Artık sigara paketini önüne koymuşlardı. Durmadan çay taşıyordu biri. Birşeyler soruyorlar, birşeyler söylüyordu. Gülümsüyordu haramiler. Hoşlarına gidiyordu onun söyledikleri. Hanl hanl not tutuyorlardı. Diliyle konuşmuyordu sanki. Göğsü yarılmışta oradan çıkıyormuş gibiydi herşey. Anlattıkça göğsü boşalıyor içini bir boşluk kaplıyordu. Beyni yerinden ayrılmış tüm görevlerini bırakmış kırık koluyla

kaburgalarının etrafında pervane dönüyordu. Bir an önce hastaneye götürselerdi...

Ve soruyorlardı... Ve anlatıyordu...

SORULDU

Derken okuduğu kitaplar yetmez oldu kendine. Herşeyin nedenini niçinini arar oldu. «Neden bize de vermemiş» diye sordu. «Niye vermedin ha» diye bağırdı karanlık gecelerde gök yüzüne. Pişman oldu. Af diledi. Sonra kitap parasının yetmediği bir günde yine sordu aynı soruyu «Niye vermedin ulan...» Sözünü geri almadı. Ondan sonra da ondan hiç bir şey istemedi. Kimin verip kimin aldığını biliyordu artık. Kimlerin kimlerin sırtından kazandığını ve kimlerin neden hep başarılı olduğunu.

«Değiştirmek gerek» dedi bir dostu. Değiştirmekte nasıl. Düştü bunun arayışı içine. Bir kitap ders için okuduysa beş kitapta değiştirmek için okudu herşeyi. Okuduğu her beş kitaptan beşine de yasak koyuyordu birileri. Nedenini sordu. Korkuyorlar diye buldu nedeni. Niye? Balla peynir kaybolmasın diye... Aklına sadece bal peynir geliyordu. Oysa bir gün gördü neler neler olduğunu... İyice alevlendi yüreği.

«Yıkmak gerek» dedi. «Kökünden yok etmek.»

Ama nasıl?

Bunu buldu işte. Toplandılar. Hergün hergün... Nasıl yıkacaklarını tartıştılar. «Bu işi sınıf yapar» Karar kesin.

Bıraktı herşeyi. O sınıftan oldu. Olduğunu sandı daha doğrusu. Elleri yarılsa da, belleri kı-

rılsa da alnının akıyla kazandı ekmeğini ve öğrendi herşeyin daha iyi nasıl üretilip yaratıldığını ve sınıfın neden tek değiştirici olduğunu

Ev mi? Gitmiyordu ki artık. Unutmuştu evi mevi. Ne gece dinliyordu ne gündüz. Çalışıyor, okuyor, anlatıyor, yine çalışıyor yine okuyor yine anlatıyordu. Evet bir örgütte yapıyordu bütün bunları. Ve her gün biraz daha güçleniyorlardı...

Yakaladılar...

«Soruldu: Başka kimler vardı? Mesela nişanlın falan?»

Gök öylesine korkunç gürledi ve şimşek öylesine güçlü çaktı ki odanın içinde bulunan herkes ürperdi. İşte tam o sırada dilinin söylediklerini duydu. İçinde yarı sönmüş bir balon vardı ve dilinin söylediği her sözle biraz daha sönüyordu o balon. Dilinin söyledikleri gökgürültüsü kadar korkunçlaşmıştı. Farketti bunu.

Ansızın süstu...

Hepsi bekliyordu yeniden konuşmasını. Belki de aklındakileri toparlamak istiyordu da onun için susmuştu. Bir sıraya koymaya çalışıyordu. Çok kişiyi sayacaktı da hangisinden başlayacağına karar veremiyordu.

Ama bu kadar uzun susması gerekmezdi ki. Herkesin işi gücü vardı. Herkes kendisi gibi kolay anlatmıyordu. Ne vardı o kadar uğraştıracak sanki? Suskunluk büyüdü, sabırsızlığa dönüştü.

«Evet» dedi haramibaşı, «Sonra...»

Tümden sönsün boşalsın istiyorlardı. Tümden akıtsın içindekileri. Selin önündeki seti yıkmasını herşeyi önlerine sermesini bekliyorlardı.

Beyninin bütün hücrelerine girip tek tek yoklamak, öğrenmek ve onu bomboş bırakmak... İstedikleri buydu. Ve birazını da başarmışlardı.

«Yok sonrası» dedi «Hepsi bu...»

Birden en baştaki direşken haline dönmüştü. Bunun nasıl olduğunu o da bilmiyordu. Odadaki bütün yüzler asıldı. Oysa ne güzel anlatıyordu. Böyle birdenbire mızıkçılık etmenin anlamı neydi sanki. «Kilitlendi» diye fısıldadı biri

Sesini alabildiğine yumuşatan haramibaşı «Neden değiştin yine» diye sordu. «Onlardan mı korkuyorsun yoksa. Belki sana zarar verebileceklerini sanıyorsun. Eğer böyle düşünüyorsan kılına bile dokunamayacaklarını bilmen gerek. Hem zaten kim kaldı sana dokunacak. Hepsi bizim elimizde. Bilmediğimiz biri varsa söyle gidip alalım. Görüyorsun işte, seni bile korkutmuşlar. Her zorba düşüncede olduğu gibi insanları korkutarak tutuyorlar ellerinin altında. Öbürleri de öyle! 'Davadan döneni vurun' diyor başbuğları. Sizin de kurallarınız vardır mutlaka...»

«Yok» diye bağırdı. «Yok bizim böyle saçma kurallarımız. Kimseden korktuğum da yok. Arkadaşlarımdan neden korkayım? Onlar birer sevgi seli oldular hep. Her zaman da öyle olacaklarına eminim. Bana kimse hiçbir şeyi zorla kabul ettirmedi. Şimdi de o düşüncelerimin tümünü savunuyorum. Onlar en iyiyi en güzeli istiyorlar, hep onu istediler. Ya ben...»

«Ben onları size teslim etmeye kalkıyorum» diyemedi. Hıçkırıklar tıkadı boğazını.

Birden parladı haramibaşı... «Sıçtırma onların ağızlarına» diye bağırdı. «İyiyi istiyorlar-

mış. Ulan herşeyin dibini ellediniz be. Dilinize dolamadığınız, yıkmadığınız ne kaldı? Şimdi dönsen aralarına kabul ederler mi sanıyorsun. Haramilere ifade vermiş adamsın sen. Vururlar be... Vurmasalar ne? Böyle kalıp geberirsin. Senin bileceğin şey. Oysa ben sana daha iyi nasıl yardım edebileceğimi düşünüyordum. Yanılmışım.»

Hepsi sustu. Tüm nefesler birden kesildi. Ciğerler şişti. Odadaki tüm hava emildi yok edildi. Ve ağrılar geldi beyninin orta yerine bağdaş kurdu oturdu. Yeniden tüm benliğine hakim oluyordu ağrılar. Tam yanındaki harami ansızın koluna yapıştı. Sarsmaya başladı. «Ne susuyorsun» diye bağırdı. «Ne susuyorsun konuşsana.»

O anda herkes bıraktı nefesini. Odada kuvvetli bir rüzgar esti. Ve korkunç bir çığlık nefes lerin anaforuna daldı yok oldu.

Herşey yeniden başlıyordu. Sağlam kolunu da kaybedecekti belki. Sağlam kaburgalarını da. Az öncekl diklenmesinin yerini yeniden acılı bir korku almaya başladı ağır ağır. Söylenecek ne kalmıştı sanki. Bir kaç isim ve bir de nişanlısı. Onunla ilgili herşeyi es geçmişti. Hep dolaşıp durmuştu onun etrafında. İnadına hep onu sormuştu haramibaşı. «Güzel kız, alımlı kız, ceylan gibi» demese belki onu da anlatacaktı. Ama haramibaşının gözlerinde çakan arsız şimşekler aklını başından alıyor, içindeki tüm feodal duygular kabarıyor, bir namus krizine giriyordu. Hayır. Onu anlatmayacaktı. Neye mal olursa olsun ondan tek kelime etmeyecekti. Nasılsa ellerindeydi o da. Varsın kendisi söylesindi. ...

Kolunu kavrayan el yeniden bir mengeneye

dönüştü. Kırık kol kendiliğinden ama çığlıklar ata ata dönüyordu zaten. Kırılmış kemikler yeniden kırılıyormuş gibi oluyordu. Ve çığlıklar artık ağzından değil vücudunun her yanından fırlıyordu dışarı. Duvarlara çarpıyor, kapı aralığından koridora kaçıyor orada bekleyenlerin kulaklarına doluyor, kimilerinin yüreklerini hoplatırken direşkenlerin nefretini artırıyordu.

Kendi çığlıklarından korkar oldu. Avaz avaz ölümü çağırıyor gibiydi. Haramibaşı eliyle bir işaret yaptı. Mengene açıldı. Kolu sünger yatağa çarpıp yere sarktı. Onu sünger yatağın üzerinde tomur tomur ter damlacıklarıyla ve başağrılarıyla bırakıp çıktılar. Koluna kaburgalarına demirci balyozları inip kalkıyor, beyni bir trenin tekerlekleri altında kalmış gibi parçalara bölünüyordu.

Kapının açıldığını duymadı. Yanına kadar gelenleri de.

Gözlerinde birşeyler uçuşuyordu. Kocaman bembeyaz kelebeklere benziyordu uçuşan şeyler. Bu beyaz perde hiçbir şeyi görmemesine neden oluyordu. Ve kelebekler bu körlüğü devam ettirebilmek için haramilerden emir almışcasına durmadan uçuşuyorlardı.

Yanına kadar gelenler başucunda ayakta dikilip beklediler. Konuşmuyor, hiç birşey sormuyor, tartaklamıyorlardı. Orada kimseler yokmuş gibiydi. Yine de hissetti onları. Belki de yanılıyordu. Ölmüştü belki de. Ölmüşte kaldırmaya mı gelmişlerdi. Saçma. Ölse hissedebilir miydi sanki. Ölmek istemiyordu. Bunca şeye ölmek için mi katlanmıştı. Ölecektiyse onca şeyi ne diye anlatmıştı.

Ciğerlerini yırtan bir ses gırtlağında hiçbir şeye takılmadan tüm cırtlaklığı ile dışarı fırladı. Cırtlak ses kelimelere dönüşüp odanın her yanını dolandı.

«Ölmek istemiyoruuuummm...»

Aynı anda bir tokat indi yüzüne. Ama el sert değildi. Okşar gibi vurmuştu tokatı. Acıtmak, canını yakmak amacıyla vurulmamıştı tokat. Uyandırmak, bu kabustan kurtarmak ister gibiydi yüzüne inen el.

Gözlerinde uçuşan kelebekler tokatla birlikte dağıldı yok oldular. Önce saçlarını gördü onun. Yüzüne doğru eğilmiş başın iki yanından aşağılara doğru salkım saçak saçlarını... Sonra sesini duydu. «Merak etme ölmeyeceksin. Teslim olanların öldürüldüğü nerede görülmüş. Hep en mert olanları, hep direnenleri alıyor ölüm.»

Dudaklarını gördü. Suratına sözden tokatlar yapıştıran dudaklarını. Burnunu gözlerini ve tüm yüzünü. Ama bu yüz eskisi gibi bakımlı değildi artık. Günlerdir su bile değmemişti bu yüze. Saçlarının bukleleri uzun zamandır taranmadıklarını anlatıyordu. Ve sesi her zamanki gibi sevgi dolu değildi... Azarlayıcı ve acımasızdı bu ses.

Vücudu titredi bütünüyle. Utancın ne demek olduğunu şimdi daha iyi anlıyordu. Dudakları bir şeyler söylemek için aralanırken o daha önce konuştu fısıltıyla.

«Her şeyi söylemişsin.»

Eğilmiş, yüzünü iyice yüzüne yaklaştırarak fısıltıyla konuşuyordu. «Neden yaptın bunu?» Kızgın bir el gözlerine doğru sallanıyordu. Sallanan elin parmak uçlarında tırnaklar yoktu. O

incecik sülün parmaklar şişmiş birer dolmaya dönmüştü. Tırnak yerleri cılk yaraydı. Kör, şişlenmiş birer göz gibi bakıyordu parmaklar. Ve bu bir kabus değildi.

Bir şeyler söylemeliydi ona. Ama ne? Birden geldi aklına. «Seni söylemedim» dedi.

Genç kızın güzel yüzünü alaycı bir gülümseme sardı. Ağzının kenarları acı çizgileriyle süslendi. Dudakları büküldü «Ne farkeder» dedi. «Ben neyi ifade ediyorum ki? Beni söylemedin diye sevinmeli miydim yani? Ya ötekiler.»

Evet ya ötekiler? Sevdiğin kızı elevermemiş olman seni neden rahatlatıyor? Ötekiler bu kızdan daha mı değersiz yani? Onu korumaya çalışmanın savunduğun düşünceyle ne ilgisi var? Kız olduğu için, sevgilin olduğu için ele vermedin. Ya öteki kızlardan biri olsaydı. Belki de o zaman onun bir kız olduğunu bile düşünmeyecektin. Savunduğun düşünce öyle gerektiriyor diye değil feodal yanın ağır bastığı için koruduğun onu. Doğru olan bu muydu sence?

Burnuna doğru uzatılan yüzüğü gördü. Kan içindeydi yüzük. «Al» dedi sevdiği kız. «Al bunu. Benim için hiçbir anlamı kalmadı artık.»

Kan kurumamıştı yüzüğün üzerinde, tazeydi. Deriyi, eti, şişmiş parmağı yırta yırta çıkmıştı yüzük. Şimdi kendi avucunda bir atardamar gibi tıp tıp atıyordu. Tüm çekilenleri görmüş tüm acılara ortak olmuş, şimdi ona anlatıyordu.

Başucunda duran öteki gölge kımıldadı. Kalın ve kendine güvenen bir ses «Bizi korumanı istemiyoruz senden» dedi. «Kendi onurunu koru yeterli. Daha fazla alçalmamaya bakmalısın.»

O anda büyük bir gülle tüm ağırlığıyla indi beynine. Hep canını düşünmüştü. Onur bir defa olsun gelmemişti aklına. Düştüğü, düşürüldüğü durumu daha net görmeye başlar gibi oldu. Yenilmek değildi onunki. İnsanın yenilmiş olması onurunu ayaklar altına sermesini gerektirmez hiçbir zaman. Bunu düşünmesine engel olan şey tutsağı olduğu ölüm korkusuydu. Varsa yoksa yaşamak. Hem de ne pahasına olursa olsun.

«Senin şimdi yattığın bu yatakta dün bir arkadaş son nefesini verdi biliyor musun. O ölürken bile cesurdu. Gülümsüyordu. Oysa sen bembeyaz olmuşsun korkudan. Yaşıyorsun ama. Hanginiz daha insan, hanginiz daha güçlü ve hanginiz galip söyler misin?»

Ürperdi. Sanki yatakta değil de ölü arkadaşının üzerinde yatıyormuş sandı kendini. Gücü yetse fırlayıp kalkacaktı yerinden. Ama bitmiş yok olmuştu iyice. Üzerine eğilmiş olan yüze bakamıyordu.

Ondan günlerce önce getirmişlerdi nişanlısını buraya. Akıllarına gelebilen her şeyi denemişlerdi ama o hep «bilmiyorum» demişti. Bu sözcüğü tekrarlaya tekrarlaya öylesine alışmıştı ki haramilerden biri bir ara «Kızım sen gerçek kimliğinle yakalanmışsın zaten. Burada adın yazılı. Bu sen değil misin yani» diye sorunca da yine «Bilmiyorum» demiş onları çılgına çevirmişti. İşte ondan sonra bir elinin tüm tırnaklarını sökmüşlerdi birer birer. Bayılmadan önce söylediği son söz yine «Bilmiyorum» olmuştu.

Genç kızın evinden almışlardı ona gösterdikleri resimleri. O'na gösterip «Nişanlın herşeyi anlattı» demişlerdi haramiler. O da hemen

kanmıştı genç kızın her şeyi anlattığına. Kanmasının asıl nedeninin kendi korkusu olduğunu hep gizlemeye çalışmıştı kendi kendisinden. Hep onun dayanamıyacağını sanmıştı.

Gözlerini yukarılara doğru dikti. O güzel yüz acı içindeydi. Çektiklerinden değil. Onu öylesine zayıf görmekten dökülüyordu gözyaşları. Et olmuş, damar olmuş haykırıyordu acı, şimdi onun yüzünde. Ama ağzından bir tek inilti çıkmıyordu.

O'nu neden getirmişlerdi yanına. Perişan halini görsün diye mi? Görsün de yüzüne tükürsün diye mi. İçinden durmadan tekrarladığı bir söz sese dönüşüp dudaklarından dışarı uzandı.

«Aptal.»

Kendi kendine söylediğini kimsenin duymadığını sanıyordu. Kendine küfrediyordu hep. Ama onlar duymuşlardı. Duymuş ve yanlış anlamışlardı bu sözü. Kendilerine söylendiğini sanmışlardı. «Aptal sensin» diye bağırdı nişanlısı. «Ellerinle yıktın kurduğun en güzel şeyleri. Kendini bile...»

Yalan mıydı? Herşeyi kendi elleriyle yıkmamış mıydı? İçine tükürülesi bir canın derdine düşmüş kapıp koyvermemiş miydi kendini.

Dışarıda bir bulut kümesi onların görmediği bir dağın üstüne gelip dağın ucunu yuttu. Sonra ağır ağır eteklere doğru yayılmaya başladı. Dağ ufaldı yok oldu. Ne kadar çabaladıysa da bir damla rüzgar esmediğinden bir türlü dağ dağlığını gösteremedi. Bir buluta yenildi dağ.

Yatağın üzerinde upuzun duran bedeni dışarıda buluta yenilen dağ gibi durmadan küçülüyordu. Büzülüyor, yok olmak, buhar olup

uçmak istiyordu. Hayatında hiç bu kadar utanç duyduğunu insanların karşısında böylesine küçüldüğünü anımsamıyordu. İlk defa o kadar çok korktuğu ölümü bir kurtuluş yolu olarak gördü. Utanç ölümden daha korkunçtu. Ama ölüm onun sandığı kadar kolay gelmiyordu işte.

Haramiler yeniden içeri girdiklerinde onu hüngür hüngür ağlarken buldular. Nişanlısı ve onun yanında duran genç adam duvarın dibine çömelmiş acıyarak onu seyrediyorlardı. Haraminin biri sipsivri bıyıklarını kalın parmaklarıyla çekiştirerek ona nişanlısını gösterdi.

«Bu kızı tanıyor musun?«

Avucunun içindeki kanlı yüzüğü canı yanıncaya kadar sıktı. Kafasını sağa sola salladı. Gözlerini açmaya korkuyordu. Gözlerinden birşeyler anlarlar sanıyordu. Harami güldü. «Pes yani» dedi «İnsan sevdiği kızı tanımaz mı. Hem de böyle fıstık gibisini. O seni tanıyor ama...»

Duvarın dibine çömelmiş olan kız yerinden sıçradı. «Yalan söylüyorsunuz» diye bağırdı «yalan». Haraminin biri onu sertçe itekledi. Kızın bedeni şiddetle çarptı duvara.

«Duvara çarpınca nasıl da acımıştır canı. Öpmeye kıyamadığım. İncitmekten korktuğum. Ne acılara dayandı kimbilir. Yine de benden daha delikanlısın işte.»

Genç adamı gösterdiler. Önce düşüncelerinden sıyrılıp yanıtlamadı. Biri dürttü. «Bunu da mı tanımıyorsun?» Tanımıyordu. Onu gerçekten tanımıyordu. «Hayır» dedi. Kendisine ait olup olmadığını bile bilmediği bir sesti bu.

«Nasıl tanımazsın? Nişanlının evinde yakaladık. Hem de pijamayla.»

Demek istedikleri, yapmak istedikleri apaçıktı. Onu en ince noktasından vurmak istiyorlardı. «Ulan amma mide var sizde be. Adam başkasının evinde, başkasının nişanlısıyla pijamayla yakalanmışsa bu ne anlama gelir?»

Hiçbir anlama. Günlerdir uykusuzdu delikanlı. O gün genç kızla buluşmuş yapacakları işleri konuşurken oturduğu yerde uyuyakalmıştı. O uyurken genç kız ona yer yapmış bir iki saat uyumasını söylemişti. İnat etmemişti delikanlı. Genç kız nişanlısı için aldığı pijamayı vermişti ona. Delikanlı kanapeye uzandıktan az sonra da haramiler yanlarında bir gün önce yakaladıkları gençle girmişlerdi içeri. Hep gülmüş, hep alay etmişlerdi evde. Onlarsa hiç birşey söylemeden evden başları dimdik çıkmıştılar. Utanılacak hiçbirşeyleri yoktu.

«Kızlık muayenesine yollayın» demişti başharami. Yollamışlardı. Sonuca inanmamıştı hiçbiri. «Bir kolayını bulmuşlar demekki» deyip gülmüşlerdi bazıları. «Yazık istekleri kursaklarında kaldı» diye laf atmıştı biri de. Çıplak vücutlarına su sıkarlarken de «Bu ateşinizi söndürür» diyerek aşağılamaya çalışmışlardı. Günlerce, günlerce bu iğrenç oyunu sürdürmüşlerdi. Şimdi de yeni oyunlar hazırlıyorlardı.

Haramibaşı genç kızın yanına yaklaşıp «Bak kızım» dedi. «Nişanlın az sonra ifadesini imzalayacak. Sen de bir an önce imzalasan iyi olur. Nasılsa gizleyecek birşeyiniz kalmadı.»

Bir kaya gibi dimdikti genç kız «Savcılığa çıkmadıkça hiçbirşeyi imzalamam.»

Bir tokat patladı yanağında. Bir de öteki yanda. «Zor görürsün savcıyı zilli.» Tokatlar in-

dikçe gık bile demedi kız. Her tokatta bir yana savruluyor ama yine doğrulup onların karşılarında dimdik duruyordu. Ağlasın, yakarsın istiyorlardı. O da inadına daha kinli bakıyordu yüzlerine. Elektrikte, falakada da hep öyle bakmıştı. O incecik vücut direnmiş yenilmemişti.

«Getirin ifadeleri.»

Bir harami elindeki dosyayı uzattı haramibaşına. Önce O'nun yanına geldi haramibaşı. Dosyayı ve kalemi önüne doğru uzattı. «İmzala.»

Cılız, kendinden emin olmayan bir ses «Savcıyı görmek istiyorum» dedi. Hepsi kahkahalarla güldü. «Ulan amma çabuk öğreniyorsun ha Sen hiç canını sıkma. İstersen başbakanı da getiririz görürsün. Puşta bak. İfadeyi imzalamadan gün ışığını bile göremezsin. Doktor, hastane, savcı hepsi bu ifadenin altına atacağın imzanın içinde. İşine gelirse.»

Ölse o anda nişanlısının yanında imzalamayacaktı o kağıtları. Nişanlısı baştan reddetmişti imzalamayı. Delikanlı da. O da reddedince tekme tokat giriştiler haramiler. O'nun en çok kırık yerlerine vuruyordular. Bilinçli yapıyor, daha çok acı vermek istiyorlardı. Zayıf yanını yakalamışlardı bir kere, sonuna kadar giderdi artık.

«Üçünü aynı yere koyun. Bir güzel asın namussuzları.»

Çeke çeke götürdüler üçünü de. Karanlık, zifir karanlık bir odaya. Her duvara birini astılar, kollarından. Onu bir tek kolundan, sağlam olandan bağladılar duvara. Ayakları yerdeydi Bilinçli yapmış ona bir ayrıcalık tanımışlardı.

Öbürlerinin ayaklarının altındaki yükseltiler çekilince bütün ağırlıkları koltuk altlarına, omuz başlarına bileklerine oturdu. Kollarındaki bütün kaslar, bütün lifler, bütün damarlar gerildi, uzadı. O ise ayaklarının üstüne basıp tek kolu havada bekliyordu. Ve olabilecek en fazla şey kolunun kanının çekilip uyuşmasıydı. Yine de havada sallanıyormuş gibi inliyordu. O işkenceyi bir tek kendisi çekiyormuş gibi sadece kendi kurtuluşunu düşünüyordu yine. O yüzden de acıları iyice kişiselleşiyor dayanılmaz oluyordu.

Gitmeden önce lambayı yakıp bir süre beklediler haramiler. Ona sağladıkları ayrıcalığı ötekiler görsün istiyorlardı sanki.

Haramiler ışığı söndürüp kapıyı çekip gittikten sonra da inlemesini sürdürdü. «Kes» dedi nişanlısı. «Kes şu iniltiyi. Nasıl küçüldüğünü anlamıyor musun?»

Sesi acılıydı. Gerilmiş kollarından, sıkışan göğsünden, uyuşmaya başlayan parmak uçlarından çıkıp geliyordu ses. Sevdiği kızın sesi değildi bu. Bir acının, acıya direnişin sesiydi.

Bütün bir gece boyunca aklından geçen herşeyi kendi kendisiyle tartıştı. Ama hep neyin en çok kendisine yarar sağlayacağını düşünüyordu. Sadece kendisine. Kimse umurunda değildi artık. Panik içindeydi. Nasılsa birçok şeyi kabullenmişti. Nişanlısı da ondan yüz çevirmişti. Hem de, onu korumaya çalıştığı ele vermediği halde. Kaybedecek neyi kalmıştı ki...

Oda yavaş yavaş aydınlanıyordu. Kalın siyah perdeler bile gündüzün yaklaşmakta olduğunu gizleyemiyorlardı. Az sonra onların, duvarda asılı iki gencin küçümseyici bakışlarıyla

karşılaşacaktı. Haklıydılar küçümsemekte. Kendisine düşüncesine yakışır bir davranış göstermemişti. Şimdi ne deseler haklıydılar. Birden «heyyy...» diye bağırdı. «Hey gelin götürün beni buradan.»

Kaçıyordu. Yine hem kendinden hem direnmekten kaçıyordu. İki harami gelip dikildiler tepesine. «İmzalayacak mısın.» Ağzıyla değil başıyla evetledi. Askıdaki kolu çözülünce omuzundan aşağı bir kan ordusu yürüdü. Sanki vücudunun bütün kanı o koluna akıyordu. Parmak uçları sızladı, iğne oldu. Duvara asılı genç adama ve nişanlısına baktı kaçamak kaçamak. Yüzlerinin bütün kanı çekilmiş kafaları göğüslerine sarkmişti. Bütün bir gece boyunca «ah» bile dememişti ikisi de. Bir ara genç adam «Kendimi tavandan sallandırılmış pastırmalara benzetiyorum» diyerek espri bile yapmıştı. «Kolların acıyor mu» diye de sormuştu genç kıza. «En çok koltuk altlarım ve göğsüm» demişti o da. «Ama önemli değil dayanırım» dayanmıştı da...

Boyu daha da uzamış gibiydi genç kızın. İç çamaşırı pantolonundan sıyrılmış karnı görünüyordu. Az daha dikkatli bakınca çenesinin kan içinde olduğunu gördü. Burnu kanamıştı belki de.

Haramilerin kollarında çıktı odadan. Kapının önüne çıkar çıkmaz içinin ferahladığını duydu. Daha az utanç duyar oldu. Artık o bütün köprüleri atmış kendi adasında tek başına kalmıştı. Önüne sürülen kağıt tomarını okumadan imzalarken kurtulduğunu söylüyordu kendi kendine. Oysa imzaladığı kağıtları okusaydı kimleri nelerle suçladığını daha iyi görecek, belki de

herşeye karşın imzalamayacaktı o kağıtları. Ama o kendini bir kaçışın rüzgarına kaptırmış sadece sürükleniyordu. Artık işkence yok diyordu. Ve artık yanlarında utanç duyacağı kimselerle de yanyana gelmeyeceğini sanıyordu.

«Boşuna eziyet ettin kendine» dedi haramibaşı, «Boşuna yordun bizleri de. Bize neden işkence yaptığımızı soruyorlar. Ama adam suçunu kabul etmezse ne yapalım yani. Mecburen yapıyoruz bu işi.»

Oysa yasa kitapları öyle demiyordu. «İşkence yasak» diyordu. «Kanıt bul mahkum et» diyordu. Ama kanıt bulmak zor iş. Aylarca belki de yıllarca uğraşmak gerekli. O zamana kadar da kuş uçar giderdi. Adamı söyletirsin olur biter. Ricayla söyletecek değillerdi ya.

Ne de güzel savunuyorlardı kendilerini.

üçüncü bölüm

Saatlerdir bu küçücük odada tek başına oturuyordu. Ne gelen vardı ne de giden. İfadeyi imzaladıktan sonra şırası alınmış üzüm posası gibi atmışlardı onu buraya. Oysa hemen hastaneye götürmeye söz vermişlerdi. Neredeyse akşam oluyordu. Neden gelip götürmüyorlardı peki? Her istediklerini yapmamış mıydı? Gün boyu yemek bile vermemişlerdi. Kolu kütük gibi olmuş mosmor kesilmişti. Daha ne bekliyordu bu adamlar.

Kalktı Bütün gücünü kullanıp kapıya vurmaya başladı. Kapıya vurulan her yumruk göğsüne koluna iniyormuş gibiydi. Ansızın bir ses patladı kapının öte yanından

«Vurma laan.»

Kaçarcasına uzaklaştı kapıdan. Bu sesi iyi tanıyordu artık. Hep bu sesi duymuştu ta başından beri. Hep o sormuştu soruları işkence edilirken. Yakalandığı gün kolunda timsahlı saat kordonu olan haramiydi bu. O ses artık elektrikle, falakayla, tekme tokatla bütünleşmişti.

Hızla açıldı kapı sonuna kadar. Gitti duvara çarptı kapı. «Ne vuruyorsun lan kapıya. Ne istiyorsun?»

Kendi içinde büzüldü iyice. Bu haliyle tehlikeyi sezmiş bir sümüklü böcek gibiydi. «Hastaneye götüreceklerdi de...» diye mırıldandı. «Acelen ne? Milletin bir yığın işi gücü var. Götürürler elbet» «Yemekte yemedim...» «Yaa... Ne emredersiniz efendim? Yemek yememiş ibne. Biz yedik mi? Sizin yüzünüzden evimize bile gidemiyoruz günlerdir. Kes sesini de otur.»

Kapı rezelerini titrete titrete kapandı.

Aklından hep aynı şeyler geçiyordu. Söz vermişlerdi, iyileştireceklerdi onu. «İşleri bitti nasılsa» diye düşünebildi en sonu. Acı acı gülümsedi. «Benim de işim bitti. Kullanılmış, süresini doldurmuş bir alet gibi bir köşeye atıldım. Bir eskici bile almaz beni artık.»

Vaatler, güzel sözler hep laf alabilmek içindi. Neler söylemişti? Nelerin altına imza atmıştı, kimleri suçlamıştı, bunları bilmiyordu. Herşeyi silbaştan yeniden düşünmeye başladı.

Düşüncesinde ileriye doğru attığı her adımda içinde bulunduğu batağın nasıl iğrenç ve derin olduğunu daha iyi görüyordu. İçi kavruluyor, utanç bütün benliğini sarıyordu. Böyle bir duruma düşebileceğini hiç düşünmemişti. Hep zaferle ölüm ikilemi geçmişti aklından. Ölüm birden gelmemişti. Zafer ise onun için çok uzaklardaydı artık. Ölümden korkmuş zaferi feda etmişti. Bu duygunun ölümden daha ağır olduğunu şimdi daha iyi anlıyordu. Ama iş işten geçmişti...

Sevdiği kızın duvardan aşağı sallanan bedeni gözlerinin önünden bir türlü gitmiyordu. Onun kanlı parmaklarıyla uzattığı yüzük cebinde canını acıtıyordu. Bir ateş olmuştu yüzük.

Cebinin astarını yakmış bacağını eritiyordu. Sızlayan sinir uçları acıyı tâ kalbine ulaştırıyor, kalbi uzun bir koşudan dönmüş sporcu yüreği gibi çılgınca uçuşuyordu. Kapı açıldı.

Kolunda timsahlı saati taşıyan harami «Kalk» dedi. Bu bir tek sözcük bile titremesine yetiyordu. Sözcük korkunç olmayabilirdi. Bu önemli değildi. Önemli olan onun artık cesaretini tümden yitirmiş olmasıydı. Ayağa kalkarken titremesinin nedeni buydu. Başından beri korkusunu korkutamamış onun esiri olmuştu.

Kapıya doğru ağır adımlarla yürüdü. Koridor, inleyen, uykusuz, yaralı, bitkin ve elleri duvarlara dayalı gözleri bağlı, insanlarla doluydu. Onlara bakamıyordu. Onların direnişi utancını daha da artırıyor, ölme isteğini yoğunlaştırıyordu. Garip ama ölmemek için herşeyini feda eden adam şimdi ölmek, yok olmak duygusuyla kavruluyordu. Bağlı gözler gözbağlarını delerek ona bakıyor, acıyor yüzüne tükürüyorlardı.

Koridorun sonunda yere oturmuş sırtını duvara dayamış her yanı pislik ve kan olan genç adamı görünce olduğu yere çakıldı. Askıdan indirilmişlerdi demek. Elindeki karton süt kutusundan göğsüne döke döke su içiyordu. Yüzünde acının zerresi yoktu. Mutluydu. Evet bu ifade mutluluğun ifadesiydi. Yüzünün her noktası gülüyordu. Kendine güvenli dayanmıştı duvara. Direnmenin zevkini tadıyordu. Ve kendisi ayakta teslim olmanın acısını yaşıyordu.

Floresan lambasıyla aydınlatılmış odaya girdiler. Haramibaşı isteksizce süzdü onu. «Hastaneye yollayacağız seni» dedi. Ama orada soru-

lacak her soruya bizim istediğimiz gibi yanıt vereceksin. Yoksa alır getirirler geri, bu daha kötü olur senin için. 'Düştüm' diyeceksin. 'Merdivenden düştüm'. Onlar ne derlerse desinler sen hep bunu söyleyeceksin. Tamam mı».

Kendisi için direnmemişti. Şimdi onlar için direnmesi isteniyordu ondan. Boynunu büktü. «Peki» dedi. «Öyle söylerim.»

Merdivenleri inip haftalarca önce girdiği o koca kapıdan çıktılar dışarı. Müthiş güzeldi dışarısı. Yerdeki kirli kumlar, çöp yığınları, isli duvarlar, otomobil eksozlarından çıkan gazlar, gürültü, insanı çılgına çeviren gürültü her şey herşey güzeldi. Elindeki otomatik silahlarını üzerine çevirmiş olan haramiler dışında...

«Haydi gidelim.»

Minübüsün içinde orta koltuğa tek başına oturttular onu. Her yeri her yanı görebiliyordu pencereden. Ağrıları birden azalmış mıydı ne? Kendini serbest bırakılmış gibi hissediyordu. Sanki az sonra ineceği durağa gelecek, sürücüye «İnecek var» diyecek ve elini kolunu sallaya sallaya inip gidecekti minübüsten.

«Yak.»

Uzatılan sigara tüm hayallerini bozdu. Aldı sigarayı. Süslü bir çakmaktan çıkan alevle yaktı. Sürücü arabayı hiç bir kurala uymadan sürüyordu. Yol kenarında duran trafik polisine nanik yapar gibi bir selam verdi. Hepsi gülüştüler. O da gülüyordu... Sigarayı veren harami «Çabuk iyileşirsin» dedi. «Biz nelerini gördük. Ay geçmeden dimdik çıktılar hastaneden. Çoğu çoluk çocuk sahibi şimdi. Ellerini eteklerini çektiler bu işlerden. Bir iyice düşünürsün has-

tanede. Devlet işlerini büyüklere bırakmak en iyisi. Sana ne aslanım. Savunduğun adamların hangisi yardım edecek sana şimdi. İşçiymiş, köylüymüş sana ne. Herkes kendi paçasının derdinde. Ölseydin bir iki kişi vah derdi o kadar değer mi hiç.»

Öndeki harami sulu sulu gülümseyerek «Değer canım/değer elbet» diye bir şarkıya başladı. Yine gülüştüler. O da güldü.

Hastanenin bahçe kapısından içeri süzüldü araba. Hepsi ciddileşmişti. Sadece öndeki harami devam ediyordu sululuklara. Bahçede gezinen hemşireleri gösterip aklına gelen tüm sapıklıkları sıralıyordu. Araba «Acil Servis»in önünde durdu.

İnmesine yardım ettiler. Yardım etmek ne, neredeyse kucaklarında taşıyorlar denebilirdi. Ayakları yere değiyor değmiyor gibi bir şeydi. Görsünlerdi nasıl özen gösterdiklerini. Bir hastabakıcının koşturarak sürdüğü tekerlekli sedye önlerinde durunca yine özenle yerleştirdiler onu. «Aman dikkat» diyerek bir de uyardılar hastabakıcıyı. Onların bu tavırlarının nedenini çok iyi biliyordu şimdi. «Korkuyorlar» diye düşündü. «Tıpkı benim korktuğum gibi korkuyorlar. Şimdi elimi öpün desem öpecekler. İşkence yaptılar dememem için her şeye razı olurlar.»

Tekerlekli sedye küçük bir odaya sokuldu. Bir anda başını beyaz gömlekli bir yığın insan sardı. Burnu hastane ve parfüm kokularının saldırısı ile sızladı. Hastabakıcılar hemşireler merak dolu bakışlarla onu inceliyorlardı. Biri «Anarşist» dedi. Bir başkası «Yok lan Devrimci» diye çıkıştı. «Ha anarşist ha devrimci farket-

mez.» «Farkeder aslanım. Sen bu kadar anlarsın işte.»

Bir hemşire «Kolu kırık» dedi. Daha hiçbir yerini ellememişlerdi oysa. Bir başka hemşirenin «Yazık yakışıklı çocuk» diyerek kikirdediğini duydu. Ufak tefek saçları dökük sert yüzlü giysisinden doktor olduğu anlaşılan biri «Ne oldu bu çocuğa» diye çıkışırcasına sordu haramilere.

«Düşmüş.»

Alaycı alaycı sordu ufak tefek adam. «Yaa. Askıdan mı düşmüş acaba?» Haramiler telaşlandılar. «Ne askısı doktor bey? Merdivenlerden düşmüş», «Siz gördünüz mü?» «Görmedik» «Bize öyle teslim ettiler».

Düpedüz yalan söylüyorlardı. Saat kordonu timsahlı olan haraminin yüzü karmakarışık olmuştu. Sıkıştırılmış bir kedi gibiydi. «Demek merdivenlerden düşmüş. Peki kaç gün önce olmuş, neden bu güne kadar bekletilmiş» «Biz bilmeyiz efendim. Bizim görevimiz getirip götürmek.»

Ufak tefek adam boyundan umulmayacak bir sertlikle «Lütfen sizler dışarı çıkın» diye bağırdı. «Madem hiçbirşeyi bilmiyorsunuz bana yardımcı olamayacaksınız demektir. O zaman kalabalık etmeyin burada. Hemşire, boşaltın bu odayı.»

Haramiler aptala döndüler. Birbirlerine baktılar. Timsahlı harami «Efendim amirlerimiz...» diyecek oldu, doktorun dinlemeye hiç niyeti yoktu. «Beni ilgilendirmez sizin amirleriniz. Burada amir benim ve dışarı çıkmanızı istiyorum. Lütfen çıkın.»

O hemşire yine kikirdedi. Haramiler sert sert baktılar. Ve doktor hastanın soyundurulmadan önceki dış görünüşünü not ettirmeye başladı. Sanki otopsi yapıyordu.

Haramiler homurdanarak çıktılar odadan. Onlar çıkınca üzerinden bir silindir kalkmış gibi rahatladığını hissetti. Şimdi insanlar daha sevecendi. Doktorun yüzündeki tüm sertlik yok olmuştu. «Soyundurun kızım» dedi hemşirelere. «Ama dikkatli olun.» Sonra ona döndü. «Bana anlatır mısın neler olduğunu.»

Anlatmalı mıydı? Ya hemen alıp geri götürürlerse? Ya yeniden işkence ederlerse? «Düştüm» diyecekti. Öyle söz vermişti. İçindeki ses haykırdı. «Kime söz verdin? Seni bu hale sokanlara değil mi? Onlar kendilerini korumak için sana yalan söyletmek istiyorlar. Neden koruyacaksın onları? Sana işkence yaptıkları için mi? Nişanlını, arkadaşlarını duvarlarda sallandırdıkları için mi? Kaburgalarını, kolunu kırdıkları için mi? Sersemsin sen. Mankafasın...»

«İşkence yaptılar değil mi?»

Başıyla evetledi. Sesinin duyulmasından korkuyordu. Hiçbir yerini incitmiyordu o yumuşacık eller. Neredeyse soyundurulduğunu bile farketmiyordu. Haramiler soyundururken utanmıştı. Şimdi utanmıyordu. Odaya girdikleri zaman «Kolu kırık» diyen hemşirenin yüzü gittikçe asılıyor, sinirli sinirli mırıldanıyordu. Atletini çıkardıkları sırada patladı hemşire «Her yanı çürük her yanı kan içinde. Kaburgalar çökmüş. İğrenç adamlar, caniler... Ona döndü. Sen niye susuyorsun be» diye bağırdı. Ağlayacak gi-

biydi hemşire. «Sen niye susuyorsun. Söylesene işkence yaptıklarını. Korkuyor musun yoksa?»

Korktuğunu kendisine bile itiraf etmekten korkuyordu o. Şimdi o korkuya yeni bir utanç daha eklenmişti. Bir hemşireye korktuğunu nasıl söyleyebilirdi. İçindeki o isyancı ses «Nesi varmış bir hemşirenin. Kadın olduğu için utanıyorsun değil mi? Nişanlın da kadın değil miydi. Senden daha cesur davranmadı mı işkencede. Sen erkek oldun da ne oldu?»

Doktor parmak uçlarıyla göğsünü yokluyordu. Bir yandan da yanında duran kikirdek hemşireye birşeyler yazdırıyordu. Homurdanıyor, küfrediyor, onunla gözgöze geldiklerinde ise muzip muzip göz kırpıyordu. Acımıyordu doktor. Sevgiyle bakıyordu. «Adını soyadını söyler misin» Mırıldanarak söyledi. Hemşire acele acele yazdı. O sırada gördü doktor kolundaki iğne izlerini. «Kim yaptı bu iğneleri sana» diye sordu. «Bir doktor, belki de doktor değildi bilemiyorum. Ama ona hep doktor diyorlardı» «Tanımlayabilir misin?» Aklında kaldığı kadarıyla anlattı doktoru. Ayrı bir kağıda yazdı hemşire bu tanımlamayı. «Şimdi hiç konuşma» dedi doktor. «Çağırın şu adamları.»

Kapının arkasında bekleyen hastabakıcı dışarıdaki haramileri çağırdı. İkisinin de yüzleri allak bullaktı. Endişeli oldukları her hallerinden belliydi. Doktor, hemşirenin elindeki kağıdı alıp onlara uzattı. «Şunu imzalar mısınız?» dedi.

Haramiler tereddüt içinde birbirlerine baktılar. Tımsahlı harami «neden» diye sordu. «Bu da benim işim» dedi doktor. «Hastayı ben teslim

alıyorum siz de teslim ediyorsunuz. Kapının dışı sizin içi benim.»

Yine birbirlerine baktılar haramiler. Sonra ilk olarak timsahlı harami yaka numarasını isteksiz isteksiz yazdı kağıdın altına. Doktor «Lütfen açık adını yazar mısınız? diye uyardı. «Buna gerek var mı doktor» diye sordu timsahlı harami. «Var. Hem neden çekiniyorsunuz?»

Dalga geçer gibiydi sesinin tonu. «Çekinmenize gerek yok. Nasılsa düşmüş bu adam. Kendisi de öyle söylüyor.»

Öyle ya. Düşmüştü merdivenlerden. Hem onlar düşüşünü de görmemişlerdi. İçleri rahatlamıştı. Açık kimliklerini yazarak imzaladılar tutanağı. «Şimdi çıkabilirsiniz» dedi doktor. «Dedim ya kapının dışı sizin içi benim.»

İki harami süngüleri düşmüş bir şekilde çıktılar dışarı. Onlar çıkıp kapıyı arkalarından kapayınca iki hemşire birden bastılar kahkahayı. «Kaplan postunda fare bunlar» dedi kikirdek hemşire.

Kırık kolunu usulca tuttu doktor. «Evet delikanlı şimdi anlat bakalım» dedi. «Şimdi biz bizeyiz. Çekinmene gerek yok. Ben vermedikçe artık seni kolay kolay alamazlar buradan.»

Kalın, simsiyah kaşlarını iyice yukarı kaldırdı doktor. Biraz şiş gözkapaklarının altında cin gibi bir çift sevimli, sevgi dolu göz kıvrak kıvrak dolandı yuvalarında. Saçının dökülüğü onu daha sevimli daha babacan yapıyordu. Zayıf değildi ama aşırı şişman da değildi. Yumuşak, yumuşacık bir sesi vardı. Daha doğrusu onunla konuşurken, hemşirelere seslenirken sesi o yumuşak halini alıyordu. «O da doktor, bu da»

diye düşündü. Haramilere hizmet eden doktor geldi geçti gözlerinin önünden

«Bugün ayın kaçı.»

Bir ölüden çıkıyormuş gibi cılızdı sesi. Kikirdek hemşire tarihi söyledi hemen. İnanamadı. Bu kadar çok olduğunu sanmıyordu. Günlerdir hep aynı baskı ortamında yaşamış, gün güneş yüzü görmemişti. Hep birbirine benzeyen asık suratlarıyla dolanmıştı haramiler çevresinde. İlk defa gerçek bir insan sıcaklığıyla karşılaşıyordu.

«Altmış gün olmuş» diye mırıldandı. «Altmış gündür onların elindeyim» başka ne diyebilirdi? İşkencede herşeyi kabul ettim diyebilir miydi? «Tamam anlaşıldı» dedi doktor. «Yorma kendini. Daha sonra bol bol konuşuruz.» Hemşirelere döndü. «Hemen röntgene alın. Kolunun kaburgalarının, mide ve böbreklerinin röntgenini istiyorum. Akciğerleri de unutmayın.»

Üzerine ince bir örtü çekmişlerdi. Kikirdek hemşire örtüyü onun boğazına kadar çekerken «İyileşeceksin hiç merak etme» dedi. Hep gülüyordu. Bu kızın kimselere kızamayacağını sanıyordu ama yanıldığını çok çabuk anladı.

Röntgen odasına götürülürken haramilerden biri yanaşıp «Sedyeye kelepçelememiz gerek» deyince çılgına döndü kikirdek hemşire. «Manyak mısınız siz» diye bağırdı. Koridordaki herkes dönüp onlara baktı. Timsahlı harami geriledi. «Adamın adım atacak hali yok, kalkmış bir de kelepçelemeyi düşünüyorsunuz. İki yanında yürüdüğünüz yetmiyor mu?»

Timsahlı harami kötü kötü baktı kıza. Ah merkezde eline geçmeliydi ki... Şimdilik gündüz

insan gece kurtu oynuyordu. Dilinin ucuyla sadece «Mevzuat» diyebildi. Duymazlıktan geldi hemşireler. Hastabakıcı tekerlekli sedyeyi daha hızlı iteklemeye başladı.

Röntgen odasına girerken öteki hemşire «Siz burada bekleyin» dedi haramilere. «Bir başka dünyaya mı düşmüştü. Böyle yürekli, böyle iyi insanların olabileceğini belki de hiç düşünmemişti. İçindeki isyancı ses haramilere nanik yaparken O'na çıkışıyordu. «Bir sen miydin iyiyi güzeli savunan. Herşeyi tek başına mı yapacağını düşünüyordun.»

Tepeden tırnağa taradılar onu. Bir çocuk gibi özenle çevirdiler o yandan bu yana. Üzüntülerini belli etmemeye çalışıyorlardı ama yine de gördükleri her çürük «Öff...» demelerine neden oluyordu. O çürüklerin, yaraların nasıl olduğunu kafalarında şekillendiriyor yüzlerini buruşturuyorlardı.

Tekerlekli sedye yine ilk girdikleri odaya götürüldüğünde doktor bir başka doktorla konuşuyordu. Onları görünce konuşmalarını kestiler. Ufak tefek doktor sedyenin iki yanındaki haramilere sert sert baktı. Hemen anladı timsahlı harami. Ötekine işaret edip «Çıkalım» dedi. İçinden «Ah lan doktor, bir elime geçmelisin ki...» dedi mi, demedi mi pek belli değildi. Ama bakışları ile kavga ediyordu doktorla.

Nedense pansumana yönelmiyordu doktor. Oysa kolundaki yaranın temizlenmesi gerekiyordu. İçinden çürümüş gibiydi yara. Ama koluyla ilgilenen yoktu. İki doktor aralarında fısıldaşarak konuşmalarına devam ettiler. Onlara en yakın olan kikirdek hemşirenin o güleç yüzü

yavaş yavaş asıldı. Gözlerini hüzün kapladı. Acıyarak baktı ona. Köşede duran öteki hemşireye parmaklarını makas gibi oynatarak bir işaret yaptı. Hemşirenin gözleri onun kırık koluna dikildi. Derin derin içini çekti. O ise gözlerini tavana dikmiş bembeyaz badanayı seyrediyordu. İlaç kokuları genzine doluyor bilinen hastane kokusunun içinde derinlere doğru dalıyordu.

Bir hastabakıcı elinde röntgen filimleriyle girdi odaya. İki doktor filimleri uzun uzun incelediler. İkisi de sinir ve kızgınlıkla sallıyorlardı başlarını. Filimleri bırakıp kütük gibi şişmiş, mosmor kolu incelemeye başladılar. «Çaresiz öyle yapacağız» dedi genç olanı. «İyice çürümüş.»

Hiçbirşey umurunda değildi. Bu insanların canını yakmayacaklarından emindi. Güvenilir ellerde olmanın rahatlığı vardı içinde. Ağrılar bile daha az rahatsız ediyordu onu. Başında, saçlarının üzerinde dolanan bir elin varlığını duydu. Bu elden bir ana sıcaklığı yayılıyordu bedenine. Baş ucunda duran hemşire dalgın dalgın başını okşuyordu. Belki farkında bile değildi ne yaptığının. Ama birkaç gün önce bu sedyenin üzerinde can veren gencin saçlarını da böyle okşamıştı. O gün kapıdaki harami sayısı daha çoktu. Ve hepsinin ellerinde koca koca silahlar vardı. Delik deşik olmuştu gencin vücudu. Her yanından kan dereleri akıyordu. Doktor olmasa yeni gelen haramiler silahlarını orada boşaltacaklardı gencin üzerine. «İki arkadaşımızı öldürdü bu ibne» diyor kudurmuş gibi saldırıyorlardı.

Hep gülümsüyor gibi bakmıştı o genç. Ölmeden az önce sadece adını söylemişti hemşire-

nin kulağına. Bir de «Hoşçakalın, ikiye bir biz galibiz» demişti fısıldayarak. Bir geziye bir eğlenceye gider gibi yummuştu gözlerini. Ve hemşire ağlayarak okşamıştı onun saçlarını. Çok insan görmüştü ölen. Çok insanın can çekişmesine yakından tanık olmuştu. Ama vücudu koca koca mermilerle delik deşik olmuş o genç gibi rahat, gülerek ölenini görmemişti.

Bu gençte ona benziyordu. Bunun da saçları onunkiler gibi kumraldı. Ama bunun bakışlarında o gencin bakışlarındaki gülümseme, yiğitlik yok gibiydi. Birşeylerden ürkmüştü bu gözler. En ufak el hareketinde hemen pırpır ediyordu gözkapakları.

Korkuyu da iyi bilirdi hemşire. İnsanların ölümden nasıl korktuklarını çok iyi biliyordu. Doktora yalvaranları «Kulun kölen olurum» diyenleri, ağlayanları... Binlerce insan tanımıştı bu güne kadar. O ürkek bakışları nerede görse bilir «Korkuyor» derdi.

Başına dikilen doktor «Az sonra ameliyata alacağız seni» dedi. «İyileşinceye kadar da burada tutmaya çalışacağım. Ama tepelerden buyruk gelirse bir şey yapamam. Öyle bir durumda beni suçlama sakın. Olsa olsa itiraz edebilirim hepsi bu. Umarım böyle bir şey olmaz. Çabuk iyileşirsin. Gençsin. Ancak...»

Söylemeli miydi? Bunu duymak bilmek onun en doğal hakkıydı. Ne kadar gizleyebilirdi ki. «Ancak kolunu kurtarmak olanaklı değil. Kesmemiz gerekecek. Dirseğin az yukarısından. Yara kangren olmuş. Çürümüş hepten. Kesmezsek tüm vücudu, yaşamını tehlikeye atarız. Ne dersin?»

Öylece bakıyordu doktorun yüzüne. Anlamamış gibiydi. Öyle durup bel bel bakmanın ne anlamı vardı? Sakat kalmamak için ölmemek için kabul etmişti onca şeyi. Bunları mı söyleyecekti doktora. «Beni kandırdılar» mı diyecekti.

Bir an kendini kolsuz düşündü. Bomboş sarkan ceket kolunun koltuk altından iğnelenişini geçirdi gözlerinin önünden. Ve insanların acıyarak ona baktıklarını görür gibi oldu. Boynu büküldü. Gözlerine yığılmış olan yaşlar tekerlekli sedyenin üzerine akmaya başladı. İnce ipince bir ses «Ne diyeyim» diye fısıldadı «Siz nasıl uygun görüyorsanız...» Tamamlayamadı. Hıçkırıklar düğümledi boğazını. Dişleri dudaklarına gömüldü. Başını okşayan hemşirenin parmakları bir tutam saçı koparacakmış gibi çekti çekti...

***

Gün ışığı göz kapaklarını öperken uyandı. Ardına kadar açık perdelerin kapatmaktan üşendikleri demirlerle karelere bölünmüş tecrit penceresinden içeriye koşuyordu gün ışığı. Gözleri kamaştı. Yüzünü çevirdi. Üzerinde küçük bir gözetleme kapağı olan demir kapıyla karşılaştı. Odanın her yanında dolaştırdı gözlerini.

Görebildiği kadarıyla her yan tertemizdi. Bedeni bir beyazlık gölünün içinde yüzüyordu. Bütün bedeni mi? Ya kolu? Doktor «keseceğiz» demişti. Narkozun etkisiyle bayılıncaya kadar tepesindeki aynadan seyretmişti kendisini. Yüzü ne kadar çökmüş, sakalları nasıl da fırça gibi olmuştu.

Kolunu oynatmaya çalıştı. Sadece omuzbaşının altında bir parçanın acıyla sallandığını duydu. Baktı. Sargıbezleriyle sarılmış kısa bir parça sarkıyordu omuzundan aşağı. İçi bulandı. Gözlerine ateşler yürüdü.

Artık bir topu iki eliyle tutamayacak, ekmeği iki eliyle kesemeyecek, iki eli gerektiren hiçbir işi yapamayacaktı. Yolda çok sevdiği birine rastlasa onu sımsıkı kucaklayamayacaktı. İçinden bir şeyler boşaldı.

Göğsü boydan boya sımsıkı sarılmış sargıbezleriyle örtülmüştü. Önceki kadar da ağrımıyordu göğsü. Daha rahat nefes alıyor, her nefes alışında ciğerlerine batan o keskin bıçağı duymuyordu artık.

Demir kapının kilidi açıldı. Gelenlerin kim olduğunu anlamak için o yana döndü. Elinde enjektörle hemşire girdi içeri. Dün hep başucunda bekleyen hemşireydi bu. Onun peşinden koşarcasına soluk soluğa kikirdek hemşire de girdi. Sinirle birşeyler mırıldanıyordu. Önce gelen hemşire: «Yine cinlerin üstünde galiba» deyince kikirdek hemşire boşaldı. «Salaklar... Arayacaklarmış. O sarı çiyan yine... Efendim sen girebilirmişsin sadece. Aramadan sokmam diyor, başka bir şey demiyor. Ben de 'git ananı ara' dedim mosmor oldu gerzek. Geçtim geldim. Doktora söyleyeceğim vallahi...»

Azıcık soluklanınca, «Geçmiş olsun kardeş» dedi. Elini önlüğünün cebine soktu. Avucunun içindeki yüzüğü uzatırken «Bu senin elbisenin cebindeydi. İçinde senin adın yazılı. Birileri alır diye getirdim.» Sonra onun sağ elindeki yüzüğü gördü. «Ama senin yüzüğün parmağında...» de-

di hayretle. Sorduğuna pişman oldu. Sanki bilmiyor muydu bunu. İçinde erkeğin adının yazılı olduğu yüzüğün bir kızda olması gerektiğini bilmiyor muydu? Yüzüğü hafifçe onun avucunun içine bıraktı. Lafı değiştirip «Üzme canını kısa sürede iyileşirsin» dedi. «Eh yeter bunca gevezelik» diyerek araya girdi öteki hemşire. «Dur da işimizi yapalım, elbette iyileşecek».

Keşke hiç iyileşmese. Onca şeyden sonra nasıl bakacaktı insanların yüzüne. Nasıl çıkacaktı insan içine. «Kolunu ve bizi verdin, peki ne kazandın» demeyecekler miydi? Hiçbirşey demeseler bile içindeki o ses deli edecekti onu. Hep «korkak» diyor başka bir şey demiyordu.

Hep aşağılıyordu kendi kendini. Bu tavrı da sorunu derinlemesine düşünmesine engel oluyordu. Dönüp dönüp hep aynı noktaya geliyordu. Avucunda tuttuğu yüzük bir yanardağ ağzı gibi lav püskürtüyordu, yüzüne yüzüne bağırıyordu yüzük «Onları askıda bırakıp kaçtın» diyordu. Tıpkı şu hemşire gibi yaşam doluydu sevgilin. Belki de ölmüştü şimdiye...»

Vücudu titremeye başladı. Hemşire kolunu sıkıştırmış tam damara girecekken başladı titreme. İğne kaydı. İlacın bir kısmı fırladı dışarı. Kendine kızdı hemşire. Sonra suçu kikirdeğe yöneltti. «Vızılayıp durma başımda da şu iğneyi yapayım» İkinci dalışta iğne girdi damara. İlaç hızla yürüdü yayıldı damarlarında.

Kapı yine açıldı. Hep haramiler koşup gelecek onu kapıp götüreceklermiş gibi oluyordu kapı açılınca. Ürperiyordu. Ama haramiler değildi gelen. Bir hastabakıcı yemeğini getirmişti. «Ben yardım ederim» dedi hemşire. Hastabakıcıyla ki-

kirdek hemşire tekrar «geçmiş olsun» deyip çıktılar.

Ekmeği tek eliyle kesemedi. Ekmeği kesemeyince elini kaşığa da uzatamadı. Ağrıları dinmemişti ama hemşirenin yanında inlemeye utanıyordu. Masaya dirseğini koymadan yemek yiyemezdi eskiden. «Yaslanma masaya sofranın bereketi kaçar» diyen annesinin azarlamalarına bile aldırmazdı. Alabildiğine abanırdı masaya. Şimdi o dirseği yoktu. Annesinin ilenmeleri tutmuş gibiydi sanki. Ve bir çocuk gibi, bir çocuğa yedirir gibi yemek yediriyordu hemşire ona.

Kaşığı dolu dolu onun ağzına uzatırken «Ameliyattan sonra hep bir şey sayıkladın biliyor musun? Hep 'seni söylemedim'dedin. Kimdi o?» diye sordu hemşire.

Ağzındaki lokma zehir oldu. Yutulacak gibi değildi. Damaklarını oynatamıyordu. Öylece dondu kaldı.

Lokmasını yutuncaya kadar epeyce zaman geçti. Lokma boğazından aşağılara doğru kayarken gözlerinden yaşlar yanaklarına doğru süzüldü. Az önce kikirdek hemşirenin avucunun içine bıraktığı yüzüğü gösterdi. Hemşire üzgün üzgün «O nerede şimdi» diye sordu. «Ellerinde. Belki de öldü... Askıdaydı...»

Artık onu hiçbir şey durduramazdı. Yanındaki hemşireye de aldırmıyordu artık. Bağıra bağıra ağladı, ağladı. Kapıdaki nöbetçi iki üç defa baktı içeri. İlerideki harami seslere koşup geldi. Sırıtarak seyretti bir süre. Sonra sigarasını yakıp uzaklaştı. Nasılsa yatağa zincirliydi ayağından. Varsın zırlasındı istediği kadar.

Hemşire usulca kalktı yanından. Kapıyı

usulca çekti çıktı. Ağlaması iyiydi. Boşalır ferahlardı.

Gözyaşları yastıkta genişçe bir ıslaklık meydana getirinceye kadar ağladı. Hep erkekler ağlamaz diye diye büyütülmüş insanların utancı geldi bastı her yanını. Şimdi sadece ağlamaktan değil her şeyden utanıyordu.

İnsanlar işkence altında ezilirken o kaçmayı kendi canını kurtarmayı yeğlemişti. Canını kurtarmıştı da ne olmuştu? Az önce yanından ayrılan hemşirenin bile yüzüne bakamıyordu. Haramileri kovan doktordan da utanmıştı. Hepsi biliyor muydu çözüldüğünü. Hepsi biliyor muydu can derdine düşüp sevdiği kızı askıda bırakıp kaçtığını. Ona gösterdikleri yumuşak davranışın altında acıma mı vardı gerçekte?

Güneş gökyüzünde bir sülün gibi yükseliyordu. Pencereden süzülen ışık demeti geldi kesik kolunun üstüne kondu. Sol yanındaki boşluğu şimdi daha iyi görüyordu. Ama şimdi ağrıyan, sızlayan onu kahreden tek yeri beyniydi. Yaşadıklarını tek tek gözünün önünden geçiriyor, haramilerin karşısında nasıl küçüldüğünü daha iyi anlıyor utancı dağlar gibi büyüyor, büyüyordu.

Hemşire yeniden içeri girdiğinde onu gözleri bir noktaya çakılı bakar buldu. Dalmış gitmişti. O odada sadece bir kolu eksik bir beden vardı.

«Bir şeye ihtiyacın var mı?» İrkildi. Yine o ürkek bakışlar oturdu gözlerine. Suçüstü yakalanmış gibi oldu. Kekeledi. «Yok» dedi. «Bir şey istemiyorum.» Uzun uzun düşünmüşte öyle karar vermiş gibi «Bir su olsaydı» diye sürdür-

dü. Yanındaki küçük masanın üzerinde su dolu bir sürahi duruyordu oysa. Ama onunla dalga geçer gibi kesik kolundan yana koymuşlardı masayı. Hemşire uzandı, suyu doldurdu. Sonra içmesine yardım etti.

«İyisin değil mi?»

Gerçekten iyiydi. İçindeki ağu seli olmasaydı... Temiz bir yatağın içinde yatmak bile yetiyordu ona. Kimse gelip sorular sormuyor, kimse gelip ölümle tehdit etmiyordu. Güvenlikteydi... Gülümsemeye çalışarak «İyiyim» dedi. «Sadece kolum.» Devam edemedi. Kendisini acındırıyormuş gibi bir hisse kapıldı.

Öylesine candan gülümsedi ki hemşire bir çok ilacı birden içmiş gibi oldu. «Üzülme» diyerek gülümsemesini sürdürdü hemşire. «Kısa sürede alışırsın bak gör. Hem nasılsa sol kol. Kesilmeseydi yaşamında tehlikeye girebilirdi. Ömür boyu tekerlekli sandalyelerde oturanları düşün. Elbette sağlıklı olmak daha güzel ama olmuş bir kere. Biliyorsun protez yapılıyor. Belki yaptırabilirsin. Farkına bile varmazsın o zaman. İlk günlerde zor olur biraz ama insan nelere alışmıyor ki...»

Doğru. İnsan nelere alışmıyor ki. Şimdi işkence altında olanlar acıya da alışmışlardır. Onun için de daha büyük acılar verecek yöntemler araştırıyor haramiler. Onun bir kolu gitmiş, ya ölenler...

Küfretti içinden. Kendine koluna... Sonra hiçbir neden yokken «sağolun» dedi hemşireye. Güldü kız. «Okumak istersen gazete getirebilirim» dedi. «Can sıkıntısını giderir. Ama öyle iyi gazete bekleme. Hep abuk sabuk şeyler. Çoğu

arkadaş gazetesini evinde okuyor. Ne yapsınlar. Bir gazete yüzünden mimlenmek istemiyorlar. Sahi sen devrimcisin değil mi?»

Ne diyecekti. «Öyleydim»mi demeliydi. Şimdi değil miydi? Düşüncesini savunmasını becerememişti. Hakkı var mıydı «Öyleyim» demeye. Hemşire kendi sorusunu kendi yanıtlayarak kurtardı onu. «Lafa bak» dedi. «Elbette devrimcisin. Ötekilerden olsaydın böyle yaparlar mıydı. Ama neden ezdiriyorsunuz kendinizi. Yalan yanlış birşeyler söyleseniz...» Söylediğinin doğru olmadığını kavradı hemen. «Amaaan saçmalıyorum yine» dedi. «Neyse. Birşey istersen seslen kapıya. Biraz dinlen şimdi.»

Sigara. Aklına sigara geldi. Tam kapıdan çıkacakken döndü. Cebindeki paketi çıkardı, yastığın altına soktu. Bir de kibrit. «Çok içme» dedi bir anne şevkatiyle.

Bir bilse, ah bir bilse yine öyle sevgiyle bakar mıydı hemşire. Kızmaz mıydı, tükürmez miydi suratına.

Her yanını ter bastı. Yüzünü pencereden yana döndü. Dışarıda görünen ağaçların kışa bile meydan okuyan yeşil iğne yaprakları gözünün içine batar gibi içerilere uzanıyordu. Herşey direniyordu kendi gücünce. Ya o...

Dün sadece ölümü düşünüyordu. Şimdiyse aklında iki şey vardı. Utanç ve nişanlısı. Ama yarım yamalak. Birden farketti hiçbirşeyi bütünüyle düşünemediğini. Hiçbirşeyin üzerinde uzunboylu duramıyor ayrıntılara inemiyordu. Oradan oraya atlıyordu hep. Ve sonuçta gelip utanca takılıyordu.

Bu odadan hiç çıkarmasalar hep bu odada yaşasa. Kimseyi görmese kimseyle konuşmasa.

⁂

Doktor karşı çıkmasaydı daha haftası dolmadan götüreceklerdi. «Sorumluluğu üstleniyorsanız atın şuraya imzanızı alın götürün» demişti doktor. Yanaşmamışlardı buna. Sadece hergün gelmiş görünmüştü timsahlı harami. Bir defasında iyice yatağa yaklaşıp «Söylediklerini reddersen işkence mişkence dersen ertesi gün soluğu yanımızda alırsın ona göre» demişti. Ama bu ses artık eskiden olduğu kadar korkutamamıştı onu.

Bir aydır hastanedeydi. Herşeyi enine boyuna düşünmüş, kendi kendini az da olsa yargılamıştı. Ama hep kendi kefesi ağır basıyordu bu yargılamada. «Ölse miydim» diyordu. Ölmemek için yaptıklarının doğruluğuna inanmıyordu ama yine de iş gelip oraya dayanınca kaçış yolları buluyordu. «Daha az şey söyleyebilirdim» diyordu. Ne bileceklerdi neyi ne kadar bildiğini. Hiçbirşey söylememenin daha doğru olduğunu söyleyemiyordu kendi kendine. Hep en iyi olanı seçmesi gerekirken kötünün iyisini yeğliyordu.

O sabah erkenden geldi hemşire. «Bu gün gidiyorsun» dedi. «Sana işkence yapıldığını, orada gördüklerini anlatmalısın. Doktor bey raporunu buna göre hazırladı zaten. Al, bu da raporun numarası. Belki lazım olur?» Küçücük bir kağıdı uzattı ona. Hep yardım etmişti bu kız. Yaşamı yeniden sevmesine kendine az da olsa

güven duyabilmesine yardım etmişti. İnsanca sıcacık bir sevgiyle bakmıştı hep.

Öğlene doğru açıldı demir kapı. İki harami yaklaştı yanına. «Gidiyoruz» dediler sadece. İlk defa görüyordu bu haramileri.

Gelenlerden biri kelepçeyi çıkardı. Kelepçe vurulacak iki kol yoktu onda. İlk defa güldü onların gözlerinin içine baka baka. Harami umursamadı. Tek kolunu uzatmasını istedi. Kelepçenin bir ucunu taktı bu tek bileğe. Öteki ucunu da kendi bileğine geçirdi. Ağır ağır yürüyerek çıktılar koridora.

Kikirdek hemşire koridorun başında gördü onları. Gülerek yaklaştı. «Gidiyor musun» diye sordu. «Misafirlik bitti demek. Kendine iyi bak ha.» Bir aydır onu hergün görmeye alışmışlardı. Haramileri kızdırmak, deliye çevirmek için hiç işi olmasa bile hergün bir kere girmişti onun yanına kikirdek hemşire.

Kapının önündeki kalabalığın meraklı bakışları arasında bindikleri araba haramilerin inine doğru gitmiyordu. Başka bir yola yönelmişlerdi. Haramiler hiç konuşmuyorlardı. Ve O da artık korkmuyordu. Garip ama hiçbir korku duymuyordu. Sanki ne olursa olsuna bırakmıştı kendini. Koltuğa daha rahat daha güvenli oturmuştu. Pencereden dışarıya bakıyor hiçbirşeyi kaçırmamaya herşeyi görmeye çalışıyordu.

Bir ara yanındaki haramiye «Nereye gidiyoruz» diye sordu. Kısacık bir yanıt geldi sorusuna. «Savcıya».

⁂

Saatlerdir hep aynı soruları soruyordu savcı. Ve o da aynı şeyleri tekrarlıyordu.

«Evet, işkence gördüm. Raporum da var.»

«Ama bir başka rapor düştüğünü belirtiyor.» «Öyle dediler. İşkenceye yardım eden doktor öyle yazmıştır. Hastane raporu herşeyi daha iyi açıklamıyor mu?»

«Bu ifade senin mi?»

«Orada neler yazılı olduğunu bilmiyorum. Zorla imzalatıldı. Kolum kırıkken askıya aldılar. İmzalamasam daha kötü olacağını düşünüp imzaladım.» «Sen hiçbir şey söylemedin mi yani?»

Alayla sormuştu savcı. Bir gün bu soruyu eninde sonunda duyacağını biliyordu. İlk soran savcı oldu, ama ona arkadaşları soruyormuş gibi geldi. Kıpkırmızı oldu. Kafasını önüne eğdi. «Söyledim birşeyler» dedi. «Ama ne söylediğimi anımsamıyorum. Çünkü her yanım ağrı sızı içindeydi. Bir an önce hastaneye götürülmek istiyordum.»

«Lafı hep oraya getirme. Bu isimleri sen mi söyledin?»

«Bilmiyorum.» «Peki tanımıyor musun bu insanları.» «Tanımıyorum.» «Ne yani, nişanlını da mı tanımıyorsun», «Nişanlı değilim.»

Koltuğa yayılmış olan savcı onun parmaklarına baktı. Yüzük yoktu. Kikirdek hemşire nişanlısının yüzüğünü getirdiği gün ikisini bir iple bağlamış kolye gibi boynuna asmıştı. Hep saklamaya da kararlıydı.

«Bu ifadeleri red mi ediyorsun yani?»

«Tümüyle.»

Adam uzandı, telefonun almacını kaldırdı, bir numarayı çevirdi azıcık bekledikten sonra «Efendim ifadesini reddediyor» dedi. «Hepsi böy-

le bunların. İşkence yapıldığını söylüyor. İsterseniz yollayayım yeniden.»

Korkmuyordu. Haramilerin inine yeniden yollanmak korkutmuyordu onu. Kendisi de şaşırmıştı. Adam telefonun almacını bir süre kulağında tuttuktan sonra «Siz bilirsiniz efendim» diyerek yerine koydu. Belki de blöf yapmıştı. Haramilerin deyimiyle «Zarf atmıştı» Ama korkutamamıştı işte.

«Yaz kızım» dedi daktilonun başında çıt çıkarmadan ojeleriyle uğraşan kıza. Ardı ardına sıraladığı sorulara aldığı yanıtları kısa kısa yazdırdı. Bazen araya girip onu yanıltmaya çalışıyordu. Hiçte becerikli sayılmazdı doğrusu. Klişeleşmiş sorularına aldığı yanıtlar hep aynı oldu. «Reddediyorum!»

En sonunda «Davacıyım» dedi. «İşkence edenleri, sakat kalmama neden olanları tanıyorum. Onların cezalandırılmasını istiyorum.»

Yazmadılar. İki yanında duran haramilerin küfür dolu bakışları arasında çıkarıldı mahkemeye. Aynı şeyleri mahkemede de tekrarladı. «Bunları sonra yargılaman sırasında söylersin» dedi sert bakışlı hakim.

Akşama doğruydu, tutuklandı....

dördüncü bölüm

Tutuklu arabasının tahta oturağının arkasındaki demire tek bileğinden kelepçelediler onu. İki süngü oturdu iki yanına. Canı öylesine sigara istiyordu ki dayanamadı. «Sigaranız var mı» diye sordu. Süngülere.

Esmer, her halinden köylü olduğu belli olanı kestirmeden «Yasak» dedi. Ve yine tel örgülü küçük pencereden arabanın altından akarak çıkan yola bakmaya devam etti.

İçinden küfretti yine kendine. «İçmesen ölecek miydin sanki. Yasak demekten zevk alıyorlar anlamıyormusun bunu. Senin birşeyler istemen, onu reddetmek hoşlarına gidiyor.»

Dışarıya baktı. Yolun iki yanındaki kaldırımlarda acele acele yürüyordu insanlar. Akşamın telaşı sarmıştı hepsini. Evlerine gitmek için acele ediyorlardı. Kaldırımın tam kenarında yürüyen bir genç kızla bir delikanlı sarmaşdolaş durup seyrettiler arabayı. Kendisi ne zaman bu kalabalığın arasına katılabilecekti yeniden. Götürüldüğü yerde onu neler bekliyordu. Yol akıp giderken o artık sadece bakıyordu. Ama ancak kendi içindeki duygularını anlayabiliyordu.

Nişanlısı ne olmuştu acaba. Şimdi neredey-

di. Yaşıyor muydu? Kapkara bir hüzün oturdu içine. O sırada araba bir bahçeden içeri girdi. Herşeyi unuttu. Onu içeride nelerin beklediği düşüncesi daha ağır bastı. Çok sürmeden koca demir kapının önünde buldu kendini.

Üstünü aradılar. Simsiyah, gür bıyıklı bir gardiyan şapkasını yan basarak «Çıkar elbiselerini» diye emretti. Neden çıkarması gerektiğini bile bilmiyordu. Tek koluyla soyunmaya çalıştı. Yardım ettiler. Sargıların açılmasına özen gösteriyorlardı. Örselemeden soyundurdular. Bu ince davranışa kendisinin gönüllü soyunmasının neden olduğunu çok sonraları öğrenebilecekti.

Bir don bir atlet kalınca mavi, ince kumaştan yapılmış bir elbise uzattılar ona. «Giyin» Yine itirazsız giyindi. Elbiseyi giyinirken tuhaf, anlayamadığı bir duyguya gömüldü. Sanki elbisenin içinde küçülüyor, yok oluyordu. Kendini damgalanmış bir eşyaya benzetiyordu nedense.

Bir sandalye gösterdiler az ötede. «Otur». Oturdu. Kendisine giydirilmiş olan elbiselerden giyinmiş bir berber makinayı uzattı kafasına. Kıllar üstüne dökülmesin diye bir bez bile bağlamamışlardı boynuna. Saçlar tutam tutam döküldü dizlerine. «Amma kirliymişsin ha» dedi berber. Belki de makinasının kirlenmesine sinirlenmişti. Geri kalan saçları çeke çeke kesti makina. Kafasının çıplaklaştığını hissetti. Üşüdü. Aynı makinayla kesti berber onun sakallarını.

«Kalk gel peşimden.»

Anahtarı sallaya sallaya yürüyordu gardiyan. Merdivenleri indiler. Sonra bir kat daha. Burnuna dolan rutubetli hava yerin altında olduklarını söylüyordu ona. Sarı, sapsarı zayıf bir

ışık daracık koridoru aydınlatmaya çalışıyordu. Koridorun sonuna doğru yaklaşırken gördü hücreleri.

Bir don bir atlet kalıyordu hücrelerde insanlar. Neden böyle çıplaktılar. Elbiseleri yok muydu? Hepsi demir parmaklıklara yapışmış onu seyrediyorlardı. İnadına yavaş yürüyordu gardiyan. Göstere göstere.

Son hücrenin kapısını itekledi gardiyan. «Gir» dedi. Girdi. Kapıyı çekti «Bıyık». Hemen koymuştu bu adı adama. «Bıyık» Adamın yüzü hep bıyıkmış gibi gelmişti ona. Bir bıyık yığınıydı karşısında duran adam.

Kapı kilitlendi. Gerine gerine yürüdü bıyık. Ortadaki hücrelerden birinden gür bir ses «Yürrü» diye bağırdı. Sesini çıkarmadı Bıyık. Ama adımları bozuldu. Omuzları düştü aşağı. Gerinmesi yok oldu.

O'nun konulduğu hücrenin yanındaki hücreden «Geçmiş olsun» dedi biri. «Mapushaneye hoşgeldin denilmez ama biz yine de hoşgeldin diyelim. Ne iş?»

Neşeli sevecen bir sesti bu. O hücrenin önünden geçerken yüzünü görememişti. Sırtı dönük yürüyordu dibe doğru. Voltalıyordu.

Demirlere iyice yanaşarak «Siyasi» diye yanıtladı soruyu. O zaman hepsi, her hücre tek tek «Hoşgeldin»i sıraladı. Yan hücredeki «Biz o mavişleri giymiyoruz biliyor musun?» diye seslendi Don atlet gezmelerinin nedeni buydu demek. Ama neden giymediklerini anlayamamıştı. «Neden» diye sordu. «Bizi aşağılamak, kürek mahkumlarına döndürmek, onurumuzu kırmak için giydirmeye çalışıyorlar da ondan.»

Başından kaynar sular aktı. Sonraki günlerde «Kapı altı» olduğunu öğreneceği yerde elbiseyi giyerken içine düştüğü o utanç alçalma duygusunu şimdi daha iyi anlıyordu. Hemen soyundu. «Ne yapayım bunları» diye sordu yandakine. «At gitsin dışarı.»

Demirlerin arasından koridora attı mavileri. Uzaktan koştu geldi bıyık. Gitmemiş, dinlemeye yatmıştı merdiven başında. «Ne oluyor lan» diye bağırdı. «Neden çıkardın elbiselerini.»

«Giymiyorum.»

Hayret. Sesi hiç titremiyordu. Güvenli ve direşkendi. Dayak yemekten korkmuyordu artık. «Ne demek giymiyorum. Kafanı çeldiler değil mi?» «Kimsenin birşeyi çeldiği yok. Giymiyorum o kadar». Geriye doğru bir iki adım attı bıyık. Kendini güvenliğe aldı. «Sen görürsün» diye bağırdı.

Geriye çark etti bıyık. O sırada yan hücrelerden bağırışmalar başladı. «Neyi görecekmiş. Biz buradan hiç çıkmayacak mıyız sanıyorsun. O zaman kim neyi görür anlarız. YÜRRÜ...»

Anlaşmış gibi hep bir ağızdan söylemişlerdi bu sözü. Bir gülle gibi patladı koridorda. «YÜRRÜ». İlk defa ağız dolusu güldü. Yatak yerine kullanılan taş yükseltinin ucuna oturup kapıya doğru bağırdı. «Yürrü». Tek başına sessizliğin ortalarına yayılan bu ses hepsini güldürdü. Baştaki hücrelerden biri bir şarkıya başladı.

Öylesine hüzünlü söylüyordu ki ağlayacak gibi oldu. Ses dikleniyor, seviyor, seviliyor, acıya, özleme batıp çıkıyor ama hep delikanlı kalıyordu.

«Bir sefil çemberde canım sarılı kaldık.
Eller kelepçeye canım vurulu kaldık.»

Yan hücredeki genç nelere uyup nelere uymadıklarını anlatıyordu alçak sesle. Kimsenin yargısıyla hareket etmek niyetinde değildi. Ama sayılan şeylerin hepsi de savunulması gereken şeylerdi. Ve o yeniden dirilmek, yeniden toprağa güvenle basmak istiyordu.

Elden ele hücreden hücreye geçen yiyecekler ulaştı ona. «Bir ihtiyacın olursa hemen söyle.»

Daha birbirlerinin adını bile bilmiyorlardı. Ama yıllardır tanışıyorlarmış gibi candandı sesleri. Yeniden onların içinde olabilmek ne güzeldi.

*
**

Onbeş gün sonra hücreden alınıp büyücek bir koğuşa yanyana konulunca da ilk günkü gibi hatta daha da sıcak, daha candan davrandılar ona. Birşeylere karşı ortak bir direnişin gücü vardı hepsinde. O onbeş günde hergün biraz daha güç kazanmış, hergün biraz daha dirilmişti.

İlk defa koğuşta farkettiler onun bir kolunun olmadığını. Hücrelerde söylememiş, haksız bir övünme saymıştı. Harami inindeki tavrı aklına geldikçe kendine verip veriştiriyordu.

Koğuşa gelişinin üçüncü günüydü.

Sabah kahvaltısını yapmış, havalandırma bahçesine çıkmaları yasaklandığından koğuşun içinde kısa voltalar atıyorlardı küçük gruplar halinde. Koğuşun demir kapısı bir hırsızın açması gibi sessizce açıldı. İçeriye iteklenen genç in arkasından yine aynı sessizlikle kapandı.

İçeriye giren genci görür görmez dondu. Bir tek adım daha atamadı. Ne ileri ne geri. Kafası sargılar içindeydi gencin. Kolu boynundan askıya alınmıştı. Yürürken aksıyordu. Yine de tanıdı onu. Haramilerin elinde, o yatakta yatarken başında nişanlısıyla birlikte dikilen gençti bu. Gözlerinde güvenli bir ışık vardı yine. Askıya alındıkları günkü kadar dikti. Çevresini saranlardan onu tanıyanlar sevinçle, gururla kucaklıyor öpüyorlardı onu.

Koğuşun ortasında öylece dikilip kalmıştı. Yüzünü allar bastı, atleti ter içinde kaldı. Başı dönmeye kulakları uğuldamaya başladı. Gizlenecek bir yer arıyormuş gibi baktı etrafına. Avcının önünde çaresiz kalmış bir tavşan gibi gözlerini kırpıştırıyordu. Nefes almayı unutmuş gibiydi. Kalabalık ona doğru geliyordu. Önlerinde o genç vardı. Geri geri gitmek istedi, gidemedi. Birden onu yanında buldu.

«Merhaba» dedi genç adam. «Geçmiş olsun.»

Yüzüne tükürmesini, bağırıp çağırmasını, horlamasını bekliyordu. Ama sıcak, dost bir el uzandı bu ürkekliğin içine doğru. Öpüşürlerken «Bol bol konuşuruz nasılsa» dedi kulağına genç adam.

Bir tehdit değildi bu. Bir uyarı da değildi. Onu sakinleştirmeye çalışan kısa ama sıcakça söylenmiş bir sözdü.

Gözlerine bakamıyordu onun. Titreyen utanç dolu bir sesle «Geçmiş olsun» dedi. O arada onu bırakmış başkalarıyla kucaklaşıyordu genç adam. Belki de onun «Geçmiş olsun» dediğini duymadı bile. Genç adam koğuşun sonlarına doğru ilerledi. Kalabalıkta onunla birlikte aktı. Onu orta

yerde tek başına bırakıp koğuşun sonunda toplandılar. Yanlarına gitmek onlara karışmak istiyordu ama gidemiyordu. Birden soyutlanmıştı hepsinden.

Yavaş yavaş ranzasına doğru yürüdü. Saklanmak, uzaklaşmak kimsenin gözüne görünmemek istiyordu. Herkes kendisine bakıyormuş gibiydi. Dönüp bakamadı. Sesler yavaşladı. Şimdi sadece bir kişi konuşuyordu. Genç adam alçak sesle birşeyler anlatıyordu. Fısıldaşıyorlar sandı. Herkese anlatacak mıydı. Belki de anlatıyordu.

Boylu boyunca uzandı yatağa. Yüzünü yastığa gömdü. Devekuşu gibi saklıyordu başını.

«Hey. Tek kollu canavar. Çay içmiyor musun? Neden inzivaya çekildin öyle.»

Yanlarına çağırıyorlar. Ama neden böyle «Canavar» diyorlar? Aşağılamak için mi? Dalga mı geçiyorlar yoksa.

Değildi, hiçbiri değildi. Hep sormazlar mıydı birbirlerine «Günaydın. Nasılsın» diye. Yanıt ne olurdu «Canavar gibiyim». Şimdi neden alınıyordu öyleyse?

Doğruldu. Yataktan inmesine zaman kalmadı. Genç adam ona doğru geliyordu. Ayakta karşıladı onu. «Buyur» dedi. Ranzasını gösterdi oturması için.

«Kolunu kucaklaşırken farkettim» dedi genç adam. «Geçmiş olsun. Benimkine aldırma. Çabuk geçer dedi doktor. Biliyorum üzülme demenin bir yararı yok. Ama üzülmenin de bir yararı yok değil mi? Buna da alışırız nasılsa.»

Kendinden biri saymıştı onu. «Alışırız» demişti. Onu dışlamaması, hoşuna gitti. Neredey-

se genç adamı gördüğünden beri sormaya can attığı soruyu soracaktı. «O nerede, nasıl?» Soramadı.

Karşılıklı oturdular ranzaya. Çaylarını getirip bıraktı biri. Genç adam çayları getirene «Biraz yalnız konuşmak istiyoruz olur mu» dedi. Anında boşaldı çevreleri.

Bir sigara yaktı genç adam. Yaktığı sigarayı ona uzatıp bir başkasını koydu dudağına. Bir süre konuşmadan içtiler sigaralarını. «E...» dedi genç adam. O başlasın istiyordu besbelli. Ama onda konuşacak hal yoktu. Askıdaki halleri gelmiş gözlerinin önüne oturmuş ona bakıyordu. Yine genç adam konuştu. »Herkes biliyor mu?» Neyi sorduğu açıktı. «Bilmiyorum» «Konuşmadınız mı?» «Konuşmadık.» «Ne dersin bizimkileri toplayıp konuşalım mı.»

Bir gün bunun olacağını biliyordu. Hep beklemişti bu anı. Ama kendisi gidip doğrudan söylememişti. Sorsunlar istiyordu. Kimse de gelip bir şey sormamıştı. Belki de biliyorlardı. Tez duyulur bu haberler. İnsan taşların demirlerin arasında da olsa öğrenmek istediğini çabuk öğrenir. Belki de onun kendini iyice toparlamasını, konuyu kendiliğinden açmasını beklemişlerdi.

«Çayımızı içelim çağıralım.»

Genç adamın yüzüne bakmadan konuşuyordu. «Gelir gelmez başıma bela oldu demiyorsun ya. Bence herşeyi açık açık konuşmakta yarar var.» «Haklısın», «Bunun bir yargılama olmadığını biliyorsun. Çünkü dürüst bir insan kendini daha iyi yargılar. Sen de epeyce düşünecek zaman buldun. Bir karara varmışsındır mutlaka.» «Doğru».

Hep kısa hep kesik konuşuyordu. Kafasında hep o soru vardı. Kafasında dolanıyor ama sese dönüşmüyordu. «O ne oldu» diyemiyordu. Genç adam da anlatmıyordu bir türlü.

«Buraya mı gelsin arkadaşlar?» En iyisi buydu. Bir an önce ne olacaktıysa olsundu. «Gelsinler.»

Çayı getiren bardakları almaya geldiği zaman söyledi genç adam. Az sonra tek tek gelip yanlarına karşılarına oturdular. Çıt çıkmıyordu.

«Arkadaşlar» diyerek başladı genç adam. «Hepimiz şu veya bu şekilde geldik buraya. Elbette konuşulacak şeyler var. Acelen ne diyebilir bazıları. Daha geleli bir saat bile olmadı, bu keskinliğin anlamı ne diyenler de olabilir. Bence konuşulması gereken şeyler vaktinde konuşulmalı. Her yeni gelene de uygulanmalı bu. Ben yeni geldim. Size söyleyeceklerim olmalı değil mi? Onun için önce ben başlamak istiyorum.»

Böylesi daha iyiydi. Çünkü kimse konuşmaya ilk başlayan olmak istemiyordu. Herkes kendi kendini yargılamaya başlamıştı bile. Genç adam üçüncü sigarasını da yaktı. Ağır ağır konuşmaya başladı.

«Son kararı verecek olanlar elbette bizler değiliz. Hepimizin hakkında son kararı neresinin vereceğini iyi biliyoruz. Ancak burada birbirimize ne derecede güvenebileceğimizi de bilmek zorundayız.»

Durdu. Bir bulut geldi dolandı yüzünde gözlerinde. İyice hafiflemiş bir sesle «Hepimiz kötü şeyler yaşadık» dedi. «Kimimiz girdiğimiz gibi, kimimiz fire vererek çıktık haremi inlerinden. Elbette firelerin bir çok nedeni var. Bunlar

geçti. Asıl şimdiden sonra ne yapacağımız, nasıl davranacağımız önemli. Ama harami inlerinde nasıl davrandığımızı bilmeden gelecek için birşeyler söyleyemeyiz. Ben kendi adıma orada bizlere yakışır bir davranış gösterdiğimi sanıyorum. Bu arkadaş tanıktır buna.»

Parmağıyla onu gösterdi. Parmak bir kılıç oldu deldi gözlerini. Kanı içine akıttı. Konuşmak, herşeyi bir an önce anlatmak için dayanılmaz bir isteğe sürüklendi.

«Ben» dedi epeyce duraladı. «Ben herşeye tanığım. Onun direnmesine olduğu kadar kendi çözülmeme de tanığım.» Gözler hep ona çevrildi.

«Dürüst olmalıyım. Birçok şeyi kabul ettim. Bana dayatılan ifadeyi de imzaladım. Savcıda bütün bunları reddetmiş olmam gerçeği değiştirmez. Ben çözüldüm. Direnmem gerektiğini bildiğim halde ölüm korkusuna yenik düştüm. Bir türlü uzaklaştıramadım o korkuyu yanımdan. Bunun asıl nedeni sorunu yeterince kavrayamamış olmamda yatıyor sanıyorum. Cesur davranamadım. Bu doğru. Ama bir hain olup onların saflarına da geçmedim. Şimdi de korktuğum için bunları söylemiyorum. Utanıyorum. Onurumu koruyamamış olmak bana yeterince acı veriyor. Arkadaşın yerinde olmak isterdim olamadım. Şimdi yeniden başlamaya, hazırım her şeye. Elbette eskisi gibi güvenmeyecek insanlar bana. Bunda haklılar da. Zamanla bunun da aşılacağına inanıyorum.»

Sustu. Yutkunmaya çalıştı. Ağzının içinde bir damla tükürük kalmamıştı. Kupkuruydu ağzı. Elleri titriyor, titremeyi gizleyemiyor, herkes görüyordu. Avuçiçleri ter içindeydi. Ve alnın-

daki terler yanaklarına doğru süzülüyor sarı ışıkta parlıyorlardı.

«Bana yeniden kendimi bulmam, gerçeğe ulaşmam için yardım edecek her arkadaşa minnettarlık duyacağım.»

Derin suskunluğu genç adam böldü. «Minnettarlığa gerek yok.» dedi. «Hepimiz birbirimize yardım edeceğiz. Bu bizim görevimiz. Ayrıca dürüst davrandığın için de seni kutlamalıyız.»

Sıradan herkes anlatıyordu. Çoğu şu ya da bu şekilde birşeyler söylemiş birşeyleri kabullenmiş yenilginin acısını tatmıştı. Hiçbir şeyi kabul etmeyen sadece iki kişi vardı aralarında. Ve onlar haklı olarak bir saygı toplamışlardı. Herkes onların gözlerinin içine bakıyordu. Genç adam bu saygı sağanağından sıkıldı. «Amma misafirseverinişsiniz ha. Hani çay. Bir bardakla adam mı kandırıyorsunuz» diyerek, ortalığı canlandırdı.

Konuşmaları bitmişti. Herkes ikişerli üçerli gruplarla voltalamaya başladı. O inmedi yatağından. Alçak sesle konuşan herkesin kendisinden sözettiğini sanıyordu hala. Oysa herkes kendi kendisini yargılıyordu.

Yavaş yavaş girdi yaşama yeniden. Hep onunla gezmeyi yeğliyordu genç adam. Anlatıyor, soruyor tartışıyorlardı. Hergün biraz daha güvenli bakıyordu geleceğe. Artık her fısıltılı konuşmanın kendisiyle ilgili olabileceğini düşünmüyordu. Birdenbire herşeyin eski haline dönemeyeceğini biliyordu. Bu acı, bu ağrı bir diş ağrısı değildi ki çürük dişi çekip atınca bitsin. Kolunun ağrıları geçmişti işte. Kolu kesilmiş sancılar son bulmuştu. Kolunun yokluğuna da

alışıyordu yavaş yavaş. Ama utanca alışamıyor, yüzsüz olamıyordu. Gülüyor, konuşuyor fakat içini yiyip tüketen o duyguyu yok edemiyordu.

Tek tip elbise giymediklerinden hep pijama ile dolaşıyorlardı. Vücutları giderek eski sağlığına kavuşuyordu tüm yoksunluklara karşın. Mektupların verildiği ender günlerden biriydi.

«Gel bak sana ne diyeceğim» diye çağırdı genç adam.

Elinde bir mektup tutuyordu. Mektubu sallaya sallaya çağırıyordu onu. Gitti.

«Seni soruyor.»

Anlayamadı kimin sorduğunu. Zarfı uzattı genç adam. Almadı. Yazıya baktı. Nişanlısının, daha doğrusu eski nişanlısının yazısıydı bu. Ne yapacağını şaşırdı. Sanki onunla yüzyüze gelmişti. Heyecandan tıkandı. Pencerenin dibine çöktü. Hemen sigaraya sarıldı. Tek koluyla kibrit yakmakta epeyce ustalaşmıştı. Soluk, sapsarı bir sesle «Ne diyor» diye sordu.

«Nasıl olduğunu soruyor. Bir de selamı var. İlk defa yazıyor bana. Çıkanlardan öğrenmiş burada olduğumuzu. Sen hiç sormadın onu. Ben de canın sıkılır diye hiç söz etmedim. Sonuna kadar hep aynı tavrını korudu. Deli etti haramileri. Sorgudan sonra savcılıktan hemen bıraktılar. Herşeyi, çektirdikleri herşeyi anlattı. Ayrılırken pek konuşmadık. Dışarıda şimdi lafın kısası. Senin kolunun kesildiğini de duymuş. Geçmiş olsun diyor. Sana çok kızgındı. Ama yine de seviyordu seni. Askıda olduğumuz gün sen gidince sana, kendisine nasıl küfürler etti bilemezsin. Sonra da bir güzelce ağladı.

Yine ezilmeye başladı. Yine iç içe geçti or-

ganları. Bir böcek gibi kabuğunun içine çekilmeye başladı yine. «Kalk» dedi genç adam. «Kalk voltalayalım. Yine dalıyorsun. Tamam geçti bunlar. Olmasaydı daha iyi olurdu ama oldu işte. Kendini yemekle aşamazsın bunu. Güçlü olmak zorundasın.»

Pencerenin önünde durup gökyüzüne baktı. Gökte beyaz bembeyaz bulutlar elimsende oynuyorlardı. Biri hızla geliyor ötekine dokunuyor sonra parça parça ayrılıyorlardı birbirlerinden. «Ona yazacak mısın» «Yazarım tabi» «Benden söz etme olur mu» «Neden» «Boşver. Unutsun daha iyi» Yanıt vermedi genç adam.

Aylardır kimseye yazmamış, kimseden de mektup almamıştı. Mektup günleri içini bir sıkıntı basmıyor değildi. Herkes mektubunu alıp bir köşeye çekilince daha iyi duyuyordu bu sıkıntıyı. Ama ne yazacaktı. Çözüldüğünü mü?

İki haftadır herkesin dilinde bir açıkgörüş sözü dolanıyordu. Olacak mı olmayacak mı kimse bilmiyordu. Ama yine de içten içe hazırlıyorlardı kendilerini. Mektuplar yazıyor yakınlarını uyarıyorlardı.

O kimseyi beklemiyordu. Kimseyi çağırmaya da niyetli değildi. Yakınlarının karşısına böyle yıkılmış olarak çıkmak istemiyordu. «Hele zaman geçsin» diyordu hep. Görüş yasağı olduğundan o güne kadar kimse gelmemişti zaten. O haber vermedikçe açıkgörüş olacağını da bilemezlerdi zaten.

İçi burkuluyor, ağlayacak gibi oluyordu ama yine de onları görecek kadar kendini toparlayamadığını biliyordu. Hep kaçıyordu açıkgörüşten

söz edenlerden. Kaçıyor, gününü yatağının üzerinde kitap okuyarak geçiriyordu.

«Bıyık»ın kapıya gelip «Herkes telini çeksin. Size de açıkgörüş var» dediği güne kadar kıvrandı durdu. Hiçbiri sevmezdi bıyık'ı. Ama açıkgörüş müjdesini verince neredeyse öpeceklerdi onu. Birkaç yıldır yakınlarını görmeyenler vardı aralarında.

«Sen kimseyi çağırmıyor musun?»

Koğuştakilerin «Baba» dedikleri adamdı bu. «Çağır be. Bir sen kalacaksın burada. Gelsinler görüş. Sandığın kadar zor olmuyor inan. İnsan birçok şeye katlanabiliyor ama özlem bambaşka bir şey. Gel yazalım telini.»

Herkesin neşesiydi baba. Kimi düşünürken görse orada biter onu kahkahalara boğmadan da ayrılmazdı oradan. Söz gelip çözülmeye dayanınca «Tamam baba. Bir bok yedik. Ama onu hep içimizde tutarsak kokusundan kurtulamayız ki. O dünkü bizim suçumuzdu. Bugünkü biz onun hakkından gelecek, yarınki biz ise o boku bir daha yemeyecek» der çekerdi kollarından.

«Çağırmayacağım baba» dedi. «İleride mahkemeye çağırırım gelsin görsünler.»

Şaşırdı baba. «Ne yani şimdiye kadar hiç gelmediler mi mahkemeye.» «Gelmediler. Günleri bilmeden nasıl gelsinler» «Seni evire çevire dövmeli be kolsuz şeytan. Ama dur şu açıkgörüş bir geçsin sonra bilirim sana yapacağımı.»

Bu defa güldürememişti baba. Kendisinin de canı sıkılmıştı. Kalktı gitti.

*
**

«Yarın görüş günü. Traş olursan iyi olur.»

«Niye? Bana kimse gelmeyecek ki?» «Olsun. Sen yine de traş ol. Kendini bıraktığını sanırlar. Hem nereden biliyorsun kimsenin gelmeyeceğini.» «Çağırmadım da oradan biliyorum.» «Demek inadın sürüyor. Jiletin var mı? Yoksa bunu al. Daha bir kere oldum. Bakma öyle. Seninkiler gelmeyecekse bizimkiler için hazırlan.» «Göremeyecek olduktan sonra...» «Olsun be... Amma uzattın ha...»

Jileti aldı. Yüzünün her yanını kese kese traş oldu. Onu aynanın karşısında kan içinde görenler «Bıyık'ın tezgahından mı kaçtın abi» diyerek gülüştüler.

O gece yaşanmış, yaşanılacak en uzun geceydi. Kimse uyumuyor gürültü bir türlü dinmiyordu. Onların neşesine katılmak istiyor katılamıyor, uyumak istiyor, uyuyamıyordu. Yatak kirpi dikenli olmuş her yanına batıyordu. Sabaha karşı daldı.

İnsanlar geliyordu üstüne doğru. Ellerini uzatmış parmaklarını gözüne sokar gibi hep onu gösteriyor koğuşun köşesine doğru sıkıştırıyorlardı. Artık insanlar sadece birer ele birer parmağa dönüşmüştü. Ve parmakların uçlarında tırnakları yoktu. Kan ve irin akıyordu parmakların uçlarından. İrin yerde yükseldi yükseldi. Boğazına, ağzına kadar çıktı. Kaçmak, kurtulmak istiyor beceremiyordu. Bağırmak, birilerini yardıma çağırmak için çırpınıyor, içinde çılgınca yükselen ses ağzından sadece bir inilti olarak çıkıyordu dışarı.

Birinin kendisini dürttüğünü duydu. Ter içinde açtı gözlerini. Bütün koğuş başına birikmişti. «Su verin» dedi biri. Bir diğeri mendiliyle

onun ter içindeki alnını siliyordu. «Yok birşey» dedi. «Kabus gördüm galiba.» «Boğazlıyorlar sandık. Çok kötü inliyordun. Baba ne dedi biliyor musun? Yetişin uşaklar bizim canavarı boğazlıyorlar diye bir bağırdı ödümüz koptu. Kalk bakalım. Neredeyse çay gelir.»

«Sabah oldu mu?»

Babanın o bet sesi yükseldi tepelerinde.

«Sabah oldu sabah oldu.

Cıgaram yanmaz oldu.»

«Neşeli bir şeyler söyle sabah sabah be baba» diye bağırdı biri. «Olur babam. Sen iste yeterki.» Karnını dümbelek yapıp bir oyun havasına başladı. Birkaç kişi babaya doğru koştu. Kargatulumba ettiler onu. Çocuklar gibi boğuşmaya başladılar. «Yeter» diye bağırdı baba. «Pijamamın ütüsünü bozacaksınız. Yengenize ne derim sonra...»

Gün neşeli başlamıştı. Ama asırlar geçiyormuş gibi bir türlü gelmiyordu o saat. Durmadan birbirlerine saati soruyorlardı.

Ve kapı açıldı.

Bıyık, elindeki listeyi onları çıldırtacak kadar ağır ağır okumaya başladı. Adı okunan neşe ile fırlıyordu öne. Neşeli insanları seyrederek yatağına doğru yürürken adının okunduğunu duydu. İnanamadı. Öne çıkan, sevinen birini göremeyince Bıyık tekrar okudu.

Şaşkındı. «Dalga geçmeyin» der gibi baktı arkadaşlarına. Öne çıkanların başında duran genç adam «Yürüsene be, ne bekliyorsun» deyinceye kadar da kımıldamadı yerinden.

Malta boyunca dizilmişti sıralar. Görünürde «Bıyık»lardan başka kimse yoktu. Herkesi

tek tek bir sıraya oturttular. Çıt çıkmıyordu. Tüm nefesler kesilmiş, tüm gözler kapıaltına çevrilmişti. İlk ziyaretçi kapı altından içeri girince hepsi birden ona baktılar. Kadın gözleriyle aradı buldu oğlunu. Koşarcasına geldi sarıldı boynuna. Öptü... Öptü.

Sonra biri, biri daha girdi kapıdan. Ortalık karıştı. Anababa günü dedikleri bu olmalıydı. Ağlamalar, gülüşmeler, hal hatır sormalar birbirine karıştı. Herkesin ziyaretçisi gelmişti, herkes kendi derdindeydi. Kimse onun yalnız kaldığını görmüyordu. Bir O tek başına oturuyordu. Bir oyun mu oynamışlardı ona? Orada bir fazlalıkmış gibi sıkılmaya başladı. Başını önüne eğdi. Sıranın üzerindeki çentiklerden birine tırnağını sokmaya çalıştı. O anda duydu onun sesini.

«Merhaba.»

Ne diyeceğini ne yapacağını şaşırdı. Öylece bakakaldı. Onun gülen gökgözlerinin içinde eridi yitti gitti. Genç kız geldi yanına oturdu. «Merhaba» dedi yine. «Nasılsın.»

Korkunç bir şeydi bu. Ağlamak üzereydi. Aceleyle saldırdı sigaraya. «Dur» dedi genç kız. «Bu sigaradan yakalım.»

Çantasından sigarayı çıkarırken konuşmasına devam etti. «İçeri almak istemediler önce. Savcıya çıktım. Nişanlıyız dedim. Biraz mırın kırın etti ama sonra razı oldu.» Sanki daha önceleri de gelmiş gibi, sanki hiçbirşey olmamış gibi rahat konuşuyordu. Çantasından çıkardığı sigara paketini dişleriyle açtı. Parmak uçları küt küt olmuştu. Ufacık bir çakmakla yaktı sigaralarını. Ve üçüncü defa «Merhaba» dedi.

Gırtlağına yapışan hıçkırığı yutkunup «Merhaba» diyebildi. Gülümsedi genç kız. «Geldiğime sevinmedin mi?», «Sevinmem mi», «Neden bakmıyorsun bana?» Bakmamıştı. Bakamıyordu. «Utanıyorum».

Bir kol geldi boynuna dolandı. Bütün «Bıyık»ların rağmına kucakladı kollarıyla. Bir öpücük kondu yüzüne. «Yüzüğümü almaya geldim. Duruyor değil mi?»

Hiç kimse, hiçbirşey engelleyemezdi ağlamaktan. Gözlerine kendi sözü bile geçmiyordu artık. «Affet beni» diyebildi, hıçkırıkların arasında. «Yüzüğümü ver affedeyim» Gülüyordu ses. Gülüşü acılı da olsa...

Boynundan çıkardı yüzükleri. İkisini de verdi ona. Sıcacıktı sevgilisinin eli. «Uzat elini» dedi genç kız. «Bu defa ikimiz birbirimize tanık olacağız.»

Titreyen elini uzattı. Yüzük kayarak girdi parmağına. «Zayıflamışsın. Kendine iyi bakmıyorsun galiba.»

Hiçbirşey olmamış, hiçbirşey yaşanmamış gibi konuşuyordu. «Bir dahaya böyle görmeyeyim seni» Gülüyordu. Saçlarını çekiyor, gülüyordu.

Hiç kimse umurunda değildi artık. Bir ara ta öte uçtaki genç adamla gözgöze geldiler. Annesinin boynuna sarılmış sevinçle bakıyordu onlara doğru. Tek kolunu nişanlısının boynuna attı. «Artık hep güçlü olacağım» dedi. «Bir çok şeyi daha iyi öğrendim. Artık seni utandıracak, kendi yüzümü, dostlarımın yüzünü yere baktıracak hiçbirşey yapmayacağım.»

Küçük çakmağı bir silah gibi tuttu genç kız.

«Bu defa vururum seni» dedi gülerek. «Al bu sende kalsın. Gene geleceğim. Tabi görüş olursa.»

Bıyık, bıyıklar her yana yürüdü. Düdükler öttü. Kollar bedenlere sarıldı. Bir türlü ayrılmak bilmeyenleri çeke çeke ayırdılar bıyıklar.

Sarıldılar. İki yanağını öptü genç kız. «Yazacağım» dedi. «Bekleyeceğim seni unutma.»

İçinde bir güneş doğdu. Gözlerine vurdu ışığı. «Unutmayacağım» dedi. «Hiçbirşeyi unutmayacağım, göreceksin.»

Kapı son ziyaretçinin arkasından kapanırken genç adam yaklaştı ona. Hiçbirşeyi bilmiyormuş gibi, hiçbirşeyden haberi yokmuş gibi «Gözün aydın olsun. Ne haber» dedi, gülümseyerek. Tek yumruğunu vurdu genç adamın sırtına. Sonra tek koluyla sarıldı ona. Gözyaşları gülücüklerine karışarak «Canavar» dedi. «Canavar gibiyim.»

Gülerek koğuşa doğru yürürlerken genç adam «Hey millet» diye bağırdı. «Bu gün nişan törenimiz var hazır olun.»

Bıyık, bıyıklar şaşkın şaşkın bakıyorlardı arkalarından.

CEZAEVİ ÜRETİMİ YAPITLAR

Zeynep ORAL

Günlerdir, beynimin içinde dört kitap dönüp duruyor. Dördü de Belge Yayınları'nın *«Yeni Sesler»* dizisinden çıkmış. Dizinin ilk dört kitabı. Dördü de içeriden yazılmış. İçerde ve dışarda yaşanılanın, gözlemlenenin, düşünülenin, duyumsananın romana ve şiire dönüşmüş biçimleri.

Bu kitapları ve yazarlarını size tanıtmadan önce, yayınevinin sesine kulak verelim. Dizinin nedenine, amacına:

«Son günlerde 'yanlış' *bir edebiyat anlayışı egemen oldu. 70'li ve 80'li yıllarda ülkemiz, tarihinin en yoğun toplumsal bunalımını ve çatışmalarını yaşadı. Bu dönemi ne zihinsel ne de gerçek olarak yaşamayan, ya da yaşayamayan kimi yazarlar, o günlerin çarpıcı olaylarını ve trajedilerini ucuzca kullanmak istedi. Yaşananları klişe tipler ve düzenin bakışıyla yargılayan bu yüzeysel yapıtlara büyük övgüler düzüldü. Biz bu tür edebiyata karşı mütevazı bir girişimle yanıt vermek ve farklı bir* 'belgesel edebiyat' *anlayışı ile dayanışma içinde olmak istiyoruz. Bu amaçla geçtiğimiz dönemin deneyimlerini ve gerçeklerini bizzat yaşayanlar tarafından aktaran yapıtlara bu dizimizde yer vereceğiz. Salt eleştirinin yeterli olmadığına, yaşayanların belirli bir düzeyi tutturdukları yapıtlarıyla yanıt vermesi gerektiğine inanıyoruz. Önerilere açığız.»*

Bu sözlere katılırsınız ya da katılmazsınız, ama önemini yadsıyamazsınız. («Dışarda» da «içeriyi» yaşayan yazarlar olduğu gibi, «içeride» de hiçbir şeyi yaşamayanlar olabilir. Genellemek olanaksız.)

Yayınlanış sırasıyla, tanımamız gereken bu kitaplar ve yazarları şöyle:

Ersin Ergün'ün *«Bir Avuç Şiir»*i: Sonsuz bir şiir tadı taşıyan dizeler bütünü. *Ersin Ergün* 30 yaşında. Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Sevk İdare Yüksek Okulu'na gitmiş. 1981'den beri içeride. İdam aldı. Yar-

gıtay cezayı bozdu. Yargılanması devam ediyor. Bir şiirin bütününden birkaç dize almak belki haksızlık ama yerim kısıtlı, işte birkaç dize:

«...yarin çilesi ağır / yarin elleri ıssız / günler sağır ve kavuşmasız / en güzel yıllar acımasız / çalınmış ellerinden / hasret çökmüş yüreğine / hüzün tek tip elbise gibi sinmiş iki gözbebeğine.»

Hüseyin Şimşek'in *«Ayrımı Bol Bir Yol»*u, içerinin, koğuşların, içeridekilerin, hem tutukluların hem de tutuklu olmayanların romanı. *Hüseyin Şimşek* 25 yaşında, lise mezunu. 27 Mart 81'de gözaltına alındı, üç ay sonra tutuklanıp Selimiye'den Metris'e götürüldü. Üç buçuk yıl sonra 12 Aralık 1984'te yargılanmaya başladı. Yargılama devam ederken 6 Eylül 1985'te tahliye edildi. (Lütfen tarihlere dikkat!.. Sahi işkenceye karşı sözleşmeye sonunda imza attık. Oh ne mutlu, ne mutlu!)

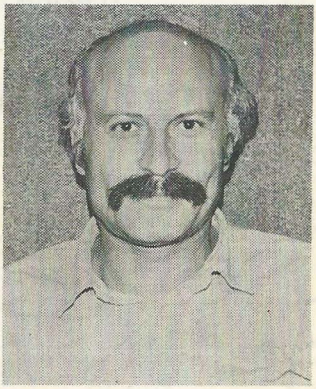
Kadir Konuk'un *«Gün Dirildi»*: Bir memurun yaşamı, savaşı ve idamının romanı. İdam cezası Yargıtay'da onaylanmış bulunan *Kadir Konuk, Sacide Çekmeci*'ye bir mektubunda kendini şöyle tanıyor: Ülke genelinde, idamlıkların en yaşlılarından biriyim. 1966 Gümüşhane Öğretmen Okulu mezunuyum... Suçumu mu soruyorsun? İzmir Gültepe olaylarının müsebbiplerinden sayılıyorum.

Ayşe Hülya Özzümrüt'ün *«Doğüşenler Konuşacak!»* kitabı, kâh sevdayı, kâh öfkeyi, kâh hüzünü söyleyen, sorgulayan gürül gürül haykıran şiirlerden oluşuyor. *Ayşe Hülya Özzümrüt* 27 yaşında. Diyarbakır Tıp Fakültesi'nden ikinci sınıfta ayrıldı. Eşi *Doğan Özzümrüt* 1981'de öldürüldü. O zamandan beri *Ayşe Hülya* Metris Cezaevi'nde. Ömür boyu hapis cezası halen Yargıtay'da.

İşte ülkemden cezaevleri manzaraları. Nice ozan, yazar, düşünür yetiştirmiş cezaevlerimiz, bakalım daha nice sürdürecek bir *«işlevi»*ni...

Milliyet
24 Ocak 1988

yeni sesler: 7 A. Kadir Konuk

1947 yılının Ocak ayının 12'sinde Erzincan'da doğdu. İlkokulu ve Orta okulu Erzincan'da bitirdi. 1965-1966 döneminde Gümüşhane Erkek İlk Öğretmen Okulu'ndan mezun oldu. Dört yıl Erzincan'da dağ köylerinde, iki yıl da Giresun'un Alucra İlçesi köylerinde öğretmenlik yaptı. 1973'de İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü Pedagoji bölümüne girdi. 1976 yılında son sınıfın bitimine iki ay kala, siyasi çalışmaları nedeniyle okuldan ayrıldı. 1982 yılının 26 Kasım'ında İstanbul Rahmanlar'da gözaltına alındı. 1983 yılında aldığı ceza 1984'de onaylandı ve dosyası TBMM'ne yollandı. Daha önce İzmir Şirinyer, Buca ve İstanbul Selimiye, Sultanahmet Cezaevlerinde kalan Konuk, 1984'de Burdur ve 1987'de ise Ermenek'e nakledildi. Evli olan Konuk üç çocuklu. "**Gün Dirildi**" adlı romanıyla büyük ilgi toplayan Konuk'un şiir ve öykü çalışmaları da var.

belge yayınları